

PUBLICZNA SESJA SPRAWOZDAWCZA DOKTORANTÓW I ROKU SZKOŁY
DOKTORSKIEJ UNIWERSYTETU KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ W
KRAKOWIE

PUBLIC REPORTING SESSION OF 1ST YEAR'S PHD STUDENTS OF
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION
KRAKOW

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

(LUTY 2024)

BOOK OF ABSTRACTS

(FEBRUARY 2024)

**Publiczna Sesja
Sprawozdawcza
Doktorantów I roku
Szkoły Doktorskiej
UKEN**

**Public Reporting
Session of First Year
PhD Students of
Doctoral School
UNEC**

Kraków 7-9 lutego 2024

Krakow February 7-9, 2024

Księga abstraktów

(Luty 2024)

Book of abstracts

(February 2024)

Publiczna Sesja Sprawozdawcza Doktorantów I Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Księga abstraktów (luty 2024).
Kraków 2024

Public Reporting Session of 1st year's PhD Students of University of the National Education Commission, Krakow. Book of abstracts (February 2024).
Krakow 2024

Teksty w formie dostarczonej przez autorów / Texts available as supplied by the authors

© Copyright by Authors, University of the National Education Commission, Kraków 2023

Free cover art by Canva - <https://about.canva.com/license-agreements/free-media/>

Free pictures by Flaticon - <https://www.flaticon.com/>

Spis treści

Table of Contents

Literaturoznawstwo / Literary Studies

Bartłomiej Dudek

Romantycznych poetów wizje i refleksje nad podmiotowością i duchowością zwierząt w perspektywie posthumanistycznej. Panorama polsko-hiszczańska / Romantic poets' visions and reflections on the subjectivity and spirituality of animals in the posthumanist perspective. Polish-Spanish panorama 12

Gabriela Kasprzyk

Zabijanie i zjadanie. Mięso w literaturze naturalistycznej polskiej i francuskojęzycznej / Killing and eating. Meat in Polish and French-language naturalist literature 14

Klaudia Klapuch

Humanistyka epistemicznej (nie)sprawiedliwości: literatura zaangażowana wobec problemu głodu / The humanities of epistemic (in)justice: committed literature towards the problem of famine 16

Bartłomiej Kozioł

Ludowa symbolika istot nadprzyrodzonych w polskiej poezji romantycznej / The folk symbolism of supernatural beings in Polish Romantic poetry 18

Katarzyna Majca-Lipa

Poetki Antropocenu. Poezja Julii Fiedorczuk, Małgorzaty Lebdy i Urszuli Zajączkowskiej wobec zagadnień posthumanistycznych / Poets of the Anthropocene. Poetry of Julia Fiedorczuk, Małgorzata Lebda and Urszula Zajączkowska towards posthumanism issues 20

Aleksandra Polok

Vanitas i melancholia. Janusz Szuber, Jan Tulik, Wojciech Kass / Vanitas and melancholy. Janusz Szuber, Jan Tulik, Wojciech Kass 21

Historia / History

Michał Maciejewski

Stosunek państwa i społeczeństwa polskiego wobec II wojny włosko-abisyńskiej 1935-1936 / The attitude of the Polish state and society toward the Second Italo-Abyssinian War 1935-1936 25

Krystian Węgrzyniak

Socjotopografia średniowiecznego Kazimierza (XIV-XV w.) / Sociotopography of medieval Kazimierz (XIV-XV c.) 27

Artur Karpacz

Duchowieństwo parafialne dekanatu Nowa Góra a reforma trydencka w XVII wieku / Parish clergy in Nowa Góra deanery due to Council of Trident reforms in 17th century 29

Kamil Gleń

Kwestia ormiańska na forum Ligi Narodów / The Armenian question in the League of Nations forum 30

Angelika Jamka

"By kiedyś służyć mogły Narodowi Polskiemu w Odrodzonej Ojczyźnie...". Działalność kulturotwórcza, filantropijna i oświatowa konserwatystów wschodniogalicjskich w latach 1867-1914 / "So that one day they can serve the Polish Nation in the Reborn Homeland..." Cultural, philanthropic and educational activities of Eastern Galician conservatives in the years 1867-1914 33

Karol Kordas

Kolejarze dystryktu krakowskiego w okresie II wojny światowej (1939- 1945) / Railwaymen of the Kraków District during World War II (1939-1945) 34

Nauki o bezpieczeństwie / Security Sciences

Grzegorz Bator

Znaczenie wojny rosyjsko-ukraińskiej dla kształtowania architektury bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej / The significance of the Russo-Ukrainian war for shaping the security architecture of Central and Eastern Europe..... 38

Aleksandra Gębacz

Analiza działań Sił Zbrojnych RP wykorzystujących sztuczną inteligencję w kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego / Analysis of Armed Forces Activities Using Artificial Intelligence in the Context of International Security 40

Edyta Pytel

Bezpieczeństwo socjalne rodzin ryzyka w kontekście uwarunkowań społecznych XXI wieku / Social security of at-risk families in the context of 21st century social conditions 42

Dariusz Zapiór

Szkolenie podstawowe, jako element rozwoju potencjału Wojsk Obrony Terytorialnej / Basic Training as a Component of the Development of the Territorial Defense Forces in Poland 44

Nauki fizyczne / Physics

Grzegorz Koźlik

Badanie właściwości i hydratacji cukrowych matryc farmaceutycznych otrzymanywanych za pomocą druku 3d metodą SLS / Study of properties and hydration of sugar pharmaceutical matrices obtained by 3d printing using SLS method 48

Nauki biologiczne / Biological Sciences

Klára Dorożyńska

Ocena biologiczna materiałów wykorzystywanych do wytwarzania tabletek za pomocą selektywnego spiekania laserowego / Biological evaluation of materials used in pharmaceutical dosage forms manufacturing via selective laser sintering (SLS) 50

Konrad Jabłoński

Identyfikacja oraz analiza wybranych czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych mających wpływ na funkcjonowanie centralnego i obwodowego systemu nerwowego u człowieka / Identification and analysis of selected external and internal factors influencing the functioning of the central AND peripheral nervous system in humans 52

Danuta Kadłub

Gradient wysokościowy w Tatrach jako czynnik wpływający na tempo rozkładu i sukcesję owadów (Diptera, Coleoptera) na zwłokach świni domowej (*Sus scrofa domestica* L.) / Altitude gradient in the Tatra Mountains as a factor affecting decomposition rate and insect (Diptera, Coleoptera) succession on domestic pig (*Sus scrofa domestica* L.) carcasses 54

Zuzanna Mucha

Ekspresja i czynności receptorów estrogenowych w układzie pokarmowym zarodka kury domowej (*Gallus gallus domestica*) / Expression and function of estrogen receptors in the gastrointestinal tract of the domestic chicken embryo (*Gallus gallus domestica*) 56

Izabela Wiśniowska

Ekspozycja na rtęć i ołów wybranych gatunków ptaków wodnych – implikacje fizjologiczne i ekologiczne / Exposure to mercury and lead of selected waterbird species – physiological and ecological implications 58

Pedagogika / Pedagogy

Wiktoria Cieślukiewicz

Postawy nauczycieli wobec edukacji dla zrównoważonego rozwoju: porównawcza analiza na przykładzie Polski, Niemiec i Niderlandów / Teachers' attitudes towards education for sustainable development: a comparative analysis on the examples of Poland, Germany and the Netherlands 62

Karolina Kilar

Poczucie sensu życia i własnej wartości z perspektywy uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim / The sense of meaning in life and self-esteem from the perspective of students with mild intellectual disabilities 64

Julia Małkowska

Program profilaktyczny „Gra w Dobre Zachowanie” w klasach integracyjnych / The „Game of Good Behavior” preventive program in integration classes 66

Psychologia / Psychology

Monika Sobczak

Podmiotowe i środowiskowe uwarunkowania przemocowych zachowań adolescentów w Internecie / Personal and Environmental Factors Associated with Adolescent Online Violence 69

Nauki prawne / Legal Sciences

Krzysztof Szastok

Rola i działalność Zespołu Prawa Karnego Materialnego i Wojskowego Komisji ds. Reformy Prawa Karnego w latach 1989-1994 / The role and activities of the Substantive and Military Criminal Law Team of the Criminal Law Reform Commission in 1989-1994 73

Natan Fischer

Ograniczenia stosowania przepisów RODO w działalności twórczej, jako próba znalezienia równowagi między przetwarzaniem danych osobowych a prawem do wolności wypowiedzi i informacji / Limitations on the application of GDPR provisions in creative activities, as an attempt to achieve a balance between the processing of a personal data and the right to freedom of speech and information 75

Nicole Deneka

Unijne prawo pomocy państwa wobec międzynarodowych kryzysów / EU state aid law in times of international crises 77

Artur Orzeł

Struktura kapitałowa banku – regulacje krajowe i międzynarodowe / Bank capital structure – national and international regulations 80

Francis Salawu

Skuteczność pomocy humanitarnej Organizacji Narodów Zjednoczonych w promowaniu rozwoju społecznego i bezpieczeństwa międzynarodowego w Nigerii: analiza roli wyspecjalizowanych agencji w Organizacjach Narodów Zjednoczonych w latach 2011-2021 / The Effectiveness of United Nations Humanitarian Aid in Promoting Human Development and International Security in Nigeria: An Analysis of the Role of Specialized agencies in the United Nations Organizations from 2011-2021 84

Piotr Fołta

Efektywność polityczna ugrupowań antysystemowych w Polsce w XXI wieku / Political effectiveness of anti-system groups in Poland in the 21st century 87

Aleksandra Dudzik

Od nurtu osłonowego do nurtu usługowego. Przeobrażenia w systemie pomocy społecznej w Polsce po roku 1989 / From the shielding trend to the service trend. Transformations in the social assistance system in Poland after 1989 89

Sztuki plastyczne / Fine Arts

Grzegorz Bugaj

Freeride MTB i sztuka – somatoestetyka w praktyce / Freeride MTB and art – somatoesthetics in practice 94

Kinga Burek-Domżańska

Dziennik rysunkowy jako narzędzie do poszerzania wyobrażeń na temat niesamowitości w I ćwierci XXI wieku / A drawing journal as a tool to expand the ideas about the uncanny in the 1st quarter of the 21st century 96

Karol Patoła

Gra fabularna jako transmedialne narzędzie do kreowania autorskiej narracji powieści graficznej / A role-playing game as a transmedia tool for creating an original graphic novel narrative 98

Sebastian Segura Espinel

Namacalna zabawa - zabawki i introspekcja kulturowa / Tangible play - toys and cultural introspection 100

Nauki o sztuce / Arts studies

Magdalena Furmaniuk

Tkanina zaangażowana. Obiekty tkackie powstałe w Polsce po 2000 roku / Textiles Engaged. Weaving objects created in Poland after 2000 104

Monika Koziół

Rozwój środowiska artystów wizualnych w Nowej Hucie w II połowie XX wieku w kontekście przemian społeczno-kulturowych / Development of the visual artists' environment in Nowa Huta in the second half of the 20th century in the context of socio-cultural transformations 105

Piotr Sikora

Środkowoeuropejskie Biennale jako niezależne obiegi sztuki w kontekście współczesnej polityki kulturalnej państw Grupy Wyszehradzkiej / Central European Biennales as Independent Art Circuits in the Context of Contemporary Cultural Policies of the Visegrad Group Countries 107

Geografia społeczno-ekonomiczna / Social & Economic Geography

Michał Jabłoński

Wpływ kapitału ludzkiego i czynników lokalizacji na rozwój przemysłów innowacyjnych oraz ich konkurencyjność w Polsce w okresie 2000-2022 / The impact of human capital and location factors on the development of innovation industries and their competitiveness in Poland in the period 2000-2022 110

Tomasz Klemensiewicz

Wpływ uwarunkowań społeczno-gospodarczych na kształtowanie się i przestrzenne oraz strukturalne przemiany rynku niepublicznych usług edukacyjnych w Polsce / The impact of socio-economic conditions on the formation, spatial and structural changes of the market of non-public educational services in Poland 112

Agnieszka Wolska

Modele funkcjonowania ukraińskich uczniów z doświadczeniem migracyjnym w polskim systemie edukacji / Models of functioning of Ukrainian students with migration experience in the Polish education system 115

Ekonomia i finanse / Economics and Finance

Anna Calik

Koła gospodyń wiejskich jako podmioty ekonomii społecznej oraz kierunki ich wpływu na rozwój lokalny w Małopolsce / Koła gospodyń wiejskich (country housewives' associations) as social economy entities and directions of their impact on local development in Małopolska 118

Teymur Valiyev

Dynamika Brexitu po transformacji: bezrobocie, imigracja, handel i makroekonomiczne trendy w rozwijającej się gospodarce Wielkiej Brytanii / Dynamics of Post-Transition Brexit: Unemployment, Immigration, Trade, and Macroeconomic Trends in the Evolving UK Economy 120

Językoznawstwo / Linguistics

Mihály Köntös

Poprawa znajomości słownictwa i zwiększenie świadomości kulturowej u uczniów szkół średnich poprzez tłumaczenie / Improving Vocabulary Knowledge and Increasing Cultural Awareness Through Translation in High Schools 124

Nauki o komunikacji społecznej / Communication & media studies

Martyna Jankowska

Zewnętrzny employer branding w mediach społecznościowych jako metoda budowania wizerunku pracodawcy w opinii pokolenia Z / External Employer Branding in Social Media as a Method for Building Employer Image in the Opinion of Generation Z 126

Filozofia / Philosophy

Kamil Rajkowski

Pojęcie anestetyki w perspektywie filozofii Wolfganga Welscha / The Concept of Anaesthetics in the Perspective of Wolfgang Welsch's Philosophy 127

Katarzyna Żabicka

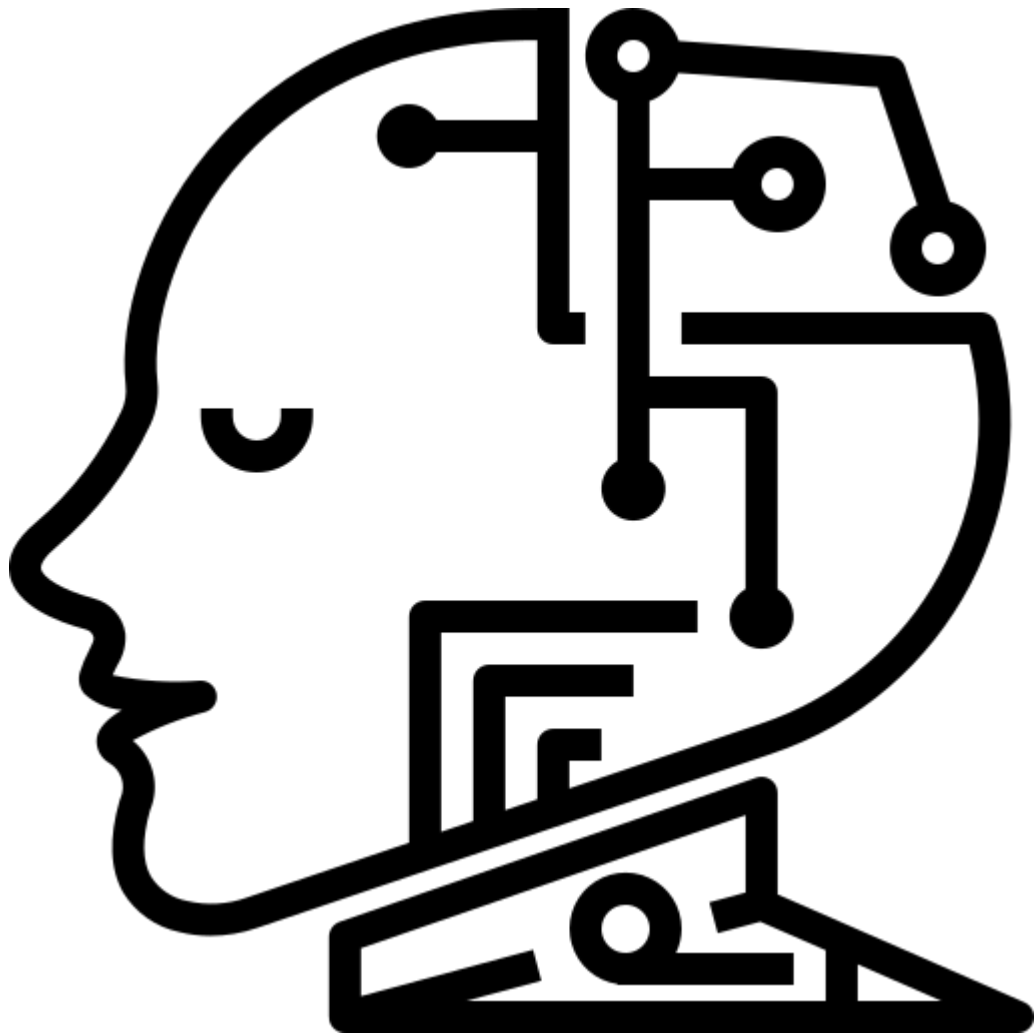
Czy mistyka ma płeć? / Does mysticism have a gender? 129

Program / Programme (February 7-9, 2024) - Timetable..... 133

I

Literaturoznawstwo

Literary Studies

Mgr Bartłomiej Dudek

Academic supervisor: dr hab. Anita Całek (Uniwersytet Jagielloński)

Auxiliary supervisor: dr Marcin Sarna (IN UKEN)

Romantycznych poetów wizje i refleksje nad podmiotowością i duchowością zwierząt w perspektywie posthumanistycznej. Panorama polsko-hiszpańska

Celem planowanych badań jest uzupełnienie i pogłębienie wiedzy na temat polskiego oraz hiszpańskiego romantyzmu poprzez ukazanie, w jaki sposób ówcześni poeci pojmowali duchowość, przede wszystkim w odniesieniu do zwierząt, i jaki status (podmiotowy?) zwierząt rysuje się w ich literackich refleksjach. Godne uwagi jest pytanie, w jakich obszarach spojrzenia poetów korespondują z perspektywami innych europejskich romantyków reprezentujących rzeczoną epokę. Poetyckie obrazowanie zwierząt i ich potencjału duchowego w dziełach polskich i hiszpańskich twórców doby romantyzmu warto ująć w podwójnej perspektywie – zarówno dziewiętnastowiecznej wiedzy, filozofii, teologii i systemów religijnych, jak i współczesnej nauki na temat możliwości kognitywnych zwierząt oraz ich duchowości. Analizie poddane zostaną wybrane utwory poetów polskich (Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Teofil Lenartowicz, Władysław Syrokomla), hiszpańskich (Gustavo Adolfo Bécquer, Carolina Coronado, Rosalía de Castro, Mariano José de Larra); a także innych twórców. Już wstępne badania pokazały występowanie motywów paralelnych między twórczością Słowackiego i Bécquera, obaj bowiem snują podobnie skonstruowaną, przesiąkniętą kontemplacyjnym namysłem wizję stworzenia. Przewodnikiem po szlaku relacji polsko-hiszpańskich będzie Joachim Lelewel, autor *Historycznej paraleli Hiszpanii z Polską...*, która z powodu śmierci pisarza nie mogła doczekać się kontynuacji obejmującej wiek XIX. Zbadanie obszarów wymiany między Polską i Hiszpanią epoki romantyzmu, tak w kontekście literatury (na przykład tłumaczenia literackie), kultury (na przykład emigracje), nauki, jak i horyzontów poznawczych poszczególnych poetów, których dotyczą niniejsze badania, będzie równie ważnym celem rozprawy. Zaproponowane ujęcie jest w pełni komparatystyczne, wykorzystuje także wybrane perspektywy współczesnej humanistyki (posthumanistyczna, postantropocentryczna, postsekularna, postkolonialna), nauk społecznych i przyrodniczych. Przyjętą optyką jest ekstraspekcja zookrytyczna, odejście od antropocentryzmu i pastoralizmu na rzecz romantycznego naturocentryzmu. Rozprawa pozwoli znacząco rozszerzyć horyzont wiedzy o podmiotowości i duchowości zwierząt w poezji polskiego i hiszpańskiego romantyzmu oraz uzupełni dyskurs zookrytyczny na temat jego źródeł w literaturze romantycznej.

Słowa kluczowe: komparatystyka literacka, romantyzm, wiek XIX, Polska, Hiszpania, poeta, zwierzę, animal studies, ekokrytyka, duchowość, posthumanizm.

Romantic poets' visions and reflections on the subjectivity and spirituality of animals in the posthumanist perspective. Polish-Spanish panorama

The aim of the planned research is to complement and deepen knowledge about Polish and Spanish Romanticism by showing in which way the poets of that époque understood spirituality, above all in relation to animals, and what status (subjective?) of animals appears in their literary reflections. It is noteworthy to examine in which areas the attitudes of poets correspond to the perspectives of other European romantics representing the said period. The poetic depiction of

animals and their spiritual potential by Polish and Spanish authors of Romanticism is worth approaching from two insights: equally the 19th-century knowledge, philosophy, theology and religious systems, as well as modern science in regard to the cognitive capabilities of animals and their spirituality. The analysis will involve selected works by Polish poets (Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Teofil Lenartowicz, Władysław Syrokomla), Spanish poets (Gustavo Adolfo Bécquer, Carolina Coronado, Rosalía de Castro, Mariano José de Larra); along with other creators. Already the preliminary research indicates parallel themes in the works of Słowacki and Bécquer, since both develop a similarly constructed vision of creation, a vision permeated with contemplative reflections. The guide on the trail of Polish-Spanish relations will be Joachim Lelewel, author of *Historical Parallel of Spain with Poland...*, which, due to the death of the writer, could not encompass the whole 19th century. Exploring the transfer areas between the romantic Poland and Spain, within the context of literature (such as literary translations), culture (such as emigration), science, as within the cognitive horizons of individual poets covered in the study, will be equally important goal of the dissertation. The proposed approach is fully comparative, it also uses selected perspectives from the contemporary humanities (posthumanistic, postanthropocentric, postsecular, postcolonial), social and natural sciences. The adopted perspective is zoocritical extraspection, a departure from anthropocentrism and pastoralism in favor of romantic naturecentrism. The dissertation will allow to expand the horizon of knowledge about the subjectivity and spirituality of animals in the poetry of Polish and Spanish Romanticism and to complement the zoocritical discourse regarding its sources in Romantic literature.

Keywords: comparative literature, Romanticism, 19th century, Poland, Spain, poet, animal, animal studies, ecocriticism, spirituality, posthumanism.

Bibliography:

- Fontenay, E. de (2015): *Le silence des bêtes : La philosophie à l'épreuve de l'animalité*, Points, Paryż.
- Kalof, L. (2017): *The Oxford Handbook of Animal Studies*, Oxford University Press, Nowy Jork.
- Moore, S.D. (red.) (2014): *Divinanimality: animal theory, creaturely theology*, Fordham University Press, Nowy Jork.
- Patton, K., Waldau, P. (2006): *A Communion of Subjects: Animals in Religion, Science, and Ethics*, Columbia University Press, Nowy Jork – Chichester – West Sussex.
- Remak, H.H.H. (1961): *Comparative Literature, Its Definition and Function*, Southern Illinois University Press, Carbondale.
- Smith, C.U.M. [et al.] (2012): *The Animal Spirit Doctrine and the Origins of Neurophysiology*, Oxford University Press, Nowy Jork.
- Schubert, G.H. von (2015): *Nocna Strona Przyrodoznawstwa*, red. J. Ławski [et al.], Alter Studio, Białystok.
- Udell, M.A.R., Wynne, C.D.L. (2021): *Animal cognition: evolution, behavior and cognition*, Red Globe Press, Londyn.
- Wolfe, C. (2010): *What is posthumanism?*, University of Minnesota Press, Minneapolis – Londyn.

Mgr Gabriela Kasprzyk

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Renata Stachura-Lupa (IFP UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Przemysław Szczur (IN UKEN)

Zabijanie i zjadanie. Mięso w literaturze naturalistycznej polskiej i francuskojęzycznej

Istotę projektu stanowi rekonstrukcja obecnych w prozie naturalistycznej przełomu XIX i XX wieku, polskiej i francuskojęzycznej, kulturowych wyobrażeń na temat mięsa, a w konsekwencji także ówczesnego stosunku ludzi do zwierząt hodowlanych i łownych. W toku badań analizie zostaną poddane przedstawienia mięsa jako pokarmu i jako wyznacznika statusu społecznego w kategoriach klasowych czy płciowych. Projekt spróbuje odpowiedzieć na pytania: jakie powody stoją za – w tym przymusową – rezygnacją z jedzenia mięsa (zarówno w kontekście czynników ekonomicznych, jak i pojawiających się już wówczas idei wegetariańskich w ruchach filozoficznych, politycznych i prozdrowotnych) i czy darwinistyczne założenia literatury naturalistycznej, jak również ówczesne badania nad psychologią zwierząt i rozwijający się ruch na rzecz obrony ich praw miały wpływ na sposoby ukazywania stosunku człowieka do zwierzęcia przez pisarzy z kręgu naturalizmu. Temat ten był przez nich podejmowany przez zarówno z perspektywy grup nieuprzywilejowanych, dla których np. polowania nie mają charakteru rekreacyjnego (nie wpasowują się więc w szlacheckie wyobrażenia łowiectwa znane z między innymi Pana Tadeusza Adama Mickiewicza), ale również postaci silnie empatyzujących z cierpieniem zwierząt i poddających w wątpliwość neutralność ich wykorzystywania i zjadania. W projekcie zostaną wykorzystane wybrane prace z zakresu szeroko pojętych animal studies, a zwłaszcza z zaproponowanego przez Laurę Wright obszaru vegan studies, które koncentrują się nie tylko na badaniu zjawiska wegetarianizmu, ale i problematyzują kwestie zjadania mięsa jako pożywienia o szczególnym znaczeniu kulturowym. Intersekcjonalne spojrzenie vegan studies pozwala zobaczyć w mięsie nie tylko źródło antagonizmów międzygatunkowych, ale również ilustrację dyskryminacji konkretnych grup ludzi. W projekcie użyteczna powinna okazać się m.in. kategoria nieobecnego desygnatu (absent referent), zaproponowana przez Carol J. Adams (w tym kontekście rozumiana jako psychologiczna potrzeba „oddzielenia” mięsa – produktu do spożycia – od zwierzęcia, czyli żywej istoty, z której to mięso pochodzi). Takie rozpoznanie, poczynione na gruncie literatury naturalistycznej, także tej po części mniej znanej polskim odbiorom (np. powieści Camille’a Lemonnier) lub w ogóle zapomnianej (np. proza Zygmunta Niedźwieckiego) i w ujęciu komparatystycznym (teksty polskie i francuskojęzyczne) uzupełni istniejące już badania zarówno nad samym naturalizmem, jak i nad literackimi relacjami ludzi i zwierząt o problem ich zjadania.

Słowa kluczowe: naturalizm, animal studies, vegan studies, literatura polska, literatura francuskojęzyczna.

Killing and eating. Meat in Polish and French-language naturalist literature

The aim of the project is to reconstruct the cultural images of meat and – in consequence – of human attitudes towards quarry and farm animals presented in Polish and French-language naturalist prose written at the turn of the 20th century. In the course of research representations

of meat as a food and also as an indicator of social status will be analysed through the prism of class and gender categories. The project will try to determine the reasons for resignation – also involuntary – from eating meat (both in context of economic factors and emerging vegetarian ideas in philosophical, political and health-promoting movements); and if darwinistic basis of naturalist literature, research on animal psychology of that time, and a growing movement for their rights have influenced the way in which human attitude towards animals was presented by naturalist writers. This subject was taken up by them from the perspective of unprivileged groups, for whom for example hunting is not recreational (and, therefore, does not fit the nobility's idea of hunting well known from Adam Mickiewicz's *Sir Thaddeus*), but also of characters which strongly empathise with animal suffering and question neutrality of exploiting and eating them. Selected works from broadly understood animal studies will be used, especially from vegan studies introduced by Laura Wright, which not only focus on studying the phenomenon of vegetarianism, but also problematize the issue of eating meat as a food of special cultural meaning. Intersectional point of view of vegan studies allows to perceive meat not only as a source of interspecies antagonisms, but also an illustration of specific groups of people. The category of absent referent proposed by Carol J. Adams (understood in this context as the psychological need to "separate" meat – the product to be eaten – from the animal, that is, the living being from which the meat came) should be useful in the project. Such recognition, made on the ground of naturalistic literature, including that which is less familiar to Polish audiences (e.g., the novels of Camille Lemonnier) or forgotten altogether (e.g., the prose of Zygmunt Niedźwiecki), and from a comparative perspective (Polish and French-language texts), will complement existing research both on naturalism itself and on literary accounts of humans and animals with the problem of eating them.

Keywords: naturalism, animal studies, vegan studies, Polish literature, French-language literature

Bibliography:

- Adams C.J., *Polityka seksualna mięsa*, translated by M. Stefański, Warszawa 2022.
- Barcz A., *Realizm ekologiczny. Od ekokrytyki do zookrytyki w literaturze polskiej*, Katowice 2016.
- Crossley C., *Consumable Metaphors: Attitudes towards Animals and Vegetarianism in Nineteenth-Century France*, Brno 2005.
- Mytych B., *Poetyka i łowy. O idei dawnego polowania w literaturze polskiej XIX wieku*, Katowice 2004.
- Piechota D., *Pozytywistów spotkania z naturą*, Gdańsk 2018.
- Stuart T., *Bezkrwawa rewolucja. Historia wegetarianizmu od 1600 roku do współczesności*, translated by J. Mikos, Warszawa 2011.
- The Edinburgh Companion to Vegan Literary Studies*, eds. L. Wright, E. Quinn, Edinburgh 2022.
- Tous Dingo ? Une politique de l'animal naturaliste*, eds. P. Aron, C. Sadoun-Édouard, Brussels 2018.
- Wright L., *The Vegan Studies Project: Food, Animals, and Gender in the Age of Terror*, Athens 2015.

Mgr Klaudia Klapuch

Academic supervisor: prof. dr hab. Ryszard Nycz (Uniwersytet Jagielloński)

Humanistyka epistemicznej (nie)sprawiedliwości: literatura zaangażowana wobec problemu głodu

Celem planowanej dysertacji jest analiza tekstów literackich, zwłaszcza reportaży i świadectw, w kontekście problemu produkcji wiedzy na temat geopolityki głodu. Zasadniczym punktem wyjścia rozprawy będzie próba opisu mechanizmów, za pomocą których z pola powszechnej świadomości usuwane są ofiary klęsk żywnościowych. Dzięki takiemu wprowadzeniu wskażę na ulokowany w sferze epistemicznej powód dotychczasowych niepowodzeń w próbie zahamowania procesu wzrastających nierówności społecznych, które są konsekwencją podziału kolonialnego świata. Przy opisie nieakcydentalnych praktyk przemilczania i zacierania śladów posłużę się teorią epistemicznej niesprawiedliwości (*epistemic injustice*) Mirandy Fricker, co z kolei da asumpt do sformułowania tezy o systemowym i metodycznym wykluczaniu ofiar głodu z dominującego dyskursu oraz umiejscawianiu ich poza przestrzeń tzw. wspólnot epistemicznych, wytwarzających wiedzę w zachodnim paradygmacie. Zaaplikowanie wyróżnionych przez Fricker koncepcji niesprawiedliwości świadczenia (*testimonial injustice*) oraz niesprawiedliwości hermeneutycznej (*hermeneutical injustice*) na grunt refleksji nad problemem geopolityki głodu umożliwi przeprowadzenie synoptycznie zorientowanych badań, których nadrzędnym celem będzie zaproponowanie metod służących analizie tekstów literackich (re)prezentujących ofiary kryzysów żywnościowych. W oświetlaniu działań usuwających z pola powszechnej świadomości wyzyskiwaną część świata, przy jednoczesnym skierowaniu uwagi na reportaże i świadectwa zorientowane na zmianę takiego stanu rzeczy, dostrzegam możliwość wyjścia poza hegemoniczny porządek wytwarzania wiedzy. Wyznania/relacje/wspomnienia stanowią fundament kształtowanej, zwłaszcza przez imperatyw etyczny, anty-historii (*anti-history*), dzięki której głosy dotychczas nieuprzywilejowanych, marginalizowanych, a nawet wykluczanych stają się integralną częścią równoprawnego dyskursu. Dla humanistyki epistemicznej sprawiedliwości konstytutywne mogą zatem okazać się próby zwrócenia uwagi na rozmaite formy niesprawiedliwości poznawczej, praktyki wiedzo-twórcze oraz teksty literackie zorientowane na problem głodu. Istotny jest tu postulat przełamania indyferentyzmu aksjologicznego oraz zadośćuczynienia ofiarom pomijanym w oficjalnych wersjach zdarzeń, które proklamują opresyjną politykę międzynarodową państw kolonizujących. Dlatego w zamierzonej dysertacji zamierzam skoncentrować się na funkcjach, jakie pełnią reportaże i świadectwa – zarówno dla opowiadających, jak i ogólnej świadomości historyczno-politycznej, ale również specyfice doświadczenia osób, których życie przebiega w tak dramatycznej formie. Ze względu na całopsychologiczny (D. Danek) charakter cierpienia, a zatem jego psychiczny i głęboko somatyczny wymiar, w planowanym studium pojawią się teoretyczne odniesienia do badań nad afektami oraz dyskursem maladycznym. Przy analizie reportaży istotne będą dla mnie zwłaszcza kategorie: sprawiedliwości, odpowiedzialności, dialogiczności, wrażliwości i empatii.

Słowa kluczowe: epistemiczna niesprawiedliwość, literatura zaangażowana, głód, kultura, polityka.

The humanities of epistemic (in)justice: committed literature towards the problem of famine

The purpose of the dissertation is to analyze literary texts, especially reports and testimonies, in the context of the problem of knowledge production on the geopolitics of famine. The fundamental starting point of the dissertation will be an attempt to describe the mechanisms by which victims of food disasters are removed from the field of popular consciousness. With this introduction, I will point out - located in the epistemic sphere - the reason for the failures to date in the attempt to stem the process of increasing social inequality, which is a consequence of the colonial division of the world. In describing the non-accidental practices of silence and obfuscation, I will use Miranda Fricker's theory of epistemic injustice, which in turn will give rise to the thesis of the systemic and methodical exclusion of famine victims from the dominant discourse and their placement outside the spaces of the so-called epistemic communities that produce knowledge in the Western paradigm. Applying Fricker's distinguished concepts of testimonial injustice and hermeneutical injustice to reflections on the problem of the geopolitics of hunger will enable synoptically oriented research with the overarching goal of analyzing the (re)presentation of food crisis victims in contemporary engaged literature. By illuminating actions that remove an exploited part of the world from the field of common knowledge, while targeting reportage and testimonies oriented towards changing such a state of affairs, I see the possibility of moving beyond the hegemonic order of knowledge production. Confessions / reports / remembrances are the foundation of an anti-history shaped, especially by the ethical imperative, through which the voices of the hitherto unprivileged, marginalized, and even excluded become an integral part of an equal discourse. Attention to various forms of cognitive injustice, the study of knowledge-creative practices, and hunger-oriented literary texts may thus prove to be a constitutive step towards epistemic humanities of justice. Relevant here is the demand to overcome axiological indifferentism and to make reparations to victims who are left out of official versions of events that proclaim oppressive international policies of colonizing states. Therefore, in the intended dissertation, I intend to focus on the functions played by reportage and testimony - both for the storytellers and the general historical-political consciousness, but also the specificity of the experience of those whose lives take place in such a dramatic form. Due to the whole-psycho-corporeal (D. Danek) nature of suffering, and therefore its psychic and deeply somatic dimensions, the planned study will include theoretical references to the Affect Studies and maladic discourse. In particular, the categories of responsibility, justice, dialogicity, sensitivity, and empathy will be important to me in analyzing the reportages.

Keywords: epistemic injustice, committed literature, famine, culture, politics.

Bibliography:

- Domańska E., Sprawiedliwość epistemiczna w humanistyce zaangażowanej, „Teksty Drugie” 2017, nr 1.
- Fricker M., Epistemic Injustice: Power and the Ethics of Knowing, Oxford 2007.
- Jonas H, Zasada odpowiedzialności. Etyka dla cywilizacji technologicznej, tłum. M. Klimowicz, Kraków 1996.
- Krishna S., Globalization and postcolonialism, hegemony and resistance in the twenty-first century, USA 2009.
- Medina J., The Epistemology of Resistance: Gender and Racial Oppression, Epistemic Injustice, and the Social Imagination, New York 2013.

Nowa humanistyka. Zajmowanie pozycji, negocjowanie autonomii, eds. P. Czapliński, R. Nycz, D. Antonik, J. Bednarek, A. Dauksza, J. Misuna, Warszawa 2017.
Postcolonial justice, eds. A. Bartels, L. Eckstein, N. Waller, D. Wiemann, Leiden 2017.
Routledge Handbook of Epistemic Injustice, eds. I. J. Kidd, J. Medina, G. Pohlhaus, Jr. London 2017.
Santos B., Epistemologies of the South: justice against epistemicide, New York 2015.
Shklar J. N., The Faces of Injustice, New Haven & London 1990.

Mgr Bartłomiej Kozioł

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Magdalena Sadlik (IFP UKEN)

Ludowa symbolika istot nadprzyrodzonych w polskiej poezji romantycznej

Problematyka planowanej dysertacji doktorskiej ma obejmować prezentację motywów istot nadprzyrodzonych obecnych w polskiej poezji romantycznej. Zaproponowana tematyka wpisuje się w nurt literaturoznawczych badań, które stanowią eksplikację różnych konotacji kulturowych i społecznych, wpisujących się w realia folkloru romantyzmu polskiego. Każda z zamierzonych do realizacji części przyszłej dysertacji powinna obejmować syntezę istotnych implikacji teoretycznoliterackich, kulturowych, filozoficznych i historycznych poprzedzających interpretację wybranych utworów poetyckich. Pierwszy rozdział powinien zawierać odniesienia do motywu ducha, a także poszczególnych form jego eksponowania (zjawy, widma, upiory, widziadła, strachy). Uwzględniony zostanie również kontekst europejski oraz teksty programowe epoki akcentujące odwołania do folkloru. Wyeksцерpowane teksty literackie, które zostały przeznaczone do interpretacji, to dzieła autorstwa nie tylko kanonicznych polskich pisarzy, lecz przede wszystkim wybór tekstów autorstwa poetów nieznanych w dyskursie badań nad literaturą romantyczną. Toteż w pierwszej części pracy znajdzie się również miejsce dla krótkiego przedstawienia zapomnianych, „niedoczytanych” autorów wierszy/poematów przywoływanych w mojej dysertacji. W pierwszej części planuję również podrozdział poświęcony literackiemu obrazowi diabła (złego ducha, szatana, biesa, czarta) w polskich utworach lirycznych z okresu romantyzmu, w nawiązaniu do ówczesnego folkloru lokalnego. Drugi z kolei ma z założenia zawierać rozważania dotyczące ludowości i literackiej symboliki motywów odnoszących się do wizerunku kobiety, takich jak: rusałki, nimfy, zmory, driady, nocnice, południce, zmory itd. Wspomniany fragment będzie dotyczył ponadto symbolicznego znaczenia czarownic oraz wiedźm pojawiających się w wybranych utworach literackich. W rozdziale trzecim przewidywane jest podjęcie się opracowania zagadnień związanych z literacką, symboliczną oraz ludową kreacją pozostałych motywów istot nadprzyrodzonych w polskiej poezji romantycznej. Wśród nich pojawiają się następujące indywidua fantastyczne: skrzaty, karły, krasnoludki, wilkołaki, syreny, olbrzymy itd. Zamierzone jest położenie dużego nacisku na konteksty dotyczące szkoły ukraińskiej, a także studiów nad tekstem obejmujących zagadnienia z zakresu tzw. „czarnego romantyzmu” i odniesienia do mitologii słowiańskiej. W kontekście realizacji przewidzianych założeń badawczych należy ponadto wspomnieć o metodologii badań, która dotyczy pracy z tekstem, krytykę i analizę, piśmiennictwa, studia porównawcze, metodę monograficzną.

Słowa kluczowe: ludowość, poezja romantyczna, folklor, duchy, diabeł, karły, rusałki, nimfy, driady, czarownice.

The folk symbolism of supernatural beings in Polish Romantic poetry

The issues raised in the planned doctoral dissertation are to include a presentation of the motifs of supernatural beings present in Polish Romantic poetry. The proposed subject matter corresponds with current trends in literary studies which are an explication of various cultural and social connotations embedded in the reality of Polish Romantic folklore. Each of the intended parts of the future dissertation should include a synthesis of relevant theoretical and literary, cultural, philosophical and historical implications preceding the interpretation of selected poetic works. The first chapter should include references to the motif of a ghost as well as particular forms of its presentation (spectres, apparitions, phantoms, phantasms, spooks). The European context will also be taken into account as well as curricular texts of the epoch emphasising references to folklore. The literary texts selected for interpretation are works by not only canonical Polish writers, but above all a selection of texts by poets unknown in the discourse of research into Romantic literature. Therefore, in the first part of the dissertation, there will also be room for a brief presentation of forgotten, 'unread' authors of the poems/narrative poems cited in my dissertation. In the first part of the dissertation, I am also planning a subsection devoted to the literary image of the devil (evil spirit, Satan, fiend, chort) in Polish lyrical works from the Romanticism period, with reference to the local folklore of the time. The second one, on the other hand, is intended to include reflections on the folklore and literary symbolism of motifs related to the image of a woman, such as: fairies, nymphs, mares, dryads, notsnitsa, Lady Midday, etc. This section will furthermore deal with the symbolic meaning of sorceresses and witches appearing in selected literary works. In the third chapter, it is planned to undertake a study of issues related to the literary, symbolic and folk creation of other motifs of supernatural beings in Polish Romantic poetry. Among them are the following fantastic individuals: goblins, gnomes, dwarfs, werewolves, mermaids, giants, etc. It is intended to place significant emphasis on contexts relating to the Ukrainian school as well as textual studies involving issues of so-called 'black Romanticism' and references to Slavic mythology. In the context of achievement of the envisaged research objectives, it is also important to mention the research methodology which concerns working with the text, criticism and analysis, literature, comparative studies and the monographic method.

Keywords: folklore, Romanitc poetry, hosts, evil spirits, dwarfs, fairies, nymphs, dryads, witches.

Bibliography:

- Czarownice. Studia z kulturowej historii fenomenu, A. Anczyk, J. Doroszevska & K. M. Hess, Wydawnictwo Sacrum, Katowice 2017.
- Inspiracje ludowe w literaturach słowiańskich XI-XXI wieku, wyd. I, red. I. Rzepnikowska (eds.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009.
- Inspiracje ludowe w literaturach słowiańskich XI-XXI wieku, wyd. I, red. I. Rzepnikowska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009.
- Janion M., Projekt krytyki fantazmatycznej. Szkice o egzystencjach ludzi i duchów, Wydawnictwo PEN, Warszawa 1991.
- Klinger W., Wschodnio-europejskie rusałki i pokrewne postaci demonologii ludowej a tradycja grecko-rzymska, Lublin–Kraków, 1949.
- Kowalczykowska A., Romantyzm. Nowe spojrzenie, Wydawnictwo Stentor, Warszawa 2008.
- Pełka L., Polska demonologia ludowa, Warszawa, 1987.

Praz M., Zmysły, śmierć i diabeł w literaturze romantycznej, transl. K. Żaboklicki, Wydawnictwo Słowo/Obraz Terytoria, Gdańsk 2010.

Rożek M., Diabeł w kulturze polskiej, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 1998.

Sienicka A., Wczesnoromantyczna balladomania w Polsce. Zjawisko, historia, oddziaływanie, Katedra Wydawnictwo Naukowe, 2021.

Mgr Katarzyna Majca-Lipa

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Katarzyna Wądolny-Tatar (IFP UKEN)

Poetki Antropocenu. Poezja Julii Fiedorczuk, Małgorzaty Lebdy i Urszuli Zajązkowskiej wobec zagadnień posthumanistycznych

Dysertacja będzie próbą porównawczego ujęcia twórczości i aktywności trzech polskich poetek, które można nazwać „poetkami antropocenu”: Julii Fiedorczuk, Małgorzaty Lebdy oraz Urszuli Zajązkowskiej, które twórczo dokumentują zmiany zachodzące w relacjach: człowiek – natura – kultura, ale także przemiany świadomości społecznej. Przyjęta w celu analizy ich twórczości metodologia mieści się w obszarze studiów posthumanistycznych, opiera się zwłaszcza na ustaleniach humanistyki środowiskowej. Choć wszystkie poetki tworzą w nurcie biopoetyki, reprezentują inne typy wrażliwości antropocenicznej, co pozwoli na ukazanie wielorakości perspektyw posthumanistycznych, w które wrażliwość ta się wpisuje. Rozprawa doktorska podejmie zatem próbę uporządkowania i wstępnego rozpoznania sposobów, w jakie poetki twórczo przetwarzają antropoceniczną współczesność i reagują na nią. Każda z wymienionych tworzy „na pograniczu” – eksploruje metatekstualnie przestrzenie pozornie sprzeczne lub niezbieżne, lecz w tym właśnie potencjalnie innowacyjne: zestawienie sztuk wizualnych i botaniki z poezją (Zajązkowska), teorii literatury i poezji (Fiedorczuk) oraz performansu i fotografii z poezją (Lebda) pozwala na świeże spojrzenie na biopoetykę (i zarazem bioetykę) antropocenu.

Słowa kluczowe: biopoetyka, poezja kobiet, antropoceniczność literatury i kultury, posthumanizm, humanistyka środowiskowa.

Poets of the Anthropocene. Poetry of Julia Fiedorczuk, Małgorzata Lebda and Urszula Zajązkowska towards posthumanism issues

The dissertation will attempt a comparative approach to the work and activity of three Polish female poets who can be referred to as „poets of the Anthropocene”: Julia Fiedorczuk, Małgorzata Lebda, and Urszula Zajązkowska, They document the changes taking place in the relationships between humans, nature, and culture, as well as the transformations of social consciousness. The methodology adopted to analyze their work is located in the field of posthumanist studies and based especially on the findings of environmental humanities. Although all three poets create within the biopoetics trend, represent different types of anthropocenic sensitivity, which allows for the presentation of the multifaceted perspectives of posthumanism in which this sensitivity is inscribed. Therefore, the doctoral thesis will attempt to organize and preliminarily recognize the ways in which these poets creatively process anthropocenic contemporary issues and react to them. Each of the mentioned poets creates "verging on" – they meta-textually explore spaces that are seemingly contradictory or divergent,

but this potential innovativeness: combining visual arts and botany with poetry (Zajączkowska), literary theory and poetry (Fiedorczyk), and performance and photography with poetry (Lebda) allows for an innovative look at the biopoetics (and bioethics) of the Anthropocene.

Keywords: biopoetics, women's poetry, anthropocenic of literature and culture, posthumanism, environmental humanities.

Bibliography:

- Bakke M., *Bio-transfiguracje: sztuka i estetyka posthumanizmu*, pub. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2010.
- Bińczyk E., *Epoka człowieka. Retoryka i marazm antropocenu*, pub. PWN, Warszawa 2018.
- Dyskursy gościnności. *Etyka współbycia w perspektywie późnej nowoczesności*, ed. Dziadek A., Głosowicz M., Kujawa D., Szopa K., pub. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2018.
- Fiedorczyk J., *Cyborg w ogrodzie. Wprowadzenie do ekokrytyki*, pub. Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk 2015.
- Gurczyńska-Sady K., Sady W., *Antropocen. Szanse i zagrożenia*, pub. PWN, Warszawa 2022.
- Jarzyna A., *Post-koiné. Studia o nieantropocentrycznych językach (poetyckich)*, pub. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 2019.
- Marzec A., *Antropocień. Filozofia i estetyka po końcu świata*, pub. PWN, Warszawa 2021.
- Orska J., *Liryczne narracje: nowe tendencje w poezji polskiej 1989-2006*, pub. Universitas, Kraków 2006.
- Stulecie poetek polskich. Przekroje – tematy – interpretacje*, ed. Wójcik J., Sołtys-Lewandowska E., Kwiatkowska A., Rajewska E., pub. Universitas, Kraków 2020.
- Ubertowska A., *Historie biotyczne. Pomiedzy estetyką a geotraumą*, pub. Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2020.

Mgr Aleksandra Polok

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Krystyna Latawiec (IFP UKEN)

Vanitas i melancholia. Janusz Szuber, Jan Tulik, Wojciech Kass

Celem dysertacji jest uchwycenie funkcjonalności kategorii melancholii twórczej w poezji Janusza Szubera, Jana Tulika i Wojciecha Kassa. Wspólna dla wymienionych autorów zdaje się być wpisana w światopogląd poetycki próba zmagania z doświadczeniem braku, implikująca jednak różnorodne strategie melancholicznego ustosunkowania, które odzwierciedlają nieustanną, dialektyczną zależność między destrukcją a rekonstrukcją ładu wpisanego w ciągłość tradycji, historii oraz kultury. Wielorakie odniesienia związane z przedmiotem/obiektem straty konotują między innymi takie obszary melancholijnej refleksji jak: zagubienie ontologiczne – kryzys metafizyki, ból i choroba ciała jako katalizator kryzysu podmiotowości (dyskurs maladyczny) czy osłabienie pozycji poety-twórcy w postmodernistycznej rzeczywistości. Niebagatelne znaczenie w tym kontekście odgrywa antropologia miejsca (geopoetyka), ukierunkowana zarówno na percepcyjne, jak i sentymentalno-nostalgiczne doświadczenie lokalnego mikroświata (dyskurs pamięci), będącego w zasadniczy sposób przestrzenią konstytutywną dla podmiotu melancholicznego. Sama kategoria melancholii ściśle wiąże się z badaniem różnorodnych realizacji poetyki apofatycznej (zorientowanej na problem niewyraźności straty), z obszarem

retorycznym, w którym partycypują figury alegoryczne (uwydatniające tendencję do asymbolii). Ponadto istotny przedmiot dociekań stanowi tutaj obecność topiki wanitatywnej, relacji intertekstualnych oraz form artystycznego wyrażania, w tym konwencji i stylów o czytelnej proveniencji barokowej (ukazanie ich na tle ciągu nawiązań barokowych w poezji po 56. roku). Zatem szeroko pojęta antropologia śmierci, dyskurs przemijalności (także ten senilny), stanowi kluczową część rozpatrywania melancholijnego modus względem „empirii braku” na przykładach zaczerpniętych z twórczości poetów wymienionych na wstępie.

Słowa kluczowe: melancholia, topika wanitatywna, doświadczenie braku, poetyka negatywna.

Vanitas and melancholy. Janusz Szuber, Jan Tulik, Wojciech Kass

The aim of the dissertation is to capture the functionality of the category of creative melancholy in the poetry of Janusz Szuber, Jan Tulik, and Wojciech Kass. Common to the mentioned authors appears to be an ingrained poetic worldview attempting to face the experience of absence, implying diverse strategies of melancholic engagement that reflect the constant, dialectical relationship between destruction and the reconstruction of the order inscribed in the continuity of tradition, history, and culture. Various references related to the subject/object of loss connote areas of melancholic reflection such as ontological disorientation – the crisis of metaphysics, the pain and illness of the body as a catalyst for the crisis of subjectivity (malady discourse), or the weakening of the position of the poet-creator in postmodern reality. Anthropology of place (geopoetics) plays a significant role in this context, directed both towards perceptual and sentimental-nostalgic experiences of the local microcosm (the discourse of memory), which is fundamentally constitutive for the melancholic subject. The category of melancholy itself is closely connected to the examination of various realizations of apophatic poetics (oriented towards the problem of the inexpressibility of loss), within the rhetorical realm involving allegorical figures (highlighting a tendency towards asymbolism). Additionally, a substantial focus of inquiry is the presence of vanitas tropes, intertextual relations, and forms of artistic expression, including conventions and styles with a clear Baroque provenance (presenting them in the context of a series of Baroque references in poetry after 1956). Thus, the broadly understood anthropology of death, the discourse of transience (including senile transience), constitutes a crucial part of considering the melancholic modus operandi towards the experience of absence, illustrated through examples drawn from the works of the poets mentioned at the beginning.

Keywords: melancholy, vanitas topos, experience of absence, negative poetics.

Bibliography:

- Bałus W., *Mundus melancholicus. Melancholiczny świat w zwierciadle sztuki*, Kraków 1996.
Bieńczyk M., *Melancholia: o tych, co nigdy nie odnajdą straty*, Warszawa 1998.
Burton R., *The Anatomy of Melancholy*, New York 2001.
Kilbansky R., Panofsky E., Saxl F., *Saturn and Melancholy. Studies in the History of Natural Philosophy, Religion and Art*, Nendeln 1979.
Kuczyńska A., *Piękny stan melancholii. Filozofie niedosytu i sztuka*, Warszawa 1999.
Radden J., *The Nature of Melancholy: From Aristotle to Kristeva*, New York 2000.
Świeściak A., *Melancholia w poezji polskiej po 1989 roku*, Kraków 2010.

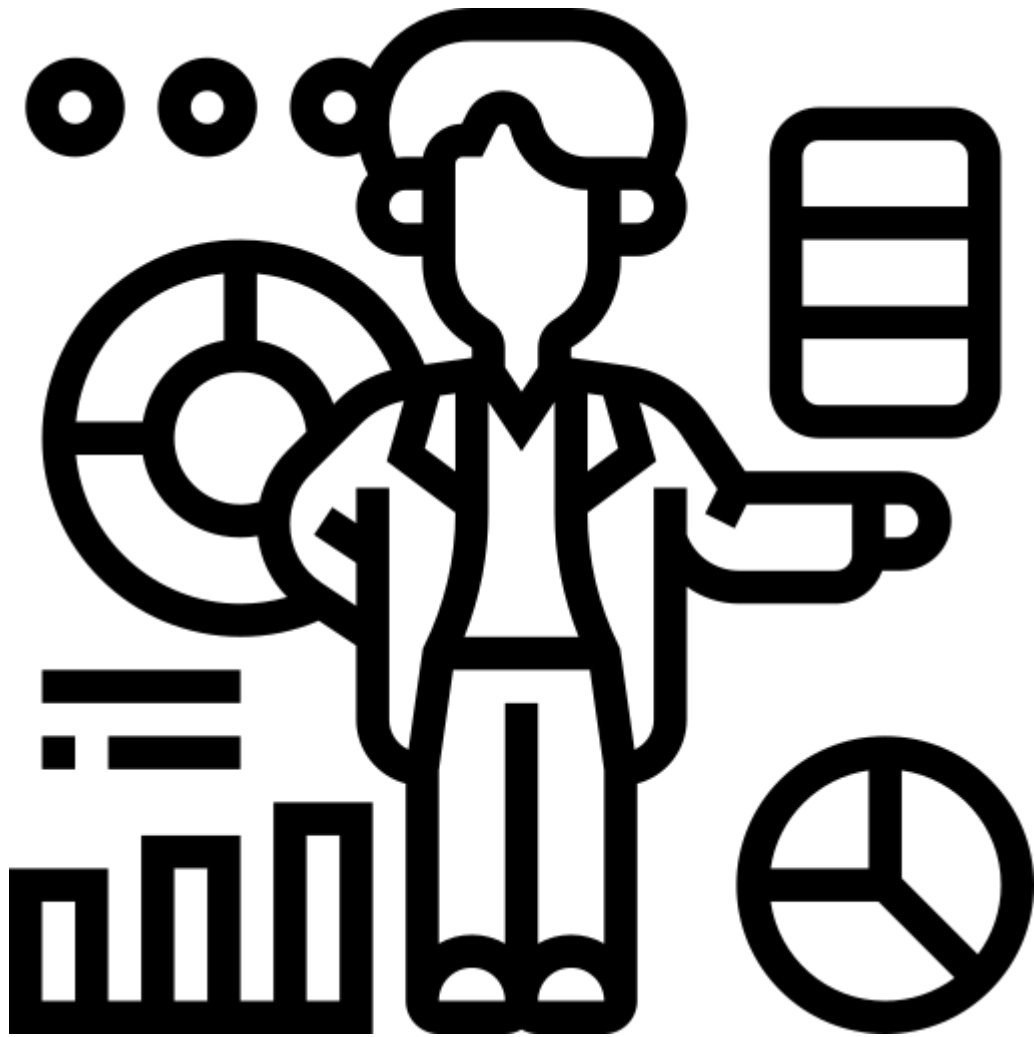
Zeidler-Janiszewska A., Między melancholią a żałobą. Estetyka wobec przemian w kulturze współczesnej, Warszawa 1996.

Żywiołek A., Tristitia moderna. Pasja mitu tristanowskiego w nowoczesnej literaturze, filozofii i muzyce, Kraków 2020.

II

Historia

History

Mgr Michał Maciejewski

Academic supervisor: prof. dr hab. Mariusz Wołos (IHIA UKEN)

Auxiliary supervisor: dr prof. UKEN Piotr Puchalski (IHIA UKEN)

Stosunek państwa i społeczeństwa polskiego wobec II wojny włosko-abisyńskiej 1935-1936

Celem projektu jest zbadanie percepcji II wojny włosko-abisyńskiej w polskim społeczeństwie oraz stanowiska polskiego rządu i najważniejszych uczestników ówczesnego życia politycznego wobec tego konfliktu. 3 października 1935 r. rozpoczęła się wojna pomiędzy Włochami Benito Mussoliniego, dążącego do nadania swojej ojczyźnie statusu imperium, a Cesarstwem Etiopii, będącym wówczas ostatnim w pełni suwerennym państwem w Afryce. Tak szczególne okoliczności ideologiczne i polityczne sprawiły, że walczące strony stały się reprezentantami idei niezwykle ważnych w dwudziestowiecznym dyskursie. II wojna włosko-abisyńska dostarczyła asumpt dla wielu środowisk do wyrażenia swojego ustosunkowania wobec zjawisk takich jak kolonializm, imperializm czy faszyzm. W okresie międzywojennym wielu polskich komentatorów nadal patrzyło na Afrykę i jej mieszkańców przez pryzmat kolonialnych tropów ukształtowanych w XIX wieku. Przyłączenie się do rywalizacji kolonialnej było w pewnych środowiskach II RP uważane wręcz za warunek konieczny do osiągnięcia przez Polskę silnej pozycji międzynarodowej oraz wkroczenia na drogę szybkiej modernizacji. Szczególnie w latach trzydziestych XX wieku koncepcje postkolonialne ścierały się z aspiracjami kolonialnymi, w których rasizm był wyrazem europejskiej „solidarności”. Spontaniczne akty współczucia dla Etiopczyków okazywane na przykład przez poznańskich robotników spotykały się z polemiką wyrażaną przez środowiska narodowe oraz prawicowe skrzydło obozu majowego. Konflikt włosko-abisyński stał się nie tylko istotną częścią dyskursu masowego oraz elitarnego, ale przykuł uwagę również kół wojskowych. Oddział II Sztabu Głównego Wojska Polskiego prowadził misje zarówno w Rzymie, jak i na terenie samej ogarniętej wojną Abisynii. Obserwacje i konkluzje poczynione przez pracowników wywiadu stały się wartościowym źródłem wiedzy o ewolucji sztuki wojennej, które jednak nie zostało wykorzystane. Badania nad stosunkiem państwa i społeczeństwa polskiego wobec II wojny włosko-abisyńskiej wpisują się w coraz prężniej rozwijający się nurt postkolonialny polskiej historiografii. Mogą one stanowić nie tylko wartościowe studium nad mentalnością społeczeństwa II Rzeczypospolitej, ale również stanowić punkt odniesienia do współczesnych dyskursów skoncentrowanych wokół pozornie odległych konfliktów. Niniejszy projekt ma w swoim zamierzeniu stanowić wyczerpujące studium polskiej percepcji wojny włosko-abisyńskiej: pierwsze, w którym kompleksowo zbadane zostaną polskie i włoskie dokumenty dyplomatyczne, spuścizny po kluczowych uczestnikach dyskursu, stenogramy Sejmu i innych gremiów, nastawienie lokalnych społeczności oraz prasa, lecz nie tylko opiniotwórcza, ale także specjalistyczna, podróżnicza, brukowa oraz ta wydawana przez instytucje skoncentrowane wokół kwestii kolonialnej takie jak Liga Morska i Kolonialna.

Słowa kluczowe: Włochy, Abisynia, kolonializm, imperializm, faszyzm, Liga Narodów, dyplomacja, dyskurs publiczny.

The attitude of the Polish state and society toward the Second Italo-Abyssinian War 1935-1936

The aim of the project is to examine the perception of the Second Italo-Ethiopian War in Polish society and the position of the Polish government and key political players of the time toward the conflict. On October 3, 1935, the war began between Benito Mussolini's Italy, seeking to give his homeland the status of an empire, and the Empire of Ethiopia, then the last fully sovereign state in Africa. Such peculiar ideological and political circumstances made the warring parties representatives of ideas crucial in 20th century discourse. The Second Italo-Abyssinian War provided the impulse for many circles to express their stance on phenomena such as colonialism, imperialism, and fascism. In the interwar period, many Polish commentators continued to view Africa and its people through the prism of colonial tropes formed in the 19th century. Joining the colonial rivalry was even considered in certain circles of the Second Republic as a prerequisite for Poland achieving a strong international position and embark on a path of rapid modernization. Particularly in the 1930s, post-colonial concepts clashed with colonial aspirations, in which racism was an expression of European "solidarity." Spontaneous acts of sympathy for Ethiopians shown by Poznań workers, for example, were met with polemics expressed by national circles and the right-wing fraction of the so-called post-May (Piłsudski) camp. The Italian-Abyssinian conflict not only became a significant part of mass and elite discourse, but also caught the attention of military circles. The Second Department (Oddział II) of the Polish Army General Staff carried out missions both in Rome and in the territory of war-torn Abyssinia itself. The observations and conclusions made by the intelligence staff became a valuable source of knowledge about the evolution of the art of war, which, however, was not used by the Poles. The studies of the attitude of the Polish state and society towards the Second Italo-Abyssinian War are part of the increasingly popular postcolonial movement in Polish historiography. They can constitute not only a valuable study of the mentality of the Second Polish Republic's society, but also provide a point of reference for contemporary discourses centered around seemingly distant conflicts. The present project is intended as a comprehensive study of Polish perceptions of the Italo-Abyssinian war, the first to comprehensively examine Polish and Italian diplomatic documents, the legacies of key participants in the discourse, the transcripts of the Sejm and other bodies, the attitudes of local communities, and the press, but not only opinion-forming press, but also specialized, travel, tabloid titles, as well as those published by institutions centered around the so-called "colonial question" such as the Maritime and Colonial League.

Keywords: Italy, Abyssinia, colonialism, imperialism, fascism, League of Nations, diplomacy, public discourse.

Bibliography:

- Bartnicki A., Pierwszy front II wojny światowej. Konflikt włosko-etiopski 1935–1936, Warszawa 1971.
- Del Boca, A., The Ethiopian War, 1935–1941. Chicago 1969.
- Jędrzejczak J., Włoska polityka zagraniczna w analizach Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej przy Kwiryale (1933–1938), "Koło Historii" 2019, no.24, pp.127-160.
- Karbowiak A., Białoruk M., Włochy i stosunki polsko-włoskie w XX w. : studia z dziejów idei, historii i kultury, Opole 2012.
- Marszał M., Włoski faszyzm w polskiej myśli politycznej i prawnej 1922-1939, Wrocław 2007.

- Nowak-Kiełbikowa M., Polska-Wielka Brytania w dobie zabiegów o zbiorowe bezpieczeństwo w Europie 1923–1937, Warszawa 1989.
- Puchalski P., Poland in a Colonial World Order: Adjustments and Aspirations, 1918-1939, London/New York 2022.
- Sierpowski S., Stosunki polsko-włoskie w latach 1918–1940, Warszawa 1975.
- Sierpowski S., Studia z historii Włoch XX wieku, Poznań 2012.
- Smolana K., Słownik Biograficzny Polskiej Służby Zagranicznej, vol. IV, Warszawa 2012.

Mgr Krystian Węgrzyński

Academic supervisor: prof. dr hab. Jerzy Rajman (IHiA UKEN)

Socjotopografia średniowiecznego Kazimierza (XIV-XV w.)

Badania socjotopograficzne dotyczące miast polskich epoki średniowiecza rozwijają się od początku lat. 80 XX w. Do tej pory ukazało się jednak jedynie kilka monografii z wykorzystaniem tej metody (prace J. Wiesiołowskiego, U. Sowiny, R. Czaj, A. Bartoszewicz, M. Golińskiego, K. Mikulskiego). Spośród miast małopolskich kompleksowej analizie socjotopograficznej poddany został jedynie Chrzanów (D. Żurek). Średniowieczne królewskie miasto Kazimierz doczekało się kilku prac poświęconych zagadnieniom tradycyjnie ujmowanym w analizach socjotopograficznych. Wymienić tu należy prace Bogusława Krasnowolskiego dotyczące układu urbanistycznego miasta czy Marcina Starzyńskiego traktujące o miejskiej elicie władzy. Kwintesencją badań socjotopograficznych stanowi, jednakże ukazanie związków pomiędzy przestrzenią a społeczeństwem miasta. Głównym celem planowanej dysertacji będzie zatem zlokalizowanie nieruchomości miejskich i zbadanie struktury społeczno-zawodowej ich właścicieli. W tym celu użyte zostaną źródła w postaci ksiąg miejskich urzędów radzieckich i ławniczych, których zasób dla epoki średniowiecza jest wyjątkowo bogaty w porównaniu z innymi miastami Małopolski (księgi radzieckie zachowane począwszy od 1369 r., ławnicze od 1407 r.). Wspomniane źródła notowały sprawy podejmowane przed urzędami miejskimi, takie jak min. obrót nieruchomościami, spisywano w nich także pobór czynszu od parcel miejskich w tym pobór tzw. szosu. Zasadne zatem wydaje się użycie w przyszłej dysertacji tzw. metody „biografii ulic” stosowanej z powodzeniem przez innych badaczy polegającej na stworzeniu kartoteki właścicieli nieruchomości miejskich, a następnie umiejscowienie ich w czasie i przestrzeni. Księgi miejskie notowały ponadto każdego roku skład ławy i rady miejskiej, co pozwala na prześledzenie kształtowania się elity władzy w mieście. W badaniach nad elitą miasta wykorzystana zostanie metoda prozopograficzna. Ze względu na specyfikę badań nad średniowieczem i niekompletność zasobu źródłowego z tej epoki, konieczne może się okazać sięgnięcie do źródeł z okresu późniejszego i wykorzystanie metody retrogresywnej.

Słowa kluczowe: Kazimierz, społeczeństwo, socjotopografia, średniowiecze, XIV-XV w.

Sociotopography of medieval Kazimierz (XIV-XV c.)

Sociotopographical research on Polish cities of the medieval period has been developing since the early 1980s. To date, however, only a few monographs using this method have been published (works of J. Wiesiołowski, U. Sowina, R. Czaja, A. Bartoszewicz, M. Goliński, K. Mikulski).

Among the towns in Lesser Poland, only Chrzanów was subjected to comprehensive sociotopographic analysis (D. Żurek). The medieval royal city of Kazimierz has been the subject of several works devoted to issues traditionally included in sociotopographic analyses. These include Bogusław Krasnowolski's work on the urban layout of the city or Marcin Starzyński's work on the urban power elite. The essence of sociotopographical research, however, is to show the relationship between space and urban society. The main aim of the planned dissertation will therefore be to locate urban properties and investigate the socio-professional structure of their owners. For this purpose, sources will be used in the form of municipal records of city council and tribunal, whose resources for the Middle Ages are exceptionally rich compared to other cities in Lesser Poland (council records preserved from 1369 onwards and tribunal records from 1407 onwards). The aforementioned sources recorded cases taken before municipal offices, such as real estate transactions, they also recorded the collection of rent from urban plots, including the collection of the so-called "shos". It therefore seems reasonable to use the so-called "street biography" method in a future dissertation successfully applied by other researchers consisting in creating a file of urban property owners and then locating them in time and space. The municipal records also inform us about the composition of the tribunal and council each year, which makes it possible to trace the formation of the city power elite. The prosopographic method will be used in research on the city's elite. Due to the specific nature of research on the medieval period and the incompleteness of the sources from this era, it may be necessary to turn to sources from a later period and use the retrogressive method.

Keywords: Kazimierz, society, sociotopography, Middle Ages, XIV-XV c.

Bibliography:

- Konieczna W., Początki Kazimierza (do r. 1419), [in]: Studia nad przedmieściami Krakowa, Kraków 1938, pp. 7-90.
- Krasnowolski B., Krakowski Kazimierz. Historia i kultura, Kraków 2022.
- Krasnowolski B., Układ przestrzenny krakowskiego Kazimierza w wieku XIV, „Rocznik Krakowski”, 54, 1998, pp. 17-57.
- Kutrzeba S., Ludność i majątek Kazimierza w końcu XIV stulecia, „Rocznik Krakowski”, 3, 1900, pp. 181-202.
- Ożóg K., Klasztorna geografia średniowiecznego Krakowa, [in]: Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym, red. M. Derwich, A. Pobóg-Lenartowicz, Wrocław-Opole 2000, pp. 217-234.
- Starzyński M., Średniowieczny Kazimierz, jego ustrój i kancelaria, Kraków 2015.
- Starzyński M., Urzędnicy miejscy Kazimierza do 1550 roku, Kraków 2016.
- Tomkowicz S., Ulice i place Krakowa w ciągu dziejów. Ich nazwy i zmiany postaci, Kraków 1926.
- Wyrozumski J., Dzieje Krakowa t. 1: Kraków do schyłku wieków średnich, Kraków 1992.

Mgr Artur Karpacz

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Halina Dudała (IHiA UKEN)

Academic supervisor: dr Stanisław Witecki (Uniwersytet Jagielloński)

Duchowieństwo parafialne dekanatu Nowa Góra a reforma trydencka w XVII wieku

Projekt zakłada analizę postaw duchowieństwa parafialnego dekanatu Nowa Góra w okresie wdrażania reformy trydenckiej w diecezji krakowskiej, od końca XVI do początku XVIII wieku. Badaniami zostanie objęty wiejski i miejski kler świecki wyższy (plebani) oraz niższy wraz ze służbą kościelną (wikarzy, rektorzy, organiści czy wityrcy), a głównym przedmiotem dociekań będzie stosunek przedstawicieli tych grup do zaleceń Tridentium, wcielanych przez biskupów: Jerzego Radziwiłła, Bernarda Maciejowskiego i Marcina Szyszkowskiego. Bogata baza źródłowa z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie oraz z archiwów parafialnych dekanatu Nowa Góra umożliwi weryfikację postępów wprowadzania w życie soborowych postulatów przez lokalne duchowieństwo, jak m.in. kumulacja beneficjów i obowiązek rezydencji przy świątyni, katechizacja wiernych i udzielanie sakramentów, profesjonalizacja posługi, dbanie o majątek parafialny i budynki kościelne, wynagradzanie niższego personelu, prowadzenie szkół i szpitali oraz zakładanie bractw. Istotny element projektu stanowi również analiza liczebności posługującego w dekanacie Nowa Góra kleru, jego pochodzenia społecznego, wykształcenia oraz roli, jaką księża pełnili w lokalnych społecznościach, zarówno w relacjach z szerokim gronem wiernych, jak i z kolatorami. Naświetlenie tych kwestii umożliwi rekonstrukcję kontekstu społecznego i antropologicznego badanych procesów i zjawisk, a tym samym ich dogłębne zrozumienie.

Słowa kluczowe: Sobór Trydencki, reforma trydencka, duchowieństwo, parafia, dekanat, Nowa Góra, kongregacja, wizytacje, moralność, katechizacja, szkoła, szpital, bractwo.

Parish clergy in Nowa Góra deanery due to Council of Trident reforms in 17th century

The project focuses on attitudes of the parish clergy of the Nowa Góra deanery during the implementation of the Tridentine reform in the Krakow diocese, from the late 16th to the early 18th century. Research will include both rural and urban secular clergy (pastors) as well as lower clergy along with church servants (vicars, rectors, organists, or sacristans). The main goal of the project is to examine the representatives of these groups towards the decrees of Tridentinum, implemented by bishops: Jerzy Radziwiłł, Bernard Maciejowski, and Marcin Szyszkowski. A great source base from the Metropolitan Curia Archive in Krakow and from the parish archives of the Nowa Góra deanery will enable verification of the progress in implementing the conciliar reforms by the local clergy, such as the accumulation of benefices and the obligation of residence at the church, catechizing the "flock" and administering sacraments, professionalization of service, care for parish property and church buildings, relations with lower personnel, running schools and hospitals, and establishing brotherhoods. An important element of the project is also the analysis of the number of clergy serving in the Nowa Góra deanery, their social origin, education, and the role that priests had in local communities (relations with a broad group of the faithfuls and

patrons). Shedding light on these issues will enable the reconstruction of the social and anthropological context of the studied processes and phenomena, and thus their thorough understanding.

Keywords: Council of Trident, Counter-reformation, clergy, parish, deanery, morality, visiting protocols, brotherhood.

Bibliography:

- J. Gręźlikowski, *Recepcja reformy trydenckiej w diecezji wrocławskiej w świetle ustawodawstwa synodalnego*, Włocławek 2004.
- D. Kisiel, *Recepcja reformy trydenckiej w diecezji płockiej*, Pułtusk 2004.
- S. Nasiorowski, „List pasterski” kard. Bernarda Maciejowskiego, Lublin 1992.
- J. Kracik, *Duszpasterstwo parafialne w dekanacie Nowa Góra w pierwszej połowie XVIII wieku*, [w:] *Studia Kościelno-Historyczne*, t. 2, red. B. Kumor, Lublin 1977, s. 127–282.
- Tenże, *Vix Venerabiles. Z dziejów społecznych niższego kleru parafialnego w archidiakonacie krakowskim w XVII-XVIII wieku*, Kraków 1982.
- Tenże, *Najstarsze akta kongregacji dekanalnych w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie*, „Archiwa, biblioteki i muzea kościelne” 29 (1974), s. 261-272.
- H. Dudała, *Clerus decanatus plesnensis w świetle protokołów kongregacji dekanalnych pszczyńskich z lat 1691-1756*, Katowice 2015.
- T. Wiślicz, *Zarobić na duszne zbawienie. Religijność chłopów małopolskich od połowy XVI do końca XVIII wieku*, Warszawa 2001.
- A. Jabłońska, *Funkcje społeczne parafii archidiakonatu gnieźnieńskiego w XVII wieku*, Kielce 2013.
- T. Markiewicz, *Duchowieństwo dekanatu Skała w świetle wizytacji z 1618 roku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 94 (2010), s. 79–193.

Mgr Kamil Gleń

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Anna Zapalec (IHiA UKEN)

Auxiliary supervisor: dr hab. prof. UKEN Krzysztof Kloc (IHiA UKEN)

Kwestia ormiańska na forum Ligi Narodów

Temat kwestii ormiańskiej pojawił się po raz pierwszy na forum europejskim, za sprawą ormiańskiej delegacji na czele z patriarchą konstantynopolitańskim Hrimianem Hairikiem, podczas trwania obrad kongresu berlińskiego w 1878 roku. Postanowiono wtedy zredagować memorandum, za pomocą którego zamierzano zabiegać u mocarstw europejskich o akceptację pomysłu nadania Ormianom szerokiej autonomii we wschodniej Anatolii. Sprawy ormiańskie były również w zainteresowaniu mocarstw na konferencji pokojowej w Paryżu, obradującej po zakończeniu pierwszej wojny światowej, a następnie wielokrotnie podnoszono je w Lidze Narodów. Celem głównym przyszłej rozprawy doktorskiej będzie właśnie analiza spraw poruszanych na forum Ligi Narodów odnoszących się do kwestii ormiańskiej dla przedstawienia dynamiki toczących się debat i rozmów na ten temat oraz osiągniętych efektów oraz ukazanie genezy, przygotowywania opinii i stanowisk w tych sprawach przez największe mocarstwa i kraje działające na rzecz Ormian. Rozprawa ma zadanie przedstawienie przyczyny, przebiegu i skutków

działań związanych z badanym zagadnieniem. W tym celu postanowiono postawić następujące pytania badawcze a) w jakim zakresie był omawiany temat kwestii ormiańskiej na forum Ligi Narodów?, b) jakie państwa poruszały kwestię ormiańską w Lidze Narodów?, c) skutki podejmowania tematyki ormiańskiej na forum Ligi Narodów?, d) jak często Liga Narodów zajmowała się kwestią ormiańską?, e) jak do problematyki ormiańskiej odnosiły się państwa członkowskie Ligi Narodów?, f) jaki był wpływ prezydenta Woodrowa Wilsona na kwestię ormiańską? W celu realizacji przedstawionych zagadnień oraz weryfikacji hipotez badania zostaną przeprowadzone w oparciu o analizę dokumentacji wytworzonej przez organy Ligi Narodów, która znajduje się w United Nations Library & Archives Geneva (dostęp online) oraz materiały źródłowe zgromadzone w innych archiwach we Francji, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Włoszech i innych, w tym Archives Nationales de France, The National Archives (United Kingdom) oraz Parliamentary Archives (United Kingdom). Jest rzeczą poniekąd osobliwą, że obecnie brakuje w polskiej literaturze naukowej dogłębnego zbadania tematyki dotyczącej kwestii ormiańskiej poruszanej na forum Ligi Narodów, chociaż istnieją bogate materiały archiwalne. W celu przedstawienia badanej problematyki zostaną wykorzystane różne metody badań. Ze względu na cel i charakter rozważań będą to klasyczne sposoby, takie jak metoda indukcyjna i dedukcyjna, za pomocą których można ustalić fakty i przebieg wydarzeń. Jak również metoda instytucjonalno-prawna, która okazuje się niezbędną pomocą w przypadku badań dotyczących uwarunkowań prawnych uchodźców ormiańskich. Dzięki tej metodzie będzie możliwe zrozumienie, a przede wszystkim dostrzeżenie trudności, z jakimi musieli się borykać ormiańscy uchodźcy w państwach, na terenach których się znaleźli. Moim zamiarem będzie również przedstawienie działań podejmowanych przez poszczególne republiki Kaukazu Południowego, które starały się o przyjęcie ich do Ligi Narodów w 1920 r. i na tym tle ukazanie zabiegów Armenii. Chciałbym porównać czy kwestia ormiańska pojawiała się równie często na forum Ligi Narodów jak sprawy republik Kaukazu Południowego.

Słowa kluczowe: Armenia, forum, Kaukaz Południowy, kwestia ormiańska, Liga Narodów.

The Armenian question in the League of Nations forum

The Armenian question first appeared in the European forum, due to an Armenian delegation headed by Constantinople Patriarch Hirmian Hairik, during the proceedings of the Berlin Congress in 1878. It was then decided to draft a memorandum through which it was then decided to solicit approval from European powers for acceptance of the idea of granting Armenians broad autonomy in eastern Anatolia. Armenian matters were also in the interest of the powers at the Paris Peace Conference, held after the end of the First World War, and then they were repeatedly brought up at the League of Nations. The main objective of the future doctoral dissertation will be to precisely analyze the issues raised at the League of Nations, referring to the Armenian Question to present the dynamics of the ongoing debates and discussions on the subject, as well as the achieved results and to show the genesis, preparation of the opinions and positions on these matters by the major powers and countries acting on behalf of the Armenians. The dissertation is aimed to present the cause, course, and effects of activities related to the studied issue. To this end, it was decided to pose the following research questions a) to what extent was the Armenian question discussed at the League of Nations?, b) which countries addressed the Armenian question in the League of Nations?, c) the consequences of taking up the Armenian

question at the League of Nations?, d) how often did the League of Nations address the Armenian question?, e) how did the member states of the League of Nations relate to the Armenian question?, f) what influence did President Woodrow Wilson have on the Armenian question? To implement the presented issues and verify hypotheses, the study will be carried out based on the analysis of the documentation produced by the organs of the League of Nations, which can be found in United Nations library&archives Geneva (online access), along with source materials collected in other archives in France, the United Kingdom, the United States, Germany, Italy, and others, including Archives Nationales de France, The National Archives (United Kingdom) and Parliamentary Archives (United Kingdom). It is somewhat peculiar that the current scientific literature lacks in-depth study devoted to the subject of the Armenian question discussed at the League of Nations, although extensive archival material exists. Various methods of research will be used to present the studied issues. Due to the purpose and nature of the deliberations, there will be classical approaches, such as the inductive and deductive methods, by which the facts and course of events can be established. As well as the institutional and legal method, which appears to be an indispensable help when researching the legal conditions of Armenian refugees. Thanks to this method, it will be possible to understand and, above all, see the difficulties that Armenian refugees had to face in the countries where they had found themselves. It will also be my intention to present the actions taken by the various republics of the South Caucasus that sought their admission to the League of Nations in 1920 and, against this background, show Armenia's efforts. I would want to compare whether the Armenian Question appeared as often at the League of Nations forum as the issues of the South Caucasus republics.

Keywords: Armenia, forum, South Caucasus, Armenian question, League of Nations.

Bibliography:

- Afanasyan S., *L'Arménie, l'Azerbaïdjan et la Géorgie: de l'indépendance à l'instauration du pouvoir soviétique 1917-1923*, Paris, 1981
- Gzoyan E., *Reclaiming Children after the Armenian Genocide: Neutral House in Istanbul, "Holocaust and Genocide Studies"* 2020.
- Gzoyan E., *The League of Nations and Armenian Refugees. The Formation of the Armenian Diaspora in Syria*, „Central and Eastern European Review” 2014.
- Hovannisian R. G., *The Republic of Armenia. Volume I: The First Year 1918-1919*, London 1971.
- Hovannisian R. G., *The Republic of Armenia. Volume II: From Versailles to London 1919-1920*, London 1982.
- Hovannisian R. G., *The Republic of Armenia. Volume III: From London to Sevres February- August 1920*, London 1996.
- Hovannisian R. G., *The Republic of Armenia. Volume IV: Between Crescent and Sickle: Partition and Sovietization*, London 1996.
- Lityński A., *O tworzeniu republik parlamentarnych na Zakaukaziu po Wielkiej Wojnie*, [w] *Zgromadzenia stanowe i organy przedstawicielskie w dziejach. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Marianowi Józefowi Ptakowi*, pod red. J. Koredczuk, P. Wiązek. Wrocław 2020.
- Olszewski P., *Polityka państw ententy wobec Zakaukazia w latach 1918-1921*, Piotrków Trybunalski 2001.
- Olszewski P., *Sprawy zakaukaskie na forum Konferencji Pokojowej w Paryżu 1919-1920. Część I: styczeń-lipiec 1919*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Historica” 1998.

Mgr Angelika Jamka

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Konrad Meus (IHiA UKEN)

"By kiedyś służyć mogły Narodowi Polskiemu w Odrodzonej Ojczyźnie...". Działalność kulturotwórcza, filantropijna i oświatowa konserwatystów wschodniogalicyskich w latach 1867-1914

Udział konserwatystów wschodniogalicyskich w życiu autonomicznej Galicji, choć niewątpliwie znaczny póki co nie doczekał się gruntownej analizy. Zarówno historycy polscy jak i ukraińscy podejmowali go na marginesie swoich rozważań jednak nigdy nie wykazywali nim szerszego zainteresowania. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w silnie zakorzenionym obrazie skostniałych ziemian krytykujących pokojowe rozwiązanie konfliktu polsko-ukraińskiego. Celem niniejszego projektu jest ukazanie nieznanych dotąd obszarów działalności kulturowej, oświatowej i dobroczynnej, mogących rzucić nowe światło na środowisko konserwatystów wschodniogalicyskich. Solidną podstawę do badań stwarza obszerny oraz niewykorzystany materiał źródłowy znajdujący się zarówno w archiwach krajowych jak i zagranicznych. Cezury chronologiczne pracy rozpoczyna dekret grudniowy z 1867 roku uznawany za datę początkową tzw. autonomii galicyjskiej. Wydarzenie to prowadząc do rozwoju życia politycznego tworzy fundament dla powolnej konsolidacji Podolaków w zwarte ugrupowanie. Zamknięciem rozprawy jest wybuch pierwszej wojny światowej, choć w jednostkowych przypadkach dla płynności wyводу uwagą należy objąć okres dwudziestolecia międzywojennego. Zasadniczą osią narracji będzie portret zbiorowy do którego opracowania wykorzystana zostanie metoda prozopograficzna oraz genealogiczna. Użycie ich pozwoli uchwycić cechy wspólne badanej zbiorowości takie jak: status społeczny, pochodzenie geograficzne, struktura wyznaniowa, ścieżki karier w tym aktywność polityczna i gospodarcza (szczególnie związki wynikające z przynależności do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego oraz Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego).

Słowa kluczowe: Galicja, Lwów, Kraków, konserwatyści wschodniogalicyscy, filantropia, oświata, mecenat.

"So that one day they can serve the Polish Nation in the Reborn Homeland..." Cultural, philanthropic and educational activities of Eastern Galician conservatives in the years 1867-1914

The participation of Eastern Galician conservatives in the life of autonomous Galicia, although undoubtedly significant, has not yet been delved. Polish and Ukrainian historians discussed it on the margins of their considerations, but they never showed any broader interest in it. The reasons for this state of affairs should be sought in the strongly rooted image of narrow-minded landowners criticizing the peaceful solution of the Polish-Ukrainian conflict. The aim of this project is to present the unknown areas of cultural, educational and charitable activities that can shed new light on the community of Eastern Galician conservatives. A solid basis for research

provide extensive and underutilized source material found in the national and foreign archives. The chronological caesuras of the work begin with the December decree of 1867, considered the starting date of the so-called Galician autonomy. This event, leading to the development of political life, creates the foundation for the slow consolidation of Podolians into a cohesive group. The conclusion of dissertation is the outbreak of the First World War, although in individual cases, for the fluency of the narrative survey include the interwar period. The main point of the narrative will be a group portrait which will be developed by methods such as prosopography and genealogy. Using them will allow to capture common features of the studied community, such as: social status, geographical origin, religious structure, career paths, including political and economic activity (especially contact with the Land Credit Society and the Galician Farm Society).

Keywords: Galicia, Lviv, Cracow, Eastern Galician conservatives, philanthropy, education, patronage.

Bibliography:

Arkusza O., Mudryj M., XIX-wieczna arystokracja polska w Galicji Wschodniej wobec ruskich (ukraińskich) aspiracji narodowych, „Krakowskie Pismo Kresowe” 2012, nr 4.

Chrobak Ł., Książę Andrzej Lubomirski. Ordynat i przemysłowiec w latach 1882 – 1939, Kraków 2021.

Feldman W., Stronnictwa i programy polityczne w Galicji 1846–1906, T. I, Kraków 1907.

Górski A., Podolacy. Obóz polityczny i jego liderzy, Warszawa 2013.

Kania R., Działalność podolaków w Galicji Wschodniej w poglądach Wilhelma Feldmana, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania” 2015, t. 8.

Łazuga W., Kalkulować...Polacy na szczytach c.k. monarchii, Poznań 2013.

Szymański Ł., Konserwatyści wschodniogalicyscy wobec strajków chłopskich w 1902 r., „Studia Prawnoustrojowe 2020”, nr 50.

Szymczak D., Eksceleńcja Dawid Abrahamowicz–polityk galicyjski, polski czy austriacki? Szkic do portretu wybitnego Podolaka, [w:] Między polityką historyczną a pamięcią historyczną. red. W. Łazuga, S. Paczos, Poznań 2015.

Wątor A., Ziemianin–polityk Tadeusz Cieński 1856–1925. Z dziejów konserwatyzmu wschodniogalicyskiego, Szczecin 1997.

Mgr Karol Kordas

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Krzysztof Kloc (IHIA UKEN)

Kolejarze dystryktu krakowskiego w okresie II wojny światowej (1939- 1945)

Projekt dotyczy kolejarzy pracujących w dystrykcie krakowskim (w którego skład weszły starostwa powiatowe: krakowski, miechowski, nowotarski, nowosądecki, tarnowski, jasielski, dębicki, rzeszowski, krośnieński, jarosławski, przemyski, sanocki) Generalnego Gubernatorstwa (GG) w latach 1939-1945. Wybranie dystryktu krakowskiego w projekcie nie był przypadkowy. Jego tereny oraz sam Kraków odgrywały bardzo ważną rolę w planach okupanta niemieckiego. Już w trakcie trwania wojny rozpoczęto rozbudowywanie krakowskiego węzła kolejowego. Przez stolicę GG prowadziły strategiczne linie kolei z Berlina i Wiednia do Lwowa oraz dalej na wschód. Szczególnie ważną rolę odegrał węzeł kolejowy z dystryktu krakowskiego po rozpoczęciu Operacji Barbarossa w czerwcu 1941 r., kiedy to zaczęto na pełną skalę używać kolei do transportu wojsk

oraz sprzętu militarnego na front wschodni. Dodatkowo przez wspomniane połączenie kolejowe przejeżdżały transporty wysiedleńcze, do obozów zagłady oraz na roboty w głąb Rzeszy. Ponadto wybranie wspomnianego terenu wiąże się również ze specyfiką pracy kolejarzy. Przedmiotem badań będą pracownicy sektora gospodarczego związanego z kolejnictwem, w którego skład wchodziły osoby pracujące na stacjach kolejowych, w dyrekcji operacyjnej Ostbahn (tł. Kolej Wschodnia), Generalnej Dyrekcji Ostbahn w Krakowie, Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego, Służby Budowlanej Kolei i Policji Kolejowej. Szacuje się, że w całym GG od 1940 r. kolejarze liczyli od 100 do 150 tys. osób różnej narodowości. Tak liczna i wyspecjalizowana grupa zawodowa stanowiła ważny (także ze względów strategicznych) element w polityce okupanta niemieckiego na ziemiach polskich. Kolejarze byli bezpośrednimi świadkami działań wojennych oraz polityki zagłady ludności, którą prowadziła III Rzesza. Praca ta pozwoli wykazać stopień zaangażowania kolejarzy w ramach organizacji konspiracyjnych bądź pomoc, jaką nieśli społeczeństwu oraz osobom zagrożonym wywózką do obozu zagłady lub na roboty w głąb Rzeszy. Przedstawione zostanie także, w jaki sposób funkcjonowała administracja niemiecka kolei na ziemiach dystryktu krakowskiego i jaki miała stosunek do kolejarzy. Opisany zostanie również stosunek społeczeństwa zamieszkującego dystrykt krakowski do tej grupy zawodowej, a także organizacji konspiracyjnych i władz Polski na wychodźstwie. Zasadniczym celem projektu będzie scharakteryzowanie pracowników kolei z dystryktu krakowskiego, ich codziennego funkcjonowania w okupacyjnej rzeczywistości, stopień relacji wewnątrz poszczególnych podgrup zawodowych oraz poziom zaangażowania na rzecz pracy dla okupanta bądź niepodległej Polski.

Słowa kluczowe: kolejarze, II wojna światowa, Generalne Gubernatorstwo, dystrykt krakowski.

Railwaymen of the Kraków District during World War II (1939-1945)

The project focuses on railway workers working in the Kraków District (which included the following poviats: Kraków, Miechów, Nowy Targ, Nowy Sącz, Tarnów, Jasło, Dębica, Rzeszów, Krosno, Jarosław, Przemyśl, Sanok) of the General Government (GG) in the years 1939-1945. The choice of the Kraków District in the project was not accidental. Its areas and Kraków itself played a very important role in the plans of the German occupier. Already during the war, the expansion of the Kraków railway junction began. Strategic railway lines from Berlin and Vienna to Lviv and further east ran through the capital of the General Government. The railway junction from the Kraków District played a particularly important role after the beginning of Operation Barbarossa in June 1941, when railways began to be used on a full scale to transport troops and military equipment to the Eastern Front. Additionally, the mentioned railway connection was used by displacement transports to extermination camps and to work places deep inside the Reich. Moreover, the selection of the mentioned area is also related to the specificity of the work of railway workers. People working in this economic sector often lived in other towns and therefore had to commute to their workplace. In turn, people working in the rolling stock moved along the entire route of the junction, so they often did not return to their homes at night. The subject of the research will be employees of the economic sector related to the railway, which included people working at railway stations, in the Operational Directorate of Ostbahn (in translation: Eastern Railway), General Directorate of Eastern Railway in Kraków, Rolling Stock Repair Plants, Railway Construction Service and Railway Police. It is estimated that in the entire GG, from 1940, there were between 100,000 and 150,000 railway workers people

of different nationalities. Such a large and specialized professional group was an important (also for strategic reasons) element in the policy of the German occupier on Polish lands. Railway workers were direct witnesses of war activities and the policy of population extermination pursued by the Third Reich. This work will show the degree of involvement of railway workers in underground organizations or the help they provided to society and people at risk of deportation to an extermination camp or to work deep inside the Reich. It will also be presented how the German railway administration operated in the Kraków District and what its attitude was towards railway workers. The attitude of the society living in the Kraków district towards this professional group, as well as the underground organizations and the Polish authorities in exile, will also be described. The main goal of the project will be to characterize railway workers from the Kraków District, their everyday functioning in the occupation reality, the degree of relationships within individual professional subgroups and the level of commitment to work for the occupier or for independent Poland.

Keywords: railwaymen, World War II, General Government, Kraków District.

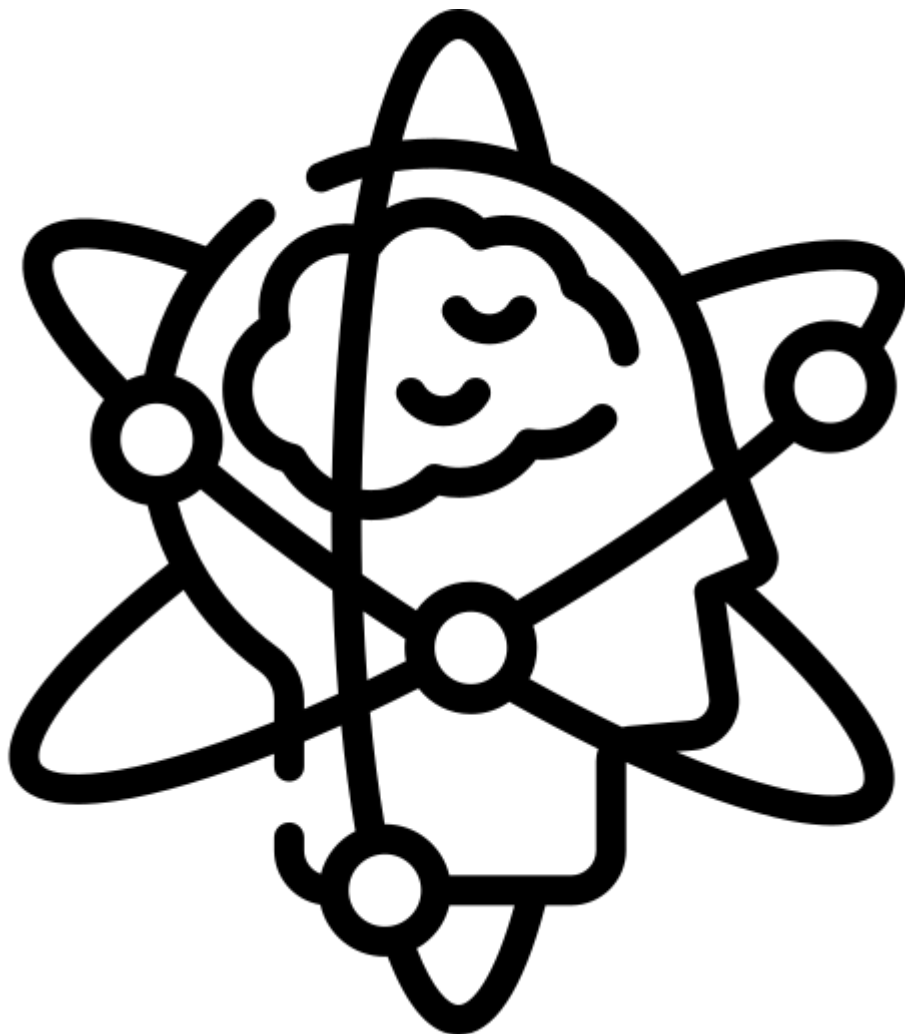
Bibliography:

- Bakunowicz Cz., Koleje Generalnego Gubernatorstwa w wojennej organizacji kolejnictwa III Rzeszy Niemieckiej 1939-1945, „Dzieje Najnowsze” 2005, vol 37, no. 1, pp. 29-45.
- Gmitruk J., Komorowski K., Matusak P., Żołnierze żelaznych szlaków. Wspomnienia polskich kolejarzy 1939-1945, Warszawa 1988.
- Kubitzki V., Reimer M., Die Eisenbahn in Polen 1939-1945: Die Generaldirektion der Ostbahnen, Stuttgart 2004.
- Mierzejewski A., The Most Valuable Asset of the Reich: A History of the German National Railway. Volume 2, 1933-1945, Chapel Hill, NC 2000.
- Pischel W., Die Generaldirektion der Ostbahn in Krakau 1939 - 1945: ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Eisenbahnen im Zweiten Weltkrieg, „Archiv für Eisenbahnwesen” 1964, vol. 74 no. 1.
- Scharf H., Eisenbahnen zwischen Oder und Weichsel, Freiburg 1981.
- Wadrawy B., Kolejarze w Katyniu i innych miejscach kaźni i męki. Biogramy i dokumenty. T. 2, Lublin 2011.
- Wesołowski A., Bujniewicz N., Kolejnictwo w polskich przygotowaniach obronnych i kampanii wrześniowej. Cz. 1, Opracowania i dokumenty, Warszawa 2011.
-

III

Nauki o bezpieczeństwie

Security Sciences

Mgr Grzegorz Bator

Academic supervisor: dr hab. Rafał Kopeć (IBiI UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Tomasz Wójtowicz (IBiI UKEN)

Znaczenie wojny rosyjsko-ukraińskiej dla kształtowania architektury bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej

Europa Środkowo-Wschodnia od wieków była regionem, w ramach którego prowadzone były bitwy i operacje wojskowe decydujące o losach dziesiątek lub setek milionów osób. Dotychczas wydawało się, że doświadczenia II wojny światowej oraz postępująca integracja polityczno-gospodarcza na kontynencie definitywnie wykluczyły możliwość wystąpienia na tym terenie konfliktu zbrojnego, którego ofiary liczone będą w setkach tysięcy. Pogląd ten został negatywnie zweryfikowany za sprawą rozpoczęcia przez Federację Rosyjską pełnoskalowej wojny przeciwko Ukrainie w ostatnich dniach lutego 2022 roku. Ten największy od 1945 roku konflikt przyczynił się do zmian w prawdopodobnie każdym obszarze życia i aktywności europejskiego społeczeństwa oraz sposobu funkcjonowania państw regionu. Celem niniejszej pracy jest analiza znaczenia wojny rosyjsko-ukraińskiej dla kształtowania się architektury bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej. Jako główną hipotezę badawczą przyjęto, że geopolityczne konsekwencje wojny rosyjsko-ukraińskiej dla obszaru Europy Środkowo-Wschodniej są odwrotne od oczekiwanych przez Rosję i naznaczone są przez następujące tendencje: polityczno-wojskową konsolidację państw regionu, niekorzystną dla Rosji zmianę otoczenia geopolitycznego regionu, zarówno w ujęciu regionalnym (sąsiedztwo regionu) jak i globalnym (zacieśnienie partnerstwa transatlantyckiego) oraz dążenie do ograniczenia rosyjskiej strefy wpływów w Europie. Weryfikacja przyjętej hipotezy zostanie dokonana przy pomocy analizy systemowej, która stanowić będzie główną metodę badawczą przyszłej dysertacji. Dla prowadzonych badań, istotnym będzie scharakteryzowanie Europy Środkowo-Wschodniej jako osobnego konstruktów geopolitycznego z uwzględnieniem procesu kształtowania się architektury bezpieczeństwa tego regionu oraz analiza genezy i przebiegu wojny rosyjsko-ukraińskiej od jej początku w 2014 roku. Umożliwi to zobrazowanie sposobu, w jaki narodowe i międzynarodowe struktury bezpieczeństwa funkcjonowały przed oraz w trakcie trwania pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej. Dopełnieniem tego obrazu będzie zawarta w pracy analiza zmian geopolitycznych, których źródłem jest przedmiotowy konflikt, a których skutki obserwujemy w skali globalnej jak np. kształt relacji Federacji Rosyjskiej z Chińską Republiką Ludową czy wzrost nastrojów antyfrancuskich w Afryce. Jednym z najważniejszych wyzwań podczas pracy nad przyszłą rozprawą doktorską jest fakt, że konflikt zbrojny stanowiący punkt odniesienia jest na dzień publikacji niniejszego abstraktu konfliktem aktywnym. Generuje to szereg problemów, których istnienia badacz musi być świadomy, jak np. utrudniony dostęp do weryfikowalnych źródeł informacji, prowadzenie operacji psychologicznych oraz funkcjonowanie propagandy.

Słowa kluczowe: wojna rosyjsko-ukraińska, Europa Środkowo-Wschodnia, Międzymorze, Federacja Rosyjska, Ukraina, geopolityka, architektura bezpieczeństwa.

The significance of the Russo-Ukrainian war for shaping the security architecture of Central and Eastern Europe

Central and Eastern Europe has been a region where battles and military operations have been fought for centuries, influencing the fate of tens or hundreds of millions of people. Until recently, it seemed that the experiences of World War II and the progressing political and economic integration on the continent definitively excluded the possibility of armed conflict in this area, with casualties in the hundreds of thousands. However, this view was negatively verified with the onset of the full-scale war by the Russian Federation against Ukraine in late February 2022. This conflict, the largest since 1945, has contributed to changes in almost every aspect of life and activity of European society, as well as the functioning of the region's states. The aim of this doctoral thesis is to analyze the significance of the Russo-Ukrainian war for shaping the security architecture of Central and Eastern Europe. The main research hypothesis posits that the geopolitical consequences of the Russo-Ukrainian war for the Central and Eastern European region are contrary to those expected by Russia and are marked by the following tendencies: political-military consolidation of the region's states, an unfavorable change in the geopolitical environment of the region, both regionally (in terms of neighboring states) and globally (tightening of the transatlantic partnership), and a desire to limit Russian influence in Europe. The verification of this hypothesis will be conducted through systemic analysis, which will be the main research method of the future dissertation. For the conducted research, it will be important to characterize Central and Eastern Europe as a separate geopolitical construct, taking into account the process of shaping the security architecture of this region, as well as analyzing the genesis and course of the Russo-Ukrainian war since its beginning in 2014. This will enable the depiction of how national and international security structures functioned before and during the full-scale Russo-Ukrainian war. Complementing this picture will be an analysis of geopolitical changes stemming from the conflict, the effects of which are observed on a global scale, such as the shape of relations between the Russian Federation and the People's Republic of China or the rise of anti-French sentiments in Africa, included in the thesis. One of the main challenges in working on this future doctoral dissertation is the fact that the armed conflict serving as a reference point is, as of the publication date of this abstract, an active conflict. This generates a number of problems that the researcher must be aware of, such as restricted access to verifiable sources of information, conducting psychological operations, and the functioning of propaganda.

Keywords: Russo-Ukrainian War, Central-Eastern Europe, Intermarium, Russian Federation, Ukraine, geopolitics, security architecture.

Bibliography:

- Chodakiewicz, M.J. (2021). *Międzymorze*. Warszawa: Veritatis Splendor
- Baluk, W. (2018). Formalny i materialny wymiar partnerstwa strategicznego Polski i Ukrainy. *Sprawy Międzynarodowe*, 71(1)
- Cziomer, E. (2011). Geneza struktura oraz przesłanki wdrażania Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej w latach 2008–2010. [w:] J. Sawczuk (red.). *Partnerstwo Wschodnie: wielka szansa dla Europy*. Poznań: Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu.
- Czaputowicz, J. (2015). Mapa współczesnego realizmu: realizm klasyczny, neorealizm, realizm neoklasyczny. [w:] J. Czaputowicz, E. Haliżak (red.). *Teoria realizmu w nauce o stosunkach międzynarodowych. Założenia i zastosowania badawcze*

- Kushnir, O. (2021). The Intermarium As a Pivotal Geopolitical Buzzword. „East/West: Journal of Ukrainian Studies, 8(2)
- Poltorak, V. (2019). Ukraine and the Intermarium: From the Middle Ages to the Collapse of the USSR. [w:] O. Kushnir (red.). The Intermarium as the Polish-Ukrainian Linchpin of Baltic Black Sea Cooperation
- Shevchenko, O. (2020). Idea Sojuszu Bałtycko-Czarnomorskiego oraz reakcja na utworzenie Trójmorza w ukraińskiej myśli politycznej 2015–2019. *Sprawy Międzynarodowe*, 3(2)
- Sviridenko, D., Orzechowski M. (2021). Biało-ruskij mir. Reaktywacja reintegracyjna w relacjach rosyjsko-białoruskich. *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*, 19 (2)
- Voytyuk, O. (2019). Koncepcja Międzymorza we współczesnej myśli politycznej Ukrainy. *Europa Orientalis. Studia z Dziejów Europy Wschodniej i Państw Bałtyckich*, 10
- Żochowski, P., Matuszak, S., Niecypor, K. (2020). Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Ukrainy. Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa.

Mgr Aleksandra Gębacz

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Tomasz Skrzyński (IBiI UKEN)

Analiza działań Sił Zbrojnych RP wykorzystujących sztuczną inteligencję w kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego

Celem pracy doktorskiej jest dokładna analiza wpływu sztucznej inteligencji (SI, w nomenklaturze anglosaskiej: artificial intelligence, AI) na działanie Sił Zbrojnych poprzez jej użycie oraz identyfikację najlepszych praktyk i strategii adaptacji do dynamicznego rozwoju środowiska operacyjnego, przyczyniającego się do skuteczniejszego zapewnienia bezpieczeństwa Polski na tle coraz bardziej wymagającej sytuacji międzynarodowej. Sztuczną inteligencję rozumiemy tutaj w jej słabym sensie – jako algorytmów imitujących zdolności człowieka. Słaba sztuczna inteligencja jest zazwyczaj zorientowana na wykonywanie jednej klasy zadań – na przykład rozpoznawania twarzy czy prowadzenia pojazdów (samochody autonomiczne). Sztuczna inteligencja w „słabej” wersji jest obecnie coraz bardziej rozpowszechniona. Istnienie sztucznej inteligencji w wersji „silnej” (sztuczna inteligencja posiadająca wszystkie atrybuty dostępne ludzkiemu umysłowi) jest natomiast wciąż przedmiotem kontrowersji. Praktyczne implikacje wynikające z niniejszej analizy obejmują dostarczenie decydom politycznym, dowódcom wojskowym oraz innym kluczowym interesariuszom strategicznym istotnych informacji dotyczących zmian związanych z implementacją sztucznej inteligencji w Siłach Zbrojnych RP. Uzyskane wyniki mają potencjał wspomagania procesu opracowywania bardziej wyrafinowanych strategii i polityk obronnych, dostosowujących się do dynamicznych zmian w środowisku cyfrowym. Rozprawa zakłada przeprowadzenie szczegółowej analizy wdrożenia sztucznej inteligencji w kontekście militarnym, skupiając się zwłaszcza na Siłach Zbrojnych RP jako obiekcie badawczym. Metodologia badawcza obejmuje analizę porównawczą między polskimi siłami zbrojnymi a ich odpowiednikami w innych krajach, takich jak Stany Zjednoczone, Niemcy i Francja. Struktura rozprawy obejmuje trzy główne części: teoretyczną, badawczą oraz konkludującą. Pierwsza część będzie zawierać fundamenty teoretyczne, w ramach których omówione zostaną kluczowe aspekty związane z integracją sztucznej inteligencji w Siłach Zbrojnych. Druga część skupi się na badaniach własnych, wykorzystując analizę porównawczą oraz na przeprowadzeniu kwestionariuszy wraz z wywiadem w środowisku wojskowym. Przeprowadzone badania mają na celu wyciągnięcie rzetelnych wniosków, mających praktyczne

zastosowanie dla różnych jednostek i decydentów. Trzecia część będzie zawierała wnioski, podsumowując uzyskane wyniki i wnosząc istotny wkład w dyskusję nad rolą sztucznej inteligencji w kontekście strategii obronnej.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja, siły zbrojne, bezpieczeństwo międzynarodowe.

Analysis of Armed Forces Activities Using Artificial Intelligence in the Context of International Security

The aim of the doctoral thesis is a thorough analysis of the impact of artificial intelligence (AI) on the activities of the Armed Forces through its use and identification of best practices and strategies for adaptation to the dynamic development of the operational environment, contributing to more effective security of Poland against the background of increasingly demanding international situation. Artificial intelligence will be understood here in its weak sense – as algorithms imitating human abilities. Poor AI is usually oriented towards performing one class of tasks – such as facial recognition or driving (autonomous cars). Artificial intelligence in the “weak” version is now more and more widespread. However, the existence of “strong” artificial intelligence (AI with all the attributes available to the human mind) is still a matter of controversy. The practical implications of this analysis include providing policy makers, military commanders and other key strategic stakeholders with relevant information on changes related to the implementation of artificial intelligence in the Polish Armed Forces. The results obtained have the potential to support the process of developing more sophisticated defence strategies and policies, adapting to the dynamic changes in the digital environment. The thesis assumes a detailed analysis of the implementation of artificial intelligence in the military context, focusing in particular on the Polish Armed Forces as a research object. The research methodology includes a comparative analysis between the Polish armed forces and their counterparts in other countries, such as the United States, Germany and France. The structure of the dissertation consists of three main parts: theoretical, research and concluding. The first part will contain theoretical foundations, within which key aspects related to the integration of artificial intelligence in the Armed Forces will be discussed. The second part will focus on own research, using comparative analysis and conducting questionnaires together with military intelligence. The aim of the research is to draw reliable conclusions, which are of practical application to different individuals and decision makers. The third part will present conclusions, summarising the results obtained and making a significant contribution to the debate on the role of AI in the context of defence strategy.

Keywords: artificial intelligence, armed forces, international security.

Bibliography:

- Scharre P. , Army of None: Autonomous Weapons and the Future of War, Wydawnictwo: W.W. Norton & Company, 2018,
McAfee A., Brynjolfsson E., Competing in the Age of AI: Strategy and Leadership When Algorithms and Networks Run the World. Wydawnictwo: Harvard Business Review Press, 2020.
Tuck J., KI und der moderne Krieg: Wie künstliche Intelligenz die russische Armee besiegen kann, Wydawnictwo: Econ, Berlin 2023.
Kowalczyńska K., Sztuczna Inteligencja na Wojnie, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2021.

Kurp F., Sztuczna Inteligencja od podstaw, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2023.

Byleń S., Stan i perspektywy zapewnienia widzialności zasobów w aspekcie implementacji narzędzi informatycznych usprawniających procesy logistyczne w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Wydawnictwo Gospodarka Materiałowa i Logistyka, Warszawa 2018.

Dubois, P., Intelligence artificielle et Forces Armées: Enjeux et Perspectives. Éditions Lavoisier, 2021.

Mgr Edyta Pytel

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Józef Młyński (IZiSP UKEN)

Bezpieczeństwo socjalne rodzin ryzyka w kontekście uwarunkowań społecznych XXI wieku

Dysertacja obejmuje tematykę bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka w kontekście uwarunkowań społecznych XXI wieku. Rzeczywistość społeczna XXI wieku jest dynamiczna i nieustannie ewaluje pod wpływem różnorodnych i złożonych zmian, takich jak postęp technologiczny, globalizacja, migracja, zmiany wywołane konfliktami zbrojnymi, zmiany demograficzne, wzrost świadomości społecznej i wiele innych. Wskazane przeobrażenia w sposób istotny wpływają na bezpieczeństwo socjalne, w szczególności w odniesieniu do rodzin, a więc rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych dysfunkcyjnością oraz wykluczeniem społecznym. Celem podejmowanych dociekań naukowych jest identyfikacja, deskrypcja i eksplanacja okoliczności i czynników społecznych XXI wieku wpływających na stan bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka. Badania naukowe ukierunkowane są na zidentyfikowanie kluczowych wydarzeń społecznych XXI wieku mających wpływ na bezpieczeństwo socjalne rodzin. Analizie podlega również kwestia bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka w Strategiach Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej XXI wieku. W zakresie dysertacji mieści się także ustalenie megatrendów społecznych XXI wieku rzutujących na bezpieczeństwo socjalne rodzin ryzyka oraz wskazanie zagrożeń i szans w obszarze bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka w XXI wieku. Dysertacja łączy podejście analityczno-teoretyczne z podejściem empirycznym. Tematyka dysertacji dotyczy ważnych, aktualnych i podlegających ciągłym przeobrażeniom zagadnień rzeczywistości społecznej. Ciągłe zmiany społeczne wyznaczają nowe pola refleksji w obszarze bezpieczeństwa socjalnego. Problem bezpieczeństwa socjalnego rodzin jest istotny i aktualny, gdyż dotyczy podstaw bytowania podstawowej komórki społecznej, określanej mianem fundamentu społeczeństwa. Zapewnienie rodzinom ryzyka bezpieczeństwa socjalnego obejmującego godne warunki życiowe oraz utrzymanie więzi społecznych jest kluczowe dla zapewnienia ładu i stabilności w społeczeństwie. Realizacja celu poznawczego pozwoli na wysnucie stosownych wniosków, które stanowiąc będą podłoże do wdrożenia odpowiednich rozwiązań ukierunkowanych na poprawę jakości bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka. Badania naukowe otworzą perspektywy do lepszego zrozumienia wyzwań i problemów wpływających na kwestię bezpieczeństwa socjalnego przez rodziny ryzyka. Umożliwi to wykreować spójność społeczną, wolną od napięć, niezadowolenia oraz wykluczenia społecznego.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo socjalne, rodzina ryzyka, XXI wiek, uwarunkowania społeczne.

Social security of at-risk families in the context of 21st century social conditions

The dissertation covers the topic of social security of at-risk families in the context of social conditions of the 21st century. The social reality of the 21st century is dynamic and constantly evolving under the influence of diverse and complex changes such as technological progress, globalisation, migration, changes caused by armed conflicts, demographic changes, the rise of social awareness and many more. These changes have a significant impact on social security, particularly for families, i. e. families in difficult circumstances, at risk of dysfunction and social exclusion. The aim of the research is to identify, describe and explore the circumstances and social factors of the 21st century affecting the social security of at-risk families. Research is aimed at identifying key social events of the 21st century that have an impact on the social security of families. The issue of social security of at-risk families in the National Security Strategies of the Republic of Poland in the 21st century is also subject to analysis. The scope of the dissertation also includes identification of social megatrends of the 21st century affecting the social security of at-risk families and identification of threats and opportunities in the area of social security of at-risk families in the 21st century. The dissertation combines an analytical-theoretical approach with an empirical approach. The subject of the dissertation concerns important, current and constantly changing issues of social reality. Continuous social changes provide new areas for reflection in the area of social security. The problem of social security for families is important and topical because it concerns the foundations of the basic social cell, which is called the foundation of society. Providing families with social security risks, including decent living conditions and maintaining social ties, is crucial to ensuring order and stability in society. The realization of the cognitive objective will allow to draw appropriate conclusions, which will form the basis for the implementation of appropriate solutions aimed at improving the quality of social security of at-risk families. Research will open up prospects for a better understanding of the challenges and problems affecting the issue of social security for families at risk. This will make it possible to create social cohesion free from tensions, dissatisfaction and social exclusion.

Keywords: social security, at-risk family, 21-st century, social conditions.

Bibliography:

- Gierszewski, J. (2018). Bezpieczeństwo społeczne jako dziedzina bezpieczeństwa. *Historia i Polityka*, 23, pp. 21-38, DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/HiP.2018.002>
- Gierszewski, J., Pieczywok, A. (2020). *Metodologiczne podstawy badania problemów bezpieczeństwa*. Difin.
- Głąbicka-Auleytner, K. (2022). *Polityka bezpieczeństwa socjalnego obywateli polskich: przyszłość i teraźniejszość*. UTHRAD.
- Głąbicka-Auleytner, K. (2022). *Wybrane aspekty bezpieczeństwa socjalnego państwa polskiego*. UTHRAD.
- Leszczyński, M. (2011). *Bezpieczeństwo społeczne wobec wyzwań XXI wieku*. Difin.
- Młyński, J. (2021). *Praca socjalna w bezpieczeństwie społecznym: myśleć – widzieć – działać*. Wydawnictwo Scriptum.
- Sierpowska, I. (2015). *Bezpieczeństwo socjalne jako dobro publiczne*. *Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*, 16(3), pp. 45-58.
- Zakrzewski, S. (2013). *Bezpieczeństwo socjalne a wykluczenie społeczne*. *Przegląd Strategiczny*, 3(1), pp. 165-174. <https://doi.org/10.14746/ps.2013.1.11>

Mgr Dariusz Zapiór

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Danuta Kaźmierczak (IBiI UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Łukasz Czekaj (IBiI UKEN)

Szkolenie podstawowe, jako element rozwoju potencjału Wojsk Obrony Terytorialnej

Temat mojej przyszłej rozprawy doktorskiej to „Szkolenie podstawowe, jako element rozwoju potencjału Wojsk Obrony Terytorialnej”. Celem rozprawy jest zaproponowanie innowacji w procesie szkolenia podstawowego z zakresu rozwoju wiedzy, umiejętności i kompetencji żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej w zakresie działań przeciwkryzysowych oraz zwalczania skutków wystąpienia stanów nadzwyczajnych a tym samym zapewnieniu bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Zatem główny problem badawczy prezentowanej, przyszłej pracy brzmi: jakie modyfikacje w programie szkolenia podstawowego Wojsk Obrony Terytorialnej należy wprowadzić, by zwiększyć poziom wiedzy, umiejętności i kompetencji żołnierzy w zakresie działań przeciwkryzysowych, a tym samym wzmocnić bezpieczeństwo społeczności lokalnych? Hipoteza badawcza, która będzie poddawana weryfikacji w trakcie prowadzenia badań brzmi: innowacje w programie szkolenia podstawowego Wojsk Obrony Terytorialnej powinny polegać na włączeniu modułu tematycznego dotyczącego zagadnień związanych z identyfikacją stanów nadzwyczajnych, identyfikacją i prewencją zagrożeń bezpieczeństwa państwa i społeczności lokalnej, działaniami przeciwkryzysowymi oraz likwidacyjnymi w stosunku do konsekwencji zaistnienia stanów nadzwyczajnych, z głównym ujęciem stanu klęski żywiołowej. W związku z tak postawioną hipotezą badania będą koncentrować się na ocenie wiedzy i umiejętności żołnierzy terytorialnej służby wojskowej w zakresie działań przeciwkryzysowych, zwalczania skutków zaistnienia stanów nadzwyczajnych i bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Chcę również zidentyfikować wpływ szkolenia podstawowego na efektywność działań przeciwkryzysowych i prewencyjnych w obszarze wiedzy zdobytej przez badanych żołnierzy w okresie do sześciu miesięcy od zakończenia szkolenia podstawowego. Planuję podzielić moją pracę na dwie części. Pierwsza część obejmie analizę dokumentów i aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa narodowego, w tym militarne i społeczności lokalnych i roli Wojsk Obrony Terytorialnej w zapewnieniu tego bezpieczeństwa. Druga część będzie zawierać założenia metodologiczne i wyniki badań empirycznych przeprowadzonych metodą sondażu diagnostycznego, techniką ankietowania i wywiadu swobodnego na temat funkcjonowania badanego podmiotu w zapewnianiu bezpieczeństwa społeczności lokalnych i kwestiach szkolenia podstawowego żołnierzy. Przewiduję, że wyniki moich badań pozwolą na sformułowanie istotnych wniosków dotyczących wiedzy, umiejętności, kompetencji żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej w badanym zakresie. Mam nadzieję, że zaproponowana przeze mnie innowacja w programie szkolenia podstawowego WOT przyczynią się do zwiększenia efektywności szkolenia i poprawy zdolności operacyjnych Wojsk Obrony Terytorialnej, zwiększając poziom bezpieczeństwa społeczności lokalnych w obszarach ich stałej odpowiedzialności służbowej.

Słowa kluczowe: Wojska Obrony Terytorialnej, bezpieczeństwo wewnętrzne, szkolenie podstawowe.

Basic Training as a Component of the Development of the Territorial Defense Forces in Poland

The topic of my future doctoral dissertation is "Basic Training as a Element of Development for the Potential of Territorial Defense Forces in Poland." The aim of the dissertation is to propose innovations in the basic training process concerning the development of knowledge, skills, and competencies of Territorial Defense Forces soldiers in the field of crisis response and the mitigation of the effects of extraordinary situations, thereby ensuring the safety of local communities. Therefore, the main research problem of the presented future work is: what modifications to the basic training program of the Territorial Defense Forces should be introduced to increase the level of knowledge, skills, and competencies of soldiers in the field of crisis response, thereby strengthening the safety of local communities? The research hypothesis, which will be tested during the study, is: innovations in the basic training program of the Territorial Defense Forces should include a thematic module related to issues associated with the identification of extraordinary situations, identification and prevention of threats to national and local security, crisis response, and elimination of consequences of extraordinary situations, with a primary focus on natural disasters. In connection with this hypothesis, the research will focus on evaluating the knowledge and skills of territorial soldiers in the military service in the field of crisis response, combating the consequences of extraordinary situations, and the safety of local communities. I also want to identify the impact of basic training on the effectiveness of crisis response and preventive actions in terms of the knowledge acquired by the surveyed soldiers within six months of completing basic training. I plan to divide my work into two parts. The first part will include an analysis of documents and legal acts related to national security, including military and local community security, and the role of the Territorial Defense Forces in ensuring this security. The second part will contain methodological assumptions and the results of empirical research conducted through diagnostic surveys, questionnaire techniques, and free interviews regarding the functioning of the studied entity in ensuring the safety of local communities and the issues of basic training for soldiers. I anticipate that the results of my research will allow for the formulation of significant conclusions regarding the knowledge, skills, and competencies of Territorial Defense Forces soldiers in the studied area. I hope that the proposed innovation in the basic training program for the Territorial Defense Forces will contribute to the increased effectiveness of training and the improvement of operational capabilities of the Territorial Defense Forces, thereby enhancing the level of safety for local communities in their areas of permanent duty.

Keywords: Territorial Defense Forces, internal security, basic training.

Bibliography:

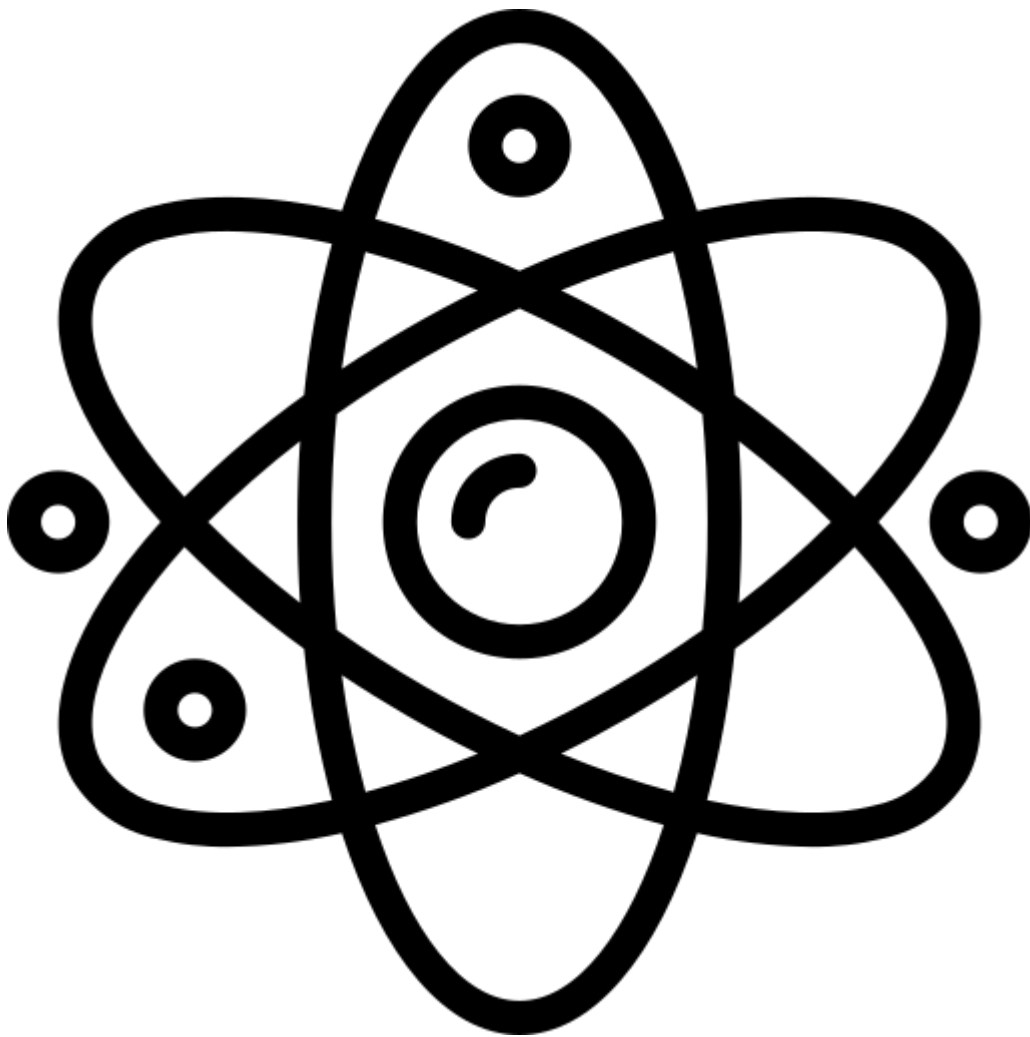
- Ciekanowski Z. 2010. Rodzaje i źródła zagrożeń bezpieczeństwa. [IN:] Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego, Państwowy Instytut Badawczy (red.) Bezpieczeństwo i technika pożarnicza. Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy, pp. 26-46. Józefów.
- Domeracki K. 2019. Istota bezpieczeństwa dyplomacji. [IN:] M. Trombski, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach (red.) Zeszyty Naukowe WSZOP, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach, pp.. 89-102. Katowice.

- Marczak J. 2011. Bezpieczeństwo narodowe. [IN:] R. Jakubczak, J. Marczak (red.), Bezpieczeństwo Narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie. pp.21. Warszawa.
- Maślak Z., Mikołajczyk Ł. 2020. Wojska Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej – geneza, początki tworzenia i stan obecny. [IN:] Wydawnictwo Naukowe Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim (red.) Studia Administracji i Bezpieczeństwa 2020, pp. 73-95. Gorzów Wielkopolski.
- Nastarowicz T. 2017. Proces tworzenia brygady Obrony Terytorialnej RP. Studium przypadku. [IN:] Kwartalnik Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzejewskiego, M. Lasoń, M. Klisz (red.) Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka. Wojska Obrony Terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku, nr 3, pp. 99-114. Kraków.
- Otwinowski W. 2010. Kryzys i sytuacja kryzysowa. [IN:] Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa (red.) Przegląd naukowo metodyczny. Edukacja dla bezpieczeństwa nr 2, pp. 83-89. Poznań.
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa , 2020.
-

IV

Nauki ścisłe

Natural Sciences

Mgr inż. Grzegorz Koźlik (physics)

Academic supervisor: dr hab. inż. prof. UKEN Piotr Kulinowski (INT UKEN)

Auxiliary supervisor: dr inż. Ewelina Baran (INT UKEN)

Badanie właściwości i hydratacji cukrowych matryc farmaceutycznych otrzymywanych za pomocą druku 3d metodą SLS

Projekt badawczy ma na celu zastosowanie technologii druku 3D metodą selektywnego spiekania laserowego (SLS) do wytworzenia matryc farmaceutycznych opartych na cukrowych wypełniaczach, umożliwiających uwalnianie leków o zmodyfikowanym profilu uwalniania. Głównym celem jest badanie właściwości fizycznych, profili uwalniania oraz procesu hydratacji tych matryc. Postawione hipotezy obejmują założenie, że matryce farmaceutyczne uzyskane poprzez druk 3D SLS z wypełniaczami cukrowymi będą charakteryzować się stabilnością, możliwością kontrolowanego uwalniania substancji czynnej oraz biokompatybilnością. Zakłada się również, że istnieją optymalne warunki spiekania, które wpływają na efektywne uwalnianie substancji czynnej z matryc farmaceutycznych. Główne metody badawcze obejmują wykorzystanie drukarek 3D, takich jak Lisa Pro, Sintratec Kit i Sharebot Snow White 2, do wytworzenia matryc SLS. Badania będą obejmować analizę parametrów druku, badanie właściwości fizycznych wydruków, profilowanie uwalniania substancji aktywnej, a także analizę procesu hydratacji. Metody fizyczne, takie jak techniki magnetycznego rezonansu jądrowego (MRJ), mikrotomografia komputerowa, skaningowa kalorymetria różnicowa (DSC) oraz badania izoterm sorpcyjnych, będą wykorzystane do oceny struktury, właściwości fizykochemicznych i funkcjonalności uzyskanych matryc. Przeprowadzenie tego projektu ma potencjał poszerzenia bazy materiałów wykorzystywanych do druku 3D SLS oraz dostarczenia wiedzy na temat wpływu procesu druku na właściwości fizyczne matryc farmaceutycznych. Oczekuje się, że wyniki badań przyczynią się do rozwinięcia nowych możliwości w produkcji farmaceutyków, szczególnie w dziedzinie terapii spersonalizowanej.

Słowa kluczowe: Słowa kluczowe: Druk 3D, farmacja, SLS, hydratacja, magnetyczny rezonans jądrowy, mikrotomografia komputerowa, cukry, glukoza, ksylitol, matryce farmaceutyczne, uwalnianie leków.

Study of properties and hydration of sugar pharmaceutical matrices obtained by 3d printing using SLS method

This research project aims to apply 3D printing technology by selective laser sintering (SLS) to produce pharmaceutical matrices based on sugar fillers for the release of drugs with modified release profiles. The main objective is to study the physical properties, release profiles and hydration process of these matrices. The hypotheses put forward include the assumption that pharmaceutical matrices obtained by 3D SLS printing with sugar fillers will be characterized by stability, the ability to controllably release the active substance, and biocompatibility. It is also assumed that optimal sintering conditions exist that affect the effective release of the active ingredient from pharmaceutical matrices. The main research methods include the use of 3D printers, such as the Lisa Pro, Sintratec Kit and Sharebot Snow White 2, to produce SLS matrices. The research will include analyzing printing parameters, studying the physical properties of the

prints, profiling the release of the active ingredient, and analyzing the hydration process. Physical methods such as nuclear magnetic resonance (MRI) techniques, computed microtomography, differential scanning calorimetry (DSC) and sorption isotherm studies will be used to evaluate the structure, physicochemical properties and functionality of the resulting matrices. Conducting this project has the potential to broaden the base of materials used for 3D SLS printing and provide knowledge on the impact of the printing process on the physical properties of pharmaceutical matrices. It is expected that the results of the research will contribute to the development of new opportunities in pharmaceutical manufacturing, especially in the field of personalized therapy.

Keywords: 3D printing, pharmaceutical, SLS, hydration, nuclear magnetic resonance, computed microtomography, sugars, glucose, xylitol, pharmaceutical matrices, drug release.

Bibliography:

Filip Ludwikowski, Technologie druku 3D, Elektronika praktyczna 2017

Rowe Price T., 2012. A brief history of 3D printing. Retrieved from:

https://individual.troweprice.com/staticFiles/Retail/Shared/PDFs/3D_Printing_Infographic_FINAL.pdf (dostęp 26.08.2023)

Milewska K. Klucznik K. Jamróiewicz M. Cukry i ich pochodne w roli stabilizujących substancji pomocniczych w farmacji, Farm Pol, 2018, 74(12): 733– 741, DOI: 10.32383/farmpol/118629

Rybacki E., Stożek T.: Substancje pomocnicze w technologii postaci leku. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, 1980

Rowe R. C., Sheskey P. J., Owen S. C.: Handbook of pharmaceutical excipients (Vol. 6). London: Pharmaceutical press 2006

Ma Y. C., Manolache S., Sarmadi M., Denes F.: Plasma-enhanced synthesis of maltodextrinolydimethylsiloxane graft copolymers. Journal of applied polymer science 2001, 80(8): 1120–1129

S. Germasoni et al., CANDYBOTS: A New Generation of 3D-Printed Sugar-Based Transient Small-Scale Robots, 2020, 32(52):2005652, 10.1002/adma.202005652

Kulinowski, P.; Malczewski, P.; Łaszcz, M.; Baran, E.; Milanowski, B.; Kuprianowicz, M.; Doro Drug- Loaded Pharmaceutical Printlets Manufactured by Selective Laser Sintering—In Search of Relevant Excipients for Pharmaceutical 3D Printing. Materials 2022, 15, 2142

Nowak P. Krupa A. Kubat K. Węgrzyn A. Harańczyk H. Ciułkowska A. Jachowicz R. Water vapour sorption in tadalafil-Soluplus co-milled amorphous solid dispersions, Powder Technology, Volume 346, 2019, Pages 373-384, ISSN 0032-5910

Baran, E.; Górńska, A.; Birczyński, A.; Hudy, W.; Kulinowski, W.; Jamróz, W.; Węglarz, W.P.; Kulinowski, P. In Vitro Wound Dressing Stack Model as a First Step to Evaluate the Behavior of Dressing Materials in Wound Bed—An Assessment of Mass Transport Phenomena in Hydrogel Wound Dressings. Materials 2021, 14, 7702

Mgr Klara Dorożyńska (biology)

Academic supervisor #1: dr hab. inż. prof. UKEN Piotr Kulinowski (INT UKEN)

Academic supervisor #2: prof. dr hab. Peter Massanyi (IBiNoZ UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Ewelina Baran (INT UKEN)

Ocena biologiczna materiałów wykorzystywanych do wytwarzania tabletek za pomocą selektywnego spiekania laserowego

Druk 3D otwiera szerokie spektrum nowych możliwości projektowych i produkcyjnych, wykraczające zarówno poza standardowe zastosowania tak otrzymanych produktów, jak również wykorzystanie nowatorskich materiałów. Dziedziną, w której jest to szczególnie widoczne jest farmacja, gdzie drukowanie produktów leczniczych stało się intensywnie badanym tematem. Druk 3D pozwala na personalizację dawkowania substancji leczniczych i wytwarzanie produktów leczniczych na żądanie np. dla pacjentów z rzadkimi chorobami. Umożliwia także wytwarzanie tabletek o zróżnicowanych profilach uwalniania substancji leczniczej, co nie jest w takim samym stopniu możliwe w tabletkach wytwarzanych standardowymi metodami. Ponadto tradycyjne farmaceutyczne procesy produkcyjne wymagają wykorzystania wielu substancji pomocniczych, aby umożliwić standardowe procesy technologiczne (np. mieszanie, granulację, tabletkowanie, itd.). Druk 3D pozwala na ograniczenie ich wykorzystywania. Jednym z rodzajów modelowania przyrostowego jest selektywne spiekanie laserowe (ang. SLS –selective laser sintering), metoda, w której wykorzystywane są proszki poddawane celowej obróbce termicznej polegającej na ogrzewaniu złoża materiału do temperatury nieco niższej niż temperatura jego topnienia, a następnie selektywnym spiekaniu laserowym kolejnych warstw, w wyniku czego powstaje wydruk. Niezużyty w podczas procesu proszek jest często wykorzystywany później po raz kolejny, co może wpływać na pojawianie się zmian we właściwościach fizykochemicznych tworzących go cząstek, a przez to może się zwiększać jego potencjalna toksyczność. Podobnie, wysoki wkład energetyczny jaki daje wykorzystanie lasera może powodować powstawanie produktów degradacji chemicznej, a także produktów ubocznych, takich jak mikro i nanocząstki, czy substancje lotne, które są wydzielane do środowiska pracy podczas procesu produkcji. Cząstki w skali mikro- lub nano- mogą wchodzić w interakcje z barierami biologicznymi a także przenikać w głąb struktur biologicznych, co może prowadzić do szkodliwych rezultatów, takich jak np. stany zapalne, stres oksydacyjny, procesy rakotwórcze i inne. Jednak wiedza dotycząca niekorzystnych wpływów cząstek tworzących proszki stosowane w druku 3D oraz ich produktów ubocznych na ludzi jest wciąż niekompletna, tym samym domagając się kompleksowej oceny bezpieczeństwa całego cyklu wykorzystanie proszku – od nowości do ponownego wykorzystania. Dlatego celem planowanych badań jest ocena bezpieczeństwa stosowania proszków wykorzystywanych w produkcji tabletek przy pomocy SLS oraz wpływu wielokrotnego procesowania materiału na jego właściwości biologiczne. Dodatkowo ocena potencjalnej szkodliwości produktów ubocznych powstałych podczas produkcji. Głównym aspektem badań będzie analiza cytotoxyczności i genotoksyczności proszków na różnych etapach ich wykorzystania, z wykorzystaniem hodowli komórkowych różnych linii komórkowych.

Słowa kluczowe: wytwarzanie przyrostowe, druk 3D, selektywne spiekanie laserowe (SLS), charakterystyka proszków, bezpieczeństwo operacyjne, matrycowe postacie leku.

Biological evaluation of materials used in pharmaceutical dosage forms manufacturing via selective laser sintering (SLS)

3D printing opens a whole new spectrum of possibilities, both in design and in production, and it oversteps application boundaries of products created in this way, as well as allows utilizing innovative materials. The field in which it is especially apparent is pharmacy, where 3D printing tablets is becoming a heavily investigated topic. 3D printing allows creating personalized dosage forms, e.g. for patients with rare diseases. It also allows obtaining tablets with unique dissolution profiles – something not possible with classical pharmaceutical manufacturing methods. Additionally traditional pharmaceutical production processes require numerous excipients (substances that make production of the medicinal product possible, but in amount that has no pharmacological impact), that ease the process of mixing, grinding, pressing, releasing and packing. 3D printing allows to avoid excessive usage of those substances. One type of pharmaceutically used 3D printing is selective laser sintering (SLS), a technique that uses thermally processed powders, which involves sintering subsequent layers, creating the print as an outcome. The excessive powder, that wasn't used in one printing, is often later reused more than one time, which may lead to physio-chemical changes in its structure and composition, which in turn may cause a potential toxicity to appear. The high energy input that applying the laser provides may also cause side products to emerge i.e. micro- and nanoparticles, spatters and volatile substances, that are emitted into the work environment during the production process. The micro- and nanoscale of the particles makes it easier for them to interact and cross biological barriers, which may lead to harmful results such as inflammation, oxidative stress, activation of signaling pathways genotoxicity and cancerogenic processes. However, the state of knowledge concerning the adverse influence of powders used in 3D printing on people is still lacking, demanding a complex safety evaluation of the whole cycle of powder usage – from first to reuse, as well as volatile particles. Therefore, the aim of this research is an evaluation of cyto- and genotoxicity of powders utilized in SLS tablet production and if it is affected by the number of times the material was reused. Also, an evaluation of potential adversity of side products, created during production. The study will focus on classic excipients (polymers) used in pharmaceutical technology, as well as substances dedicated for SLS application. The study will be focused on cyto- and genotoxicity of powders at different stages of their exploitation (new ones and ones reused a few times) using the cell lineages of different types of cells.

Keywords: additive manufacturing, 3D printing, selective laser sintering (SLS), powder characteristics, operational safety, matrix dosage forms.

Bibliography:

- Chakka L.R.J. & Chede S. (2023) "3D printing of pharmaceuticals for disease treatment." *Frontiers in Medical Technology*, 4:1040052. doi: 10.3389/fmedt.2022.1040052.
- Mancilla-De-la-Cruz J., Rodriguez-Salvador M., An J. & Chua C.K. (2022) "Three-Dimensional Printing Technologies for Drug Delivery Applications: Processes, Materials, and Effects." *International Journal of Bioprinting*, 8(4):622. doi: 10.18063/ijb.v8i4.622.
- Bai, C.G., Dallasega, P., Orzes, G. & Sarkis, J. (2020) "Industry 4.0 technologies assessment: A sustainability perspective." *International Journal of Production Economics*, 229, 15, doi:10.1016/j.ijpe.2020.107776.

Van den Eynde M., Verbelen L. & Van Puyvelde P. (2015) "Assessing polymer powder flow for the application of laser sintering." *Powder Technology*, 286, 151-155, doi:10.1016/j.powtec.2015.08.004.

Alijagic A., Engwall M., Särndahl E., Karlsson H., Hedbrant A., Andersson L. et al (2022) "Particle Safety Assessment in Additive Manufacturing: From Exposure Risks to Advanced Toxicology Testing." *Frontiers in Toxicology* 4:836447. doi: 10.3389/ftox.2022.836447.

Lek. med. Konrad Jabłoński (biology)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Robert Stawarz (IBiNoZ UKEN)

Identyfikacja oraz analiza wybranych czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych mających wpływ na funkcjonowanie centralnego i obwodowego systemu nerwowego u człowieka

System zbierania, gromadzenia i przekazywania informacji u człowieka zależy jest, w pierwszej kolejności od funkcjonowania ośrodkowego układu nerwowego. Komórek nerwowych (neuronów) ma człowiek nawet do 500 miliardów. Przekazywanie informacji (sygnałów) pomiędzy neuronami dokonuje się dzięki elektrycznym lub chemicznym synapsom. Kodowanie w komórkach nerwowych obejmuje zarówno informacje o czasie trwania bodźca, zmianach jego intensywności w czasie, modalności, jak i lokalizacji przestrzennej. Jednym z najważniejszych zagadnień przyciągających od dawna uwagę badaczy jest rozbudowana i zróżnicowana pamięć oraz związane z nią możliwości uczenia się. Oczy są jednym z głównych narzędzi komunikacji pomiędzy ludzkim mózgiem a otoczeniem zewnętrznym. Aby poprawnie zarejestrować obraz, oko musi być w ciągłym ruchu. Szybkie ruchy oczu nazywamy sakadami. Stan, w którym oko pozostaje przez pewien czas stabilne nazywamy fiksacją. Po fiksacji oczy bardzo szybko przemieszczają się do następnego punktu skupienia wzroku – kolejnej fiksacji. Ludzie powtarzają te same ruchy oczu patrząc kilkakrotnie na ten sam obraz. Ruchy te są odmienne dla różnych osób; zależą od tego, kim jesteśmy - od naszej osobowości [Isaacowitz, 2005; Rauthmann i in., 2012; Risko i in., 2012; Baranes i in., 2015]. Porównywano ruchy oczu różnych grup ludzi, na przykład mężczyzn i kobiet czy muzyków i nie-muzyków. Naukowcy wykorzystują analizę ruchów gałek ocznych w badaniach dotyczących: choroby Alzheimera, choroby Parkinsona, urazów mózgu, ADHD, drżenia samoistnego, schizofrenii oraz u pacjentów zakażonych HIV. Zarówno czynniki zewnętrzne (takie jak zaburzenia cyklu dobowego, stres) oraz czynniki wewnętrzne (np. poziom witamin z grupy B, MNA, glutationu, homocysteiny) mogą mieć wpływ na funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego. Ale obecnie nie wiemy jak znaczący jest wpływ opisywanych czynników na funkcjonowanie OUN w sferze poznawczej. Projekt badawczy dotyczy identyfikacji oraz analizy wybranych czynników mogących mieć wpływ na funkcjonowanie CSN u człowieka. Planuje się wykonanie badań wśród studentów drugiego roku medycyny. Do głównych metod pracy będzie należała analiza danych ilościowych: np. pomiar poziomu witamin z grupy B, MNA, glutationu, homocysteiny, a także pomiar sakad i anty-sakad (między innymi takie parametry jak: czas latencji, prędkość sakady, amplituda sakady, czas trwania sakady) [J.A. Nij Bijvank i in., 2018] w okresie stresu i zmęczenia (sesja egzaminacyjna) oraz wypoczynku (pierwsze dni rozpoczęcia roku akademickiego) oraz jakościowych z wykorzystaniem metod kwestionariusza ankietowego oraz wywiadu pogłębionego: np. zmęczenie, używki, leki, sport. Otrzymane dane porównane będą z osiąganymi przez studentów

wynikami w nauce. Stosowane obecnie kwestionariusze przetwarzania informacji lub testy pamięci zajmują znaczną ilość czasu i mogą być niepraktyczne. Z kolei zmęczenie jest z natury subiektywne, a możliwość obiektywnego pomiaru funkcji poznawczych OUN, może być bardzo korzystna nie tylko ze względu na diagnostyczne ale i aspekty profilaktyczne.

Słowa kluczowe: centralny system nerwowy, sakady, funkcje poznawcze, zmęczenie, antyoksydanty, stres, witaminy.

Identification and analysis of selected external and internal factors influencing the functioning of the central AND peripheral nervous system in humans

The system of collecting, gathering and transmitting information in humans depends, in the first place, on the functioning of the central nervous system. Nerve cells (neurons) a person has up to 500 billion. Transmission of information (signals) between neurons is accomplished through electrical or chemical synapses. Coding in nerve cells includes both information about the duration of the stimulus, changes in its intensity over time, modality and spatial localization. One of the most important issues attracting the attention of researchers for a long time is the expanded and varied memory and its associated learning capabilities. The eyes are one of the main tools of communication between the human brain and the external environment. In order to properly register an image, the eye must be in constant motion. Rapid eye movements are called saccades. The state in which the eye remains stable for a period of time is called fixation. After fixation, the eyes move very quickly to the next focus of vision - the next fixation. People repeat the same eye movements by looking at the same image several times. These movements are different for different people; they depend on who we are - our personality [Isaacowitz, 2005; Rauthmann et al, 2012; Risko et al, 2012; Baranes et al, 2015]. Eye movements of different groups of people, such as men and women or musicians and non-musicians, have been compared. Scientists are using analysis of eye movements in studies of Alzheimer's disease, Parkinson's disease, traumatic brain injury, ADHD, spontaneous tremor, schizophrenia, and in HIV-infected patients. Both external factors (such as diurnal cycle disturbances, stress) and internal factors (e.g., levels of B vitamins, MNA, glutathione, homocysteine) can have an influence on CNS functioning. But at present, we do not know how significant the effects of the described factors are on CNS cognitive functioning. This research project is concerned with identifying and analyzing selected factors that may affect CNS functioning in humans. It is planned to perform the study among second-year medical students. The main methods of the work will include analysis of quantitative data: e.g. measurement of levels of B vitamins, MNA, glutathione, homocysteine, as well as measurement of saccades and anti-saccades (such parameters as latency time, saccade speed, saccade amplitude, saccade duration, among others) [J.A. Nij Bijvank et al, 2018] during a period of stress and fatigue (exam session) and rest (the first days of the start of the academic year) and qualitative using survey questionnaire methods and in-depth interviews: e.g., fatigue, stimulants, drugs, sports. The data obtained will be compared with students' academic performance. Information processing questionnaires or memory tests currently in use take a considerable amount of time and may be impractical. Fatigue, on the other hand, is inherently subjective, and being able to objectively measure CNS cognitive function, can be very beneficial not only for diagnostic reasons but also for preventive aspects.

Keywords: central nervous system, saccades, cognition, fatigue, antioxidants, stress, vitamins.

Bibliography:

- Abrams R.A, Meyer D.E., Kornblum S.. Speed and Accuracy of Saccadic Eye Movements: Characteristics of Impulse Variability in the Oculomotor System. American Psychological Association 1989; Vol. 15, No.3: 529-543.
- Demant KM, Vinberg M, Kessing L V., Miskowiak KW. Assessment of subjective and objective cognitive function in bipolar disorder: Correlations, predictors and the relation to psychosocial function. Psychiatry Res. 2015;229(1–2):565–71.
- Leigh RJ, Kennard C. Using saccades as a research tool in the clinical neurosciences. Vol. 127, Brain. 2004. p. 460–77.
- Nij Bijvank J.A., Petzold A., Balk L.J., Tan H.S., Uitdehaag- B.M.J., Theodorou M., van Rijn L.J. A Standardized Protocol for Quantification of Saccadic Eye Movements: DEMoNS; 2018; PLoS ONE 13(7): 1-19.
- Oelszlaeger-Kosturek Beata. Neurobiologiczne uwarunkowania uczenia się. Neurobiological Determinants of Learning. Selected Issues. Wybrane zagadnienia. Prima Educatione 2020. 4. 59-71.
- Rachmat Ali Khan, Muhammad Rashid Khan and Sumaira Sahreen. Brain antioxidant markers, cognitive performance and acetylcholinesterase activity of rats: efficiency of *Sonchus asper*. Behavioral And Brain Function. 2012. 8: 21.
- Sparks DL. The brainstem control of saccadic eye movements. Nature Reviews Neuroscience 2002; 3: 952 - 964

Mgr Danuta Kadłub (biology)

Academic supervisor: dr hab. Andrzej Górz (IBiNoZ UKEN)

Gradient wysokościowy w Tatrach jako czynnik wpływający na tempo rozkładu i sukcesję owadów (Diptera, Coleoptera) na zwłokach świni domowej (*Sus scrofa domestica* L.)

Metody oparte na obserwacji owadów na zwłokach stanowią bardzo precyzyjne narzędzie do oceny czasu jaki upłynął od momentu zgonu (PMI). Jednakże entomofauna kształtowana jest przez liczne czynniki, których poznanie stanowi podstawę entomologii sądowej. Zarówno na rozwój, jak i na sukcesję owadów istotny wpływ będą wywierać warunki klimatyczne i siedliskowe, które są specyficzne na terenach górskich. Jednak w obrębie Tatr takie badania nie były dotychczas prowadzone. Celem tego projektu jest zatem poznanie tempa procesów rozkładu oraz sukcesji owadów na zwłokach w różnych porach roku i na różnych wysokościach w środowisku górskim. Badania będą obejmowały poznanie gatunków i liczebności muchówek i chrząszczy zasiedlających zwłoki. Istotne również będzie ustalenie czasookresu pojawiania się ich na padlinie oraz poznanie czasu trwania poszczególnych procesów rozkładowych. Eksperymenty będą prowadzone przez dwa lata na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego na północno-zachodnim grzbiecie Kasprowego Wierchu. W każdym z dwóch sezonów badawczych zwłoki świń domowych (*Sus scrofa domestica* L.) będą eksponowane w maju i wrześniu. Podczas każdego doświadczenia wykorzystanych zostanie 6 tusz zwierzęcych, bowiem po 2 ciała będą umieszczane na wysokościach: około 1000 m n.p.m., 1300 m n.p.m. i 1800 m n.p.m.. Łącznie zatem wykorzystane zostaną 24 tusze zwierzęce. Przez pierwsze tygodnie codziennie będą przeprowadzane oględziny ciał i zbiór materiału entomologicznego. Po aktywnym rozkładzie

(około 3 tygodnie) zbieranie danych odbywać się będzie co 3-5 dni, kończąc eksperyment po około 40 dniach. Podczas zbioru materiału entomologicznego najpierw odławiane będą dorosłe muchówki i chrząszcze. Zostaną one natychmiast przeniesione do opisanych pojemników, wypełnionych 75% etanolem. Odławiane będą też larwy muchówek, które najpierw będą umieszczane w wodzie, a następnie przełożone zostaną do etanolu. Podczas oględzin notowana będzie obecność stadiów preimaginalnych owadów. Odnotowane zostaną warunki atmosferyczne, w tym dokładna temperatura i wilgotność. Mierzony będzie także obwód w najgrubszym miejscu tułowia od początku do zakończenia procesu wzdęcia. Notowane będą wszelkie uwagi dotyczące zmian wyglądu zwłok. Wykonywana będzie także dokumentacja fotograficzna. Efektem będą opracowane wzorce rozkładu i sukcesji, które będą mogły być użyte przy określaniu czasu pośmiertnego zwłok znajdujących się na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego.

Słowa kluczowe: muchówki, chrząszcze, Tatrzański Park Narodowy, entomologia sądowa, czas pośmiertny, PMI

Altitude gradient in the Tatra Mountains as a factor affecting decomposition rate and insect (Diptera, Coleoptera) succession on domestic pig (*Sus scrofa domesticus* L.) carcasses

Methods based on the observation of insects on corpses provide a very precise tool for estimating the time elapsed since death (PMI). However, the entomofauna is shaped by various factors, the knowledge of which forms the basis of forensic entomology. Both the development and succession of insects will be significantly influenced by climatic and habitat conditions, which are specific to mountainous areas. However, within the Tatra Mountains, such research has not yet been conducted. Therefore, the aim of this project is to study the rates of decomposition processes and insect succession on carcasses at different times of the year and at different altitudes in mountain environments. The research will include finding out the species and abundance of flies and beetles that inhabit carcasses. It will also be important to determine the timing of their appearance on the carcass and to find out the duration of the various decomposition processes. The experiments will be conducted for two years in the Tatra National Park on the northwest ridge of Kasprowy Wierch. In each of the two research seasons, carcasses of domestic pigs (*Sus scrofa domesticus* L.) will be exposed in May and September. During each experiment, 6 animal carcasses will be used, as 2 bodies each will be placed at altitudes of approximately 1000 meters above sea level, 1300 meters above sea level and 1800 meters above sea level. Thus, a total of 24 animal carcasses will be used. During the first weeks, daily inspection of the bodies and collection of entomological material will be carried out. After active decomposition (about 3 weeks), data collection will take place every 3-5 days, ending the experiment after about 40 days. During the collection of entomological material, adult flies and beetles will be caught first. They will be immediately transferred to the described containers, filled with 75% ethanol. Fly larvae will also be caught, which will first be placed in water and then transferred to ethanol. During the visual inspection, the presence of preimaginal stages of insects will be noted. Atmospheric conditions, including exact temperature and humidity, will be noted. The circumference at the thickest point of the torso from the beginning to the end of the bloating process will also be measured. Any observations regarding changes in the appearance of the

carcass will be noted. Photographic documentation will also be made. The result will be developed patterns of decomposition and succession that can be used in determining the post-mortem time of carcasses found in the Tatra National Park.

Keywords: flies, beetles, Tatra National Park, forensic entomology, post-mortem time, PMI.

Bibliography:

- Abouzied, E.M. 2014. Insect Colonization and Succession on Rabbit Carcasses in Southwestern Mountains of the Kingdom of Saudi Arabia. *Journal of Medical Entomology*, 51 (6): 1168–1174.
- De Jong, G.D., Chadwick, J.W. 1999. Decomposition and Arthropod Succession on Exposed Rabbit Carrion During Summer at High Altitudes in Colorado, USA. *Journal of Medical Entomology*, 36 (6): 833–845.
- Keough N., Myburgh J., Steyn M. 2017. Scoring of Decomposition: A Proposed Amendment to the Method When Using a Pig Model for Human Studies. *Journal of Forensic Sciences*, 62 (4): 986–993.
- Matuszewski S., Bajerlein D., Konwerski S., Szpila K. 2010a. Insect succession and carrion decomposition in selected forests of Central Europe. Part 1: Pattern and rate of decomposition. *Forensic Science International*, 194: 85–93.
- Matuszewski S., Bajerlein D., Konwerski S., Szpila K. 2010b. Insect succession and carrion decomposition in selected forests of Central Europe. Part 2: Composition and residency patterns of carrion fauna. *Forensic Science International*, 195: 45–51.
- Megyesi M.S., Nawrocki S.P., Haskell N.H. 2005: Using accumulated degree-days to estimate the postmortem interval from decomposed human remains. *Journal of Forensic Sciences*, 50 (3): 618–626.
- Richards, E.N., Goff, M.L. 1997. Arthropod Succession on Exposed Carrion in Three Contrasting Tropical Habitats on Hawaii Island, Hawaii. *Journal of Medical Entomology*, 34 (3): 328–339.

Mgr Zuzanna Mucha (biology)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Grzegorz Formicki (IBiNoZ UKEN)

Ekspresja i czynności receptorów estrogenowych w układzie pokarmowym zarodka kury domowej (*Gallus gallus domesticus*)

Współczesne badania wykazały istotny wpływ estrogenów na motorykę układu pokarmowego. Hormony te działają poprzez wiązanie z receptorami estrogenowymi obecnymi w neuronach budujących jelitowy układ nerwowy. Czynność receptorów estrogenowych w układzie pokarmowym ssaków jest przedmiotem rozważań naukowców, jednak brak informacji na temat występowania receptorów w neuronach układu pokarmowego innych grup zwierząt. Nie zbadano dotychczas także ekspresji oraz czynności receptorów estrogenowych w rozwoju zarodkowym organizmów. Celem rozprawy doktorskiej jest zbadanie ekspresji receptorów estrogenowych w neuronach budujących jelitowy układ nerwowy zarodka ptaka, a także określenie ich roli w regulacji motoryki układu pokarmowego. Postawiono hipotezę, że ekspresja receptorów estrogenowych może rozpocząć się w trakcie rozwoju zarodkowego ptaków, bądź po jego zakończeniu. Z tego względu jako model badawczy posłużą zarodki kury domowej (*Gallus*

gallus domesticus L.) w różnych stadiach rozwoju, jak również jednodniowe pisklęta. W celu opisanego rozwoju cytoarchitektury jelitowego układu nerwowego, wraz z uwzględnieniem ekspresji receptorów estrogenowych, wykorzystywane będą metody histochemiczne i immunohistochemiczne. Z uwagi na dużą złożoność jelitowego układu nerwowego, przedmiotem badań będą neurony cholinergiczne i adrenergiczne, które w największym stopniu wpływają na motorykę mięśni przewodu pokarmowego. Zastosowanie agonistów i antagonistów receptorów estrogenowych, cholinergicznych i adrenergicznych w badaniach czynnościowych w łaźni organowej pozwoli z kolei na określenie momentu w trakcie rozwoju kury domowej, kiedy rozpoczyna się aktywność motoryczna przewodu pokarmowego oraz zbadanie wpływu żeńskich hormonów płciowych na motorykę mięśni układu pokarmowego tych zwierząt.

Słowa kluczowe: receptory estrogenowe, jelitowy układ nerwowy, zarodek ptaka, *Gallus gallus domesticus*.

Expression and function of estrogen receptors in the gastrointestinal tract of the domestic chicken embryo (*Gallus gallus domesticus*)

Current research has shown a significant effect of estrogens on gastrointestinal motility. These hormones work by interacting with the estrogen receptors present in the neurons that make up the enteric nervous system. Estrogen receptor function in the mammalian gastrointestinal tract is scientifically debated, but there is a lack of information on the presence of receptors in the gastrointestinal neurons of other animal groups. Nor has the expression and function of estrogen receptors in the embryonic development of organisms been studied to date. The aim of this dissertation is to investigate the expression of estrogen receptors in the neurons that build up the enteric nervous system of the avian embryo, and to determine their role in the regulation of gastrointestinal motility. It has been hypothesised that the estrogen receptor expression may commence during or after the embryonic development of birds. Therefore, embryos of the domestic chicken (*Gallus gallus domesticus L.*) at various stages of development, as well as one-day-old chicks, will be used as a research model. Histochemical and immunohistochemical methods will be used to characterise the development of the cytoarchitecture of the enteric nervous system, including estrogen receptor expression. Due to the high complexity of the enteric nervous system, cholinergic and adrenergic neurons, which have the greatest impact on gastrointestinal muscle motility, will be the subject of the study. The use of estrogen, cholinergic and adrenergic receptor agonists and antagonists in functional studies in the organ bath will allow to determine the moment in the chicken development, when the motor activity of the gastrointestinal tract begins and to study the effects of female sex hormones on the gastrointestinal muscle motility of these animals.

Keywords: estrogen receptors, enteric nervous system, avian embryo, *Gallus gallus domesticus*.

Bibliography:

- Bondesson M., Hao R., Lin C.Y., Williams C., Gustafsson J.A. 2015. Estrogen receptor signaling during vertebrate development. *Biochimica et Biophysica Acta*, 1849: 142-151.
- Clinton M., Haines L., Belloir B., McBride D. 2010. Sexing chick embryos: A rapid and simple protocol. *British Poultry Science*, 42(1): 134-138.

- Conner P.J., Focke P.J., Noder D.M., Epstein M.L. 2003. Appearance of neurons and glia with respect to the wavefront during colonization of the avian gut by neural crest cells. *Developmental Dynamics*, 226(1): 91-98.
- Goldstein A.M., Nagy N. 2008. A bird's eye view of enteric nervous system development: lessons from the avian embryo. *Pediatric Research*, 64(4): 326-333.
- Liu J.Y.H., Lin G., Fang M., Rudd J.A. 2019. Localization of estrogen receptor ER α , ER β and GPR30 on myenteric neurons of the gastrointestinal tract and their role in motility. *General and Comparative Endocrinology*, 272: 63-75.
- Miyazaki H., Taneike T., Ohga A. 1989. Development of cholinergic nerve transmission in the chick oesophagus. *British Journal of Pharmacology*, 96(3): 623-630.
- Qu Z.D., Thacker M., Castelucci P., Bagyánszki M., Epstein M.L., Furness M.J.B. 2008. Immunohistochemical analysis of neuron types in the mouse small intestine. *Cell and Tissue Research*, 334(2): 147-161.
- Weissmann A., Reitemeier S., Hahn A., Gottschalk J., Einspanier A. 2013. Sexing domestic chicken before hatch: a new method for in ovo gender identification. *Theriogenology*, 80(3): 199-205.

Mgr Izabela Wiśniowska (biology)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Łukasz J. Binkowski (IBiNoZ UKEN)

Ekspozycja na rtęć i ołów wybranych gatunków ptaków wodnych – implikacje fizjologiczne i ekologiczne

Rtęć (Hg) i ołów (Pb) są jednymi z najczęściej badanych pierwiastków pod kątem narażenia ptaków wodnych. W środowisku wodnym Hg jest szczególnie niebezpieczna, ponieważ ulega ona przekształceniu do łatwo przyswajalnej przez organizmy formy organicznej – metylortęci - która podlega biomagnifikacji (czyli obserwowany jest wzrost jej stężenia wzdłuż łańcucha troficznego) (Chen i in. 2020). Dlatego jest ona bardzo niebezpieczna dla zwierząt znajdujących się na wyższych poziomach troficznych i drapieżników związanych z ekosystemami wodnymi (m.in. ptaków rybożernych) (Soldatini i in. 2020). Ołów z kolei często jest uwzględnianym w badaniach terenów wodno-błotnych poprzez jego specyficzne źródło – śruty ołowiane (skutki uboczne gospodarki łowieckiej i wędkarskiej). Elementy te, pozostają w środowisku nawet kilkaset lat powodując potencjalne skażenie środowiska i żyjących tam organizmów (Kanstrup, Balsby 2019). Hg i Pb są powszechnie uważane za czynniki stresogenne, które mogą indukować stres fizjologiczny między innymi poprzez zakłócanie procesu tworzenia enzymów (np. dehydratazy kwasu delta-aminolewulinowego – enzymu szlaku biosyntezy hemu) (Binkowski, Sawicka-Kapusta, 2015) i białek potrzebnych do produkcji hemoglobiny (Berggren 2018), zmniejszoną masę ciała, obniżony poziom hematokrytu (Meissner i in. 2020) czy zwiększanie produkcji reaktywnych form tlenu (RFT) (Koivula, Eeva 2010). W rezultacie, w literaturze można znaleźć wiele przykładów, że szkodliwe są już niewielkie stężenia Hg i Pb, a nawet minimalne podniesienie ich ekspozycji w ekosystemie może znacząco wpływać na ich populację. Celem badań jest ocena bioakumulacji Hg i Pb u pięciu wolnożyjących gatunków ptaków wodnych oraz ich wpływu na szeroko rozumianą kondycję tych zwierząt. Badania będą prowadzone przez zespół profesjonalnych ornitologów, posiadających wymagane zgody Komisji Bioetycznej do odłowu ptaków i pobierania próbek. Próbkę będą pobierane głównie w południowej Polsce, a dokładne tereny badawcze będą wybierane na podstawie dostępności kolonii ptaków. Następnie zostaną

one przeanalizowane pod względem zawartości pierwiastków w celu znalezienia wzorców bioakumulacji – przede wszystkim w aspekcie czasowym i przestrzennym. Ostatecznie uzyskane wyniki pozwolą ocenić realne zanieczyszczenie Hg i Pb terenów wodnych w południowej Polsce, narażenie na te metale badanych gatunków i odpowiedzieć na pytanie, czy praktycznie wpływają one na populacje w południowej Polsce.

Słowa kluczowe: zanieczyszczenie, metale, środowisko, biomagnifikacja, bioakumulacja.

Exposure to mercury and lead of selected waterbird species – physiological and ecological implications

Mercury (Hg) and lead (Pb) are the most commonly studied elements for waterbird exposure. In the aquatic environment, Hg is particularly dangerous because it is converted to an organic form - methylmercury - easily assimilated by organisms and undergoes biomagnification (its concentrations increase along the trophic chain) (Chen et al. 2020). Therefore, it is dangerous to animals at higher trophic levels and predators associated with aquatic ecosystems (including fish-eating birds) (Soldatini et al. 2020). In contrast, lead is often included in wetland studies through its specific source - lead shot (side effects of hunting and fishing activities). These elements may remain in the environment for up to several hundred years, causing potential contamination of the environment and organisms (Kanstrup, Balsby 2019). Hg and Pb are also widely regarded as stressors that can induce physiological stress by, among other things, interfering with the formation of enzymes (e.g. delta-aminolevulinic acid dehydratase from the heme biosynthesis pathway) (Binkowski, Sawicka-Kapusta 2015), proteins required for hemoglobin production (Berggren 2018), reduced body weight, decreased hematocrit levels (Meissner et al. 2020) or increased production of reactive oxygen species (ROS) (Koivula, Eeva 2010). Thus, there are many examples in the literature of the harmful effects of small concentrations of Hg and Pb in individual animals and their populations. The aim of the research is to assess the bioaccumulation of Hg and Pb in five free-living waterbird species and their effects on the broader condition of these animals. The research will be conducted by a team of professional ornithologists with the required Bioethics Commission approvals for bird trapping and sampling. Samples will be collected mainly in southern Poland, and the exact research sites will be selected based on the availability of bird colonies. They will then be analyzed for elemental content to find bioaccumulation patterns - primarily in terms of spatial and temporal variance. Ultimately, the results will make it possible to assess the real Hg and Pb contamination of aquatic areas in southern Poland, the exposure of the studied species to these metals, and answer whether they practically affect populations in southern Poland.

Keywords: pollution, metals, environment, biomagnification, bioaccumulation.

Bibliography:

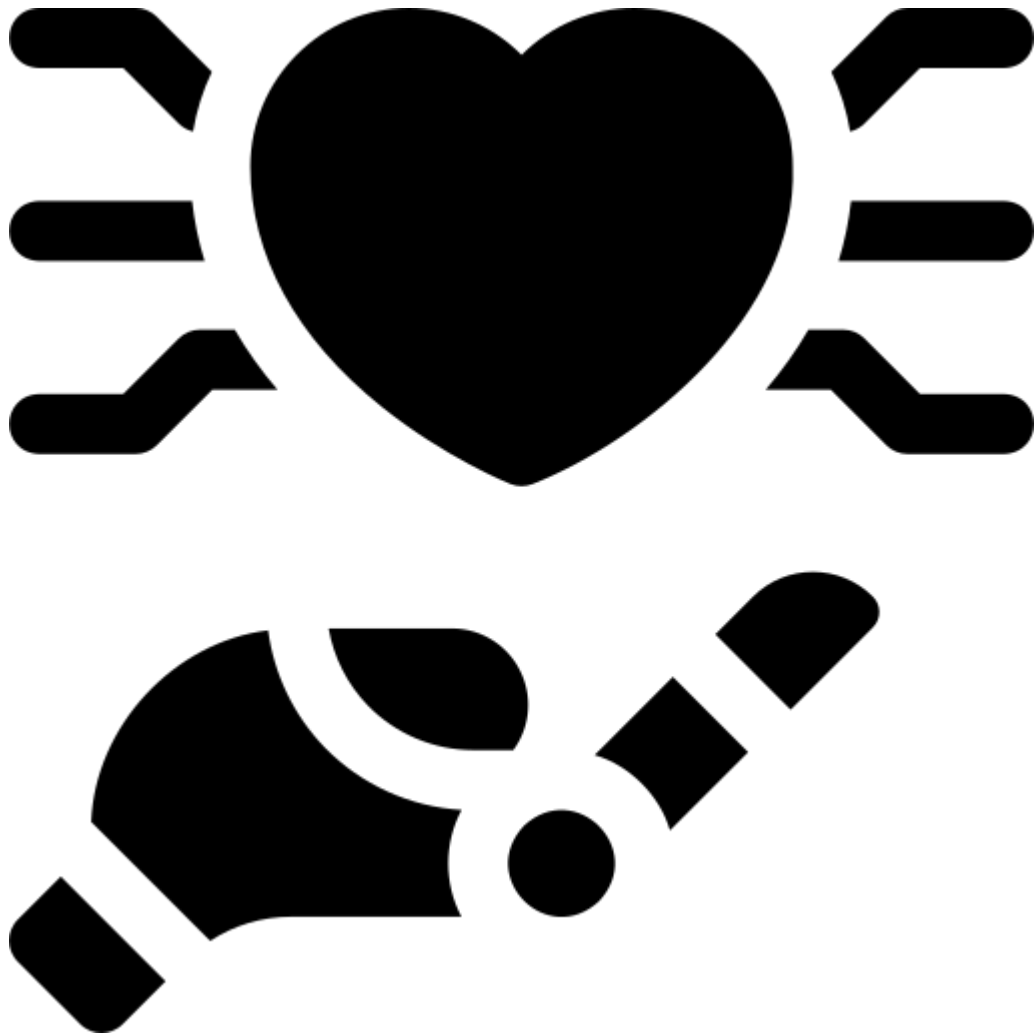
- Berggren A. 2018. *Ficedula hypoleuca* hemoglobin levels in lead contaminated areas.
- Binkowski Ł.J., Sawicka-Kapusta K. 2015. Lead poisoning and its in vivo biomarkers in Mallard and Coot from two hunting activity areas in Poland. *Chemosphere*, 127: 101–108.
- Chen C.F., Ju Y.R., Lim Y.C., Chen C.W., Wu C.H., Lin Y.L., Dong C. Di. 2020. Dry and wet seasonal variation of total mercury, inorganic mercury, and methylmercury formation in estuary and harbor sediments. *Journal of Environmental Management*, 253: 1-10.

- Kanstrup N., Balsby T.J.S. 2019. Ingested shot in mallards (*Anas platyrhynchos*) after the regulation of lead shot for hunting in Denmark. *European Journal of Wildlife Research*, 65: 1-8.
- Koivula M.J., Eeva T. 2010. Metal-related oxidative stress in birds. *Environmental Pollution* 158: 2359-2370.
- Meissner W., Binkowski Ł.J., Barker J., Hahn A., Trzeciak M. 2020. Relationship between blood lead levels and physiological stress in mute swans (*Cygnus olor*) in municipal beaches of the southern Baltic. *Science of the Total Environment*, 710: 1-7.
- Soldatini C., Sebastiano M., Albores-Barajas Y. V., Abdelgawad H., Bustamante P., Costantini D. 2020. Mercury exposure in relation to foraging ecology and its impact on the oxidative status of an endangered seabird. *Science of the Total Environment*, 724: 1-7.
-

V

Pedagogika & Psychologia

Pedagogy & Psychology

Mgr Wiktoria Cieślukiewicz (pedagogy)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Natalia Demeshkant (IP UKEN)

Postawy nauczycieli wobec edukacji dla zrównoważonego rozwoju: porównawcza analiza na przykładzie Polski, Niemiec i Niderlandów

Obszar badawczy proponowanej pracy doktorskiej koncentruje się na analizie postaw nauczycieli wobec edukacji dla zrównoważonego rozwoju. Aktualnie, kwestie związane ze Zrównoważonym Rozwojem stanowią kluczowy punkt dyskusji we wszystkich dziedzinach naukowych (Blaikie, 1993), obejmując aspekty zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, ochrony środowiska, a także zagadnień społecznych i ekonomicznych (Bogner, 1997). Wprowadzenie tych tematów do programów nauczania na każdym szczeblu edukacyjnym jest kluczowe dla kształtowania przyszłej rzeczywistości zarówno globalnej, jak i jednostkowej. Badanie będzie przeprowadzone w wybranych krajach europejskich, takich jak Polska, Niemcy i Niderlandy, w celu zbadania różnic kulturowych (Rogalska-Marasińska, 2017), społecznych (Fatyga, 2009) i edukacyjnych (Gewirtz et al., 2009; McNaughton, 2010), które wpływają na postawy nauczycieli wobec zrównoważonego rozwoju. Przewidywana próba badawcza obejmuje około 1500 uczestników, w tym studentów kierunków nauczycielskich (ok. 1000 osób) oraz nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych (łącznie ok. 500 osób). Celem pracy jest poszerzenie wiedzy naukowej w obszarze pedagogiki zrównoważonego rozwoju poprzez zbadanie postaw studentów i nauczycieli wobec tematyki zrównoważonego rozwoju (Tuszyńska, 2018; Bałachowicz, 2017). Przedmiotem badań są postawy studentów i nauczycieli wobec zagadnień zrównoważonego rozwoju, postrzegane w kontekście wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju, emocjonalnego stosunku do problematyki związanej ze zrównoważonym rozwojem oraz zachowań zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju (Wojciszke, 2000; Rajecki, 1990). W ramach celów poznawczych przeprowadzona zostanie diagnoza poziomu ukształtowania wybranych elementów postaw nauczycieli wobec zagadnień zrównoważonego rozwoju, uwzględniając różnice kontekstualne środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, oraz dokonanie porównania i interpretacji uzyskanych wyników. Do eksploracji badanego zagadnienia zostanie zastosowana strategia badań mieszanych, łącząca podejścia ilościowe i jakościowe. Planuje się także przeprowadzenie badań pilotażowych o charakterze międzynarodowym w celu weryfikacji narzędzi badawczych. Badania własne zostaną realizowane w oparciu o ramę teoretyczno-empiryczną, która obejmie szereg kluczowych teorii. Pierwszą z nich będzie teoria postaw, z uwzględnieniem wkładu takich autorów jak Bandura (1991), Eagly i Chaiken (1993, 1995), Wojciszke (2002) oraz McGuire (2014). Kolejną istotną teorią będzie teoria roli dyskursów w interpretacji wyników badań pedagogicznych, zgodnie z podejściem zaproponowanym m.in. przez prof. Hejnicką-Bezwińską (2015). Ponadto, analiza będzie oparta na teorii zmiany zachowań, w tym na klasycznych pracach Fishbeina i Glanza (2001), Madden i współpracowników (1992), oraz Martin i Pear (2019). W kontekście emocji, badanie uwzględni teorię emocji autorstwa Lazarusa, Clore'a i Centerbara (2004), oraz Scherera (2005), a także Network theories of emotion, uwzględniając m.in. prace Berkowitza (1990), Bowera (1981), Langa (1985), Leventhala (1980, 1984) i Deveya (1894). Te teoretyczne ramy pozwolą na wszechstronną analizę postaw nauczycieli w kontekście edukacji dla zrównoważonego rozwoju oraz na lepsze zrozumienie motywacji i zachowań w tym obszarze. Analiza postaw wobec edukacji dla zrównoważonego rozwoju wśród nauczycieli i studentów specjalności nauczycielskich w Polsce

oraz innych krajach europejskich jest istotna ze względu na rolę szkoły i nauczycieli w kształtowaniu przyszłych obywateli, tworzeniu relacji partnerskich z rodzicami oraz lokalną społecznością, co wpływa na formowanie opinii i postaw społecznych.

Słowa kluczowe: edukacja dla zrównoważonego rozwoju, postawy, nauczyciele.

Teachers' attitudes towards education for sustainable development: a comparative analysis on the examples of Poland, Germany and the Netherlands

The research area of the proposed doctoral thesis focuses on the analysis of teachers' attitudes towards education for sustainable development. Currently, issues related to Sustainable Development are a key point of discussion in all scientific fields (Blaikie, 1993), covering aspects of the sustainable use of natural resources, environmental protection, as well as social and economic issues (Bogner, 1997). Introducing these topics into curricula at every educational level is crucial for shaping the future reality, both global and individual. The study will be conducted in selected European countries, such as Poland, Germany and the Netherlands, to examine cultural (Rogalska-Marasińska, 2017), social (Fatyga, 2009) and educational (Gewirtz et al., 2009; McNaughton, 2010) differences. that influence teachers' attitudes towards sustainable development. The expected research sample includes approximately 1,500 participants, including student teachers (approx. 1,000 people) and primary and secondary school teachers (approx. 500 people in total). The aim of the work is to expand scientific knowledge in the area of sustainable development pedagogy by examining the attitudes of students and teachers towards the topic of sustainable development (Tuszyńska, 2018; Bałachowicz, 2017). The subject of the research are the attitudes of students and teachers towards the issues of sustainable development, perceived in the context of knowledge about sustainable development, emotional attitude to issues related to sustainable development and behavior in accordance with the principles of sustainable development (Wojciszke, 2000; Rajecki, 1990). The cognitive objectives will include a diagnosis of the level of shaping of selected elements of teachers' attitudes towards sustainable development issues, taking into account environmental, social and economic contextual differences, as well as a comparison and interpretation of the obtained results. A mixed research strategy, combining quantitative and qualitative approaches, will be used to explore the research topic. It is also planned to conduct international pilot studies to verify research tools. Own research will be carried out based on a theoretical and empirical framework, which will include a number of key theories. The first will be the theory of attitudes, taking into account the contributions of authors such as Bandura (1991), Eagly and Chaiken (1993, 1995), Wojciszke (2002) and McGuire (2014). Another important theory will be the theory of the role of discourses in the interpretation of the results of pedagogical research, in accordance with the approach proposed, among others, by by prof. Hejnicka-Bezwińska (2015). Additionally, the analysis will be based on behavior change theory, including the classic works of Fishbein and Glanz (2001), Madden and colleagues (1992), and Martin and Pear (2019). In the context of emotions, the study will take into account the theory of emotions by Lazarus, Clore and Centerbar (2004) and Scherer (2005), as well as Network theories of emotion, including: the works of Berkowitz (1990), Bower (1981), Lang (1985), Leventhal (1980, 1984), and Devey (1894). This theoretical framework will allow for a comprehensive analysis of teachers' attitudes in the context of education for sustainable development and a better understanding of motivation and behavior in this area. The analysis of attitudes towards education for sustainable development

among teachers and students of teaching specialties in Poland and other European countries is important due to the role of schools and teachers in shaping future citizens, creating partnerships with parents and the local community, which influences the formation of opinions and social attitudes.

Keywords: education for sustainable development, attitudes, teachers.

Bibliography:

- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 248-287.
- Bałachowicz, J. (2017). Idea zrównoważonego rozwoju w edukacji dziecka. *Prima Educatione*, 1, 21-38.
- Blaikie, N. W. H. (1993). Education and environmentalism: ecological world views and environmentally responsible behaviour. *Australian Journal of Environmental Education*, 9, 1–20.
- Bogner, F. X., & Wiseman, M. (1997). Environmental perception of rural and urban pupils. *Journal of Environmental Psychology*, 17, 111–122.
- Gewirtz, S., P. Mahony, I. Hextall, and A. Cribb. 2009. *Changing Teacher Professionalism: International Trends, Challenges and Ways Forward*. New York: Routledge.
- Fatyga, B. (2009). Szkic o konsumpcyjnym stylu życia i rzeczach jako dobrach kultury. *Socjologia i Syciński/Red. P. Gliński, A. Kościański*. Warszawa.
- McNaughton, M. J. (2010). Educational Drama in Education for Sustainable Development: Ecopedagogy in Action. *Pedagogy, Culture and Society*, 18 (3): 289–308. doi:10.1080/14681366.2010.505460.
- Marks, J. (1982). A theory of emotion. *Philosophical Studies: An International Journal for Philosophy in the Analytic Tradition*, 42(2), 227-242).
- Moors, A. (2010). Theories of emotion causation: A review. *Cognition and emotion*, 11-47.
- Rajecki, D. W. (1990). *Attitudes*. Sinauer Associates.
- Rogalska-Marasińska, A. (2017). *Edukacja międzykulturowa na rzecz zrównoważonego rozwoju*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Tuszyńska, L. (2018). *Pedagogika zrównoważonego rozwoju z przyrodą w tle*. Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Wojciszke, B. (2000). Postawy i ich zmiana. *Psychologia*, 3, 79-105.
- Zimbardo, P. G., & Leippe, M. R. (1991). *The psychology of attitude change and social influence*. McGraw-Hill Book Company.

Mgr Karolina Kilar (pedagog)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Katarzyna Plutecka (IPS UKEN)

Poczucie sensu życia i własnej wartości z perspektywy uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Zaproponowany projekt badawczy dotyczy poczucia sensu życia oraz własnej wartości w narracjach uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, którzy pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych. Podjęcie niniejszej tematyki badawczej wynika z przekonania, że osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim są grupą, która wśród osób niepełnosprawnych intelektualnie ma największy potencjał do osiągnięcia znaczących, z punktu widzenia ich możliwości rozwoju, efektów. Wiąże się to zarówno z możliwościami, jakie daje

uczniom edukacja, ale także ze środowiskiem rodzinnym, z jakiego pochodzą. Podjęte w projekcie badania wspomogą osoby, które na co dzień pracują z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Zrozumienie sytuacji uczniów, ich trudności życiowych, a także możliwość wskazania im w odpowiednim czasie ich mocnych stron oraz potencjału rozwojowego, z pewnością wpłynie na późniejsze decyzje uczniów, którzy będą wchodzili w dorosłe życie z innym spojrzeniem na świat niż to, którego doświadczyli w środowisku rodzinnym. Praca badawcza ma odpowiedzieć na pytanie: jaki jest obraz poczucia sensu życia oraz własnej wartości w opiniach uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych? Pytania szczegółowe będą dotyczyły wnikliwego rozpoznania problemu oraz czynników, które go kształtują. Celem diagnostycznym zaproponowanego projektu badawczego jest poznanie znaczenia rodziny dysfunkcyjnej dla poczucia sensu życia oraz własnej wartości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Wybrana metoda badawcza to studium przypadku w ramach którego zostaną przeprowadzone wywiady narracyjne, obserwacje oraz analiza dokumentów. Wybór tej metody jest celowy, ze względu na złożoność problemu badawczego (obejmuje wiele zmiennych i elementów, z których nie można oczekiwać jednego wyniku) oraz chęć wnikliwej i dogłębnej analizy tego konkretnego zjawiska. Zgromadzony materiał umożliwi dokonanie analizy jakościowej i wskaże kierunki, w ramach których należy wesprzeć dorastającą młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Wierzę również, że zaproponowany zakres badawczy projektu przyczyni się do poszerzenia wiedzy osób które na co dzień pracują z młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną, która pochodzi z rodzin dysfunkcyjnych.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność intelektualna, sens życia, rodzina dysfunkcyjna.

The sense of meaning in life and self-esteem from the perspective of students with mild intellectual disabilities

The proposed research project investigates the sense of life and self-worth in the narratives of students with mild intellectual disability from dysfunctional families. The study is motivated by the belief that people with mild intellectual disability have the greatest potential for significant development among people with intellectual disabilities. This is due to the opportunities that education provides for students, as well as the family environment from which they come. The study will benefit those who work with students with mild intellectual disability on a daily basis. By understanding the students' situation, their life difficulties, and by being able to identify their strengths and developmental potential at the right time, the study will undoubtedly influence the students' later decisions as they enter adulthood with a different view of the world than that which they experienced in their family environment. The research will answer the question: what is the image of the sense of life and self-worth in the opinions of students with mild intellectual disability from dysfunctional families? Specific questions will focus on a thorough understanding of the problem and the factors that shape it. The diagnostic goal of the proposed research project is to understand the significance of a dysfunctional family for the sense of life and self-worth of students with mild intellectual disability. The chosen research method is a case study, which will involve narrative interviews, observations, and document analysis. The choice of this method is intentional, due to the complexity of the research problem (it involves many variables and elements, from which one result cannot be expected) and the desire for a thorough and in-depth

analysis of this specific phenomenon. The collected material will enable qualitative analysis and will indicate the directions in which support for adolescents with mild intellectual disability should be provided. I also believe that the proposed scope of the research project will contribute to the expansion of knowledge of those who work with adolescents with intellectual disability from dysfunctional families.

Keywords: intellectual disability, meaning of life, dysfunctional family.

Bibliography:

- Adler, A. (1986). Sens życia. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Bandura, A. (2007). Teoria społecznego uczenia się. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Baumeister, R. F., Vohs, K. D. (2002). The pursuit of meaningfulness in life. [w:] Snyder C. R., Lopez S. J. Handbook of positive psychology, US: Oxford University Press.
- Chełstowski, K. (2002). Wartości a wychowanie dziecka niepełnosprawnego intelektualnie. [w:] Jodłowska, B. Dziecko w kręgu wychowania, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Chrzanowska, I. (2015). Pedagogika specjalna. Od tradycji do współczesności. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Czapiński, J. (1992). Psychologia szczęścia: przegląd badań i zarys teorii cebulowej. Oficyna Wydawnicza Akademos.
- Imrie, R. (2004). Disability, Embodiment and the meaning of the home. *Housing Studies*, 19(5), pp. 745-763.
- Spętana, J. (2015) Sens życia jako problem badawczy we współczesnej pedagogice [w:] Spętana, J., Domagała, D., Drabik – Podgórna, V. (red.), Filozoficzne implikacje w pedagogice. O sensie życia, edukacji i wychowaniu, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Wyczesany, J. (2002) Biopsychospołeczna koncepcja niepełnosprawności i jej znaczenie dla funkcjonowania dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych [w:] Wyczesany, J., Mikrut, A. (red.), Kształcenie zintegrowane dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

Mgr Julia Małkowska (pedagogy)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Ireneusz Świtała (IPS UKEN)

Program profilaktyczny „Gra w Dobre Zachowania” w klasach integracyjnych

Głównym celem dzisiejszej edukacji jest przygotowanie dziecka od najmłodszych lat do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Polega ono przede wszystkim na rozwijaniu istotnych kompetencji (kompetencje twarde- obejmują wiedzę specjalistyczną, znajomość języków obcych, z kolei kompetencje miękkie to umiejętności społeczne i interpersonalne). Z roku na rok przybywa klas integracyjnych, a niemal w każdej w klasie znajdują się dzieci z trudnościami i problemami zachowania, które nie zawsze w porę są rozpoznawane (np. impulsywność, nadpobudliwość, nieśmiałość, odrzucenie, zaburzenia). W przyszłości mogą być one swoistymi „zaczynami” problemów zdrowia psychicznego, a zwłaszcza skłonności do sięgania po środki psychoaktywne, uzależnienia od internetu lub prób samobójczych. Stąd wskazane jest podejmowanie w procesie edukacji, również działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, nastawionej na ograniczanie czynników ryzyka i wzmocnienie czynników chroniących, wspólnych dla wszystkich form uzależnienia. Amerykański pomysł profilaktyki (Good Behavior Game)

skierowanej do dzieci szczególnie dotyczy powyższych problemów. Program od momentu jego powstania, to jest od roku 1969, został zreplikowany przez kilkanaście niezależnych grup badawczych w Stanach Zjednoczonych i w Europie. Good Behavior Game jest jedną z niewielu prewencyjnych strategii skierowanych na agresywne i destrukcyjne zachowania dziecka, zarówno tu i teraz jak również w przyszłości. Gra utrzymuje małe dzieci z dala od tych zachowań, a tym samym zmniejsza ryzyko, że pojawią się one u nich w okresie dorastania. GBG, niezależnie od potwierdzonej dowodami skuteczności profilaktycznej ma tę przewagę nad innymi formami działań profilaktycznych, że nie stygmatyzuje uczniów z problemami, dlatego uważam, że jest idealną metodą pracy z dziećmi w klasach integracyjnych. Nauczyciel świadomie i celowo konstruuje zespoły, łącząc uczniów przeżywających trudności z tymi, którzy sobie radzą dobrze, są pomocni i empatyczni. Dzięki temu, zminimalizowany jest proces stygmatyzacji i potrzeba profilaktyki w specjalistycznych placówkach. Mimo że GBG nazywana jest "strategią zarządzania zachowaniem uczniów", jej celem nie jest dyscyplinowanie uczniów. Praca w małych grupach ułatwia uczniom przestrzeganie zasad zachowania obowiązujących w szkole: siedzenie w ławce, koncentrowanie uwagi na poleceniach nauczyciela, doprowadzanie rozpoczętych zadań do końca. Dzieci poprzez naukę bawią się – czyli uczą się współpracy, rozwijają swoją kreatywność, komunikatywność, elastyczność oraz dynamizm działania. Uczą się też zarządzać czasem i co najważniejsze koncentrować uwagę na zadaniu. Wszystkie wymienione aktywności sprzyjają dzieciom w zaangażowaniu w lekcje oraz uczą uważności. GBG pomaga w tworzeniu korzystnego środowiska/atmosfery i sprzyja procesowi uczenia się poprzez łagodne przechodzenie od zabawy do pracy podczas lekcji szkolnych. Praca w małych grupach ułatwia uczniom przestrzeganie zasad zachowania obowiązujących w szkole: siedzenie w ławce, koncentrowanie uwagi na poleceniach nauczyciela, doprowadzanie rozpoczętych zadań do końca. W Polsce Gra w Dobre ZachowanieA realizowana jest od 2017 roku. Obecnie projekt jest realizowany w Krakowie, Gdańsku i Sopocie. Wdrażanie Gry w Dobre Zachowania w polskich szkołach, wywołuje duże zainteresowanie i wiąże się z równie dużymi oczekiwaniami dyrektorów szkół, pedagogów, nauczycieli, animatorów, rodziców i innych osób związanych z edukacją i rozwojem dzieci i młodzieży. W niniejszej pracy będę chciała przedstawić potencjał programu profilaktycznego w pracy z dziećmi w klasie integracyjnej. Zostaną porównane i opisane dwie grupy- klasa integracyjna, która nie bierze udziału w programie Gra w Dobre ZachowanieA oraz klasa integracyjna, która uczestniczy w programie profilaktycznym. Do niniejszych badań zostanie wykorzystany eksperyment pedagogiczny. Będę chciała w swoich badaniach przedstawić jak dzieci funkcjonowały podczas trwania programu, czy ich zachowanie oraz kontakty rówieśnicze poprawiły się oraz czy jakaś konkretna sfera rozwojowa znacząco uległa zmianie. Następnie zachowania dzieci, które brały udział w programie zostaną porównane do uczniów, którzy nie brali udziału w Grze w Dobre ZachowanieA.

Słowa kluczowe: klasy integracyjne, pozytywne wzmocnienie, program profilaktyczny, uzależnienia.

The "Game of Good Behavior" preventive program in integration classes

The main goal of today's education is to prepare children from an early age to function independently in society. Such an approach consists in developing both hard competences i.e. specialist knowledge, knowledge of foreign languages and the soft ones (social and interpersonal). A number of inclusive classrooms increases every year, and in almost every group

there are children with difficulties and behavioral problems that are not always recognized on time (e.g. impulsivity, hyperactivity, shyness, rejection, disorders). In the future, these problems may trigger mental health problems, especially the tendency to use psychoactive substances, Internet addiction or suicide attempts. Therefore, in the education process it is advisable to take preventing actions aimed at reducing risk factor and strengthening protective factors common to all forms of addiction. The American prevention program called Good Behavior Game particularly addresses the above-mentioned problems. Since 1969 the program has been replicated by over a dozen independent research groups in the United States and Europe. GBG is based on the life course/social field theory (Kellam et al., 1975) which can be considered in two dimensions: social adaptation status and the internal state of the individual. (psychological well-being) (Kellam et al., 2011). Good Behavior Game proved to be one of the few preventive strategies aimed at a child's aggressive and destructive behavior, both here and now and in the future. The game keeps small children away from these behaviors, and thus reduces the risk that they will appear in adolescence. GBG, regardless of its proven preventive effectiveness, unlike other preventive activities, does not stigmatize students with problems. That is why I consider it an ideal method of working with children in inclusive classrooms. In GBG the teacher purposefully builds teams where students with difficulties work with those who are doing well, are helpful and empathetic. Thanks to this, the stigmatization process and the need for prevention in specialized facilities are minimized. Even though GBG is called a "classroom behavior management strategy," its goal is not to reprimand students but to teach them the desirable skills. Working in small groups makes it easier for students to follow school rules of conduct, such as: sitting at a desk, concentrating on the teacher's instructions, completing tasks in a set time etc. Children have fun through learning - that is, they learn cooperation, develop their creativity, communication skills and flexibility. They also learn to manage time and focus on the task. All the above-mentioned activities help children engage in lessons and teach mindfulness. GBG creates a favorable environment and promotes the learning process by smoothly transitioning from play to work during school lessons. In Poland, Good Behavior program has been implemented since 2017. Today, the project is being implemented in Kraków, Gdańsk and Sopot. Good Behavior Game in Polish schools meets expectations of school principals, teachers, parents and other people related to education and development of children and youth. In this work, I would like to present the potential of a preventive GBG program when working with children in an inclusive classroom. Two groups will be compared and described - an inclusive classroom that does not play Good Behavior Game and an inclusive classroom that participates in GBG. A pedagogical experiment will be used for this research. In other words, evaluation provides answers to the question of whether the program has produced the desired effects. In my research, I would like to present how the children functioned during the program, whether their behavior and peer contacts improved and whether any specific development area changed significantly. Then, the behavior of children who participated in the program will be compared to students who did not participate in Good Behavior Game.

Keywords: integration classes, positive reinforcement, preventive program, addictions.

Bibliography:

Jagiełło-Wolsza A., (2019). Raport GOOD BEHAVIOR GAME 2019, Kraków.

- Kocoń-Rychter K., Okulicz-Kozaryn K., (2020) Good Behavior Game w realiach polskiej szkoły, Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Serwis informacyjny Uzależnienia, ISSN 2543-8816, nr 4 (92)
- Kwaterna A., (2019). GOOD BEHAVIOR GAME. Alternatywna dla tradycyjnych metod zarządzania klasą, Fundacja Ukryte Skrzydła, Kraków
- Kwaterna, A. (2023). Kształtowanie kompetencji społeczno-emocjonalnych dzieci w młodszym wieku szkolnym z wykorzystaniem programu Good Behavior Game (Gra w Dobre Zachowanie). Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce, 18(2(69), 31-41.
- Nolan, J.D. , Filter, K.J. , Houlihan, D., (2014). Preliminary report: An application of the Good Behavior Game in the developing nation of Belize. School Psychology International.
- Poduska, J., Kellam, S. G, Wang, W., Brown, C.H., Jalongo, N., Toyinbo, P., (2008). Impact of the Good Behavior Game, a Universal Classroom–Based Behavior Intervention, on Young Adult Service Use for Problems with Emotions, Behavior, or Drugs or Alcohol. Drug Alcohol and Dependence.
- Medland, M. B., & Stachnik, T. J. (1972). United Kingdom, Good-Behavior Game: a replication and systematic analysis. Journal of Applied Behavior Analysis, 5(1), 45–51.
- Nolan, J.D., Filter, K.J., Houlihan, D., (2014). United Kingdom. Preliminary report: An application of the Good Behavior Game in the developing nation of Belize. School Psychology International, 35 (4): 421-42.
- Pelham, W. E., Jr., Fabiano, G. A., (2000). United Kingdom. Behavior modification. Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, 9, 671–688.
- Pennington, B., & McComas, J. J. (2017). Effects of the good behavior game across classroom contexts. Journal of Applied Behavior Analysis, 50(1), 176–180.
- Phillips, D., Christie, F., (1986). United Kingdom. Behaviour management in a secondary school classroom: Playing the game. Maladjustment and Therapeutic Education, 4, 47–53.
- Poduska, J., Kellam, S. G, Wang, W., Brown, C.H., Jalongo, N., Toyinbo, P., (2008). United Kingdom. Impact of the Good Behavior Game, a Universal Classroom–Based Behavior Intervention, on Young Adult Service Use for Problems with Emotions, Behavior, or Drugs or Alcohol. Drug Alcohol and Dependence, 95 (Suppl 1), 29-44.

Mgr Monika Sobczak (psychology)

Academic supervisor: dr hab. prof. ucz. Ewa Gurba (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II)

Podmiotowe i środowiskowe uwarunkowania przemocowych zachowań adolescentów w Internecie

Jak wynika z raportu Państwowego Instytutu Badawczego NASK „Nastolatki 3.0” z 2023 roku, blisko 18% adolescentów nie jest w stanie określić, czy doświadczyło przemoc internetowej, zaś 25% nie potrafi stwierdzić, czy sytuacje dotyczące innych osób, które obserwują w Internecie, są formą przemoc, czy też nie. Takie statystyki mogą wskazywać na to, że granica pomiędzy przemocą (hejtem) a tym, co dopuszczalne, ale nieprzyjemne (krytyka) nie jest dla nich do końca jasna. Ponad dwie trzecie adolescentów biorących udział w tym badaniu twierdzi jednakże, że mowa nienawiści jest problemem w Internecie. Celem niniejszego projektu jest zbadanie, jak czynniki podmiotowe i środowiskowe wpływają na zachowania przemocowe stosowane w Internecie przez adolescentów. Planowane jest stworzenie narzędzia badającego szerokie spektrum zachowań adolescentów w sieci, którego elementem będzie również częstotliwość oraz

natężenie stosowania i doświadczania zachowań przemocowych (w postaci hejtu) oraz ich nieprzemocowych odpowiedników (krytyka). Planowane kontrolowane zmienne wyjaśniające to: zmienne demograficzne (w tym płeć oraz struktura rodziny), poziom rozwoju rozumowania moralnego, wartości osobiste, poczucie skrzywdzenia, samoocena, osobowość oraz style rodzicielskie. Dla każdego z tych czynników podmiotowych i środowiskowych dostępne są narzędzia umożliwiające ich rzetelny pomiar. Indywidualny rozwój moralny można przedstawić w postaci profilu, obliczanego przy użyciu Testu Rozumienia Problemów Resta (adaptacja polska Niemczyński i Stawarz, 1991). Profil taki zawiera informację o tym, w jakim stopniu dana osoba korzysta z rozumowania właściwego dla kolejnych stadiów (Czyżowska, 2007). Wartości osobiste uczestników badania mogą zostać zmierzone za pomocą polskiej adaptacji Portretowego Kwestionariusza Wartości Shaloma Schwartza (Cieciuch i Zaleski, 2011). Istotnym czynnikiem skorelowanym z przejawianiem zachowań przemocowych może być również subiektywnie odczuwane poczucie skrzywdzenia w odniesieniu do własnych doświadczeń z hejtem internetowym. Czynniki osobowościowe (takie jak wrażliwość emocjonalna) oraz samoocena mogą wpływać na postrzegane natężenie doświadczania przemocy internetowej. Uwzględnienie stylów rodzicielskich oraz struktury rodziny pozwoli na eksplorowanie wpływu uwarunkowań środowiskowych, co jest szczególnie ważne w kontekście aplikowalności wyników badania do oddziaływań profilaktycznych i naprawczych. Uwzględnienie wielu czynników podmiotowych i środowiskowych pozwoli na stworzenie modelu ujmującego ich wzajemne oddziaływanie, co w konsekwencji może przełożyć się na bardziej adekwatne działania profilaktyczne. Wymienione zmienne pozostają w zależnościach, które są już częściowo znane. Przykładowo, osoby kierujące się wartościami egoistycznymi częściej stosują rozumowanie na niższym poziomie rozwoju moralnego – skupianie się na zyskach osobistych uniemożliwia przyjęcie perspektywy altruistycznej, nieodzownej na wyższych poziomach (Ieracitano, Balenzano, Girardi, Gemmano i Comunello, 2023). Inną udokumentowaną kwestią jest różnicująca rola płci w kontekście rozumowania moralnego, co przejawia się poprzez to, że kobiety postrzegają mowę nienawiści bardziej negatywnie, niż mężczyźni, dla których z kolei większe znaczenie ma wolność słowa, a więc prawo jednostki do wyrażania negatywnych opinii (Cowan i Khatchadourian, 2003). Planowane badanie pozwoli zidentyfikować inne powiązania zmiennych warunkujących zachowania przemocowe w Internecie.

Słowa kluczowe: hejt internetowy, rozwój moralny, czynniki osobowościowe, czynniki środowiskowe, adolescencja.

Personal and Environmental Factors Associated with Adolescent Online Violence

According to the most recent data, nearly 18% of Polish adolescents are unable to determine whether they have experienced online violence, while 25% cannot determine that with regard to what they observe to be other people's experiences. These statistics suggest that the distinction between online hate speech and criticism may not be entirely clear to them. However, over two-thirds of adolescents claim that hate speech is a problem on the Internet. The aim of this project is to investigate how individual and environmental factors influence online violent and aggressive behaviors exhibited by adolescents. It is planned to develop a questionnaire that examines a wide range of adolescent behaviors online, including the frequency and intensity of both violent behaviors (online hate speech) and their non-aggressive counterparts (criticism).

The planned explanatory variables include demographic variables (such as gender and family structure), level of moral reasoning development, personal values, victimization, self-esteem, personality traits, and parenting styles. Individual moral development can be measured using the Rest's Defining Issues Test (Polish adaptation by Niemczyński and Stawarz, 1991) Personal values of study participants can be measured using the Polish adaptation of Shalom Schwartz's Portrait Values Questionnaire (Cieciuch and Zaleski, 2011). Subjectively perceived feeling of victimization related to personal experiences with online hate may be a significant factor correlated with aggressive behaviors. Personality factors, such as emotional sensitivity, and self-esteem can influence the perceived intensity of experiencing online hate. Including parenting styles and family structure allows for exploring the impact of environmental conditions, crucial for the applicability of study results to preventive and corrective interventions. Considering multiple individual and environmental factors will enable the creation of a model capturing their mutual interactions, ultimately leading to more effective preventive actions. The mentioned variables are interrelated, which was already proven by previous research. For example, individuals guided by egotistic values tend to be at lower levels of moral development, as a focus on personal gains impedes the adoption of an altruistic perspective required at higher levels (Ieracitano et al., 2023). Another documented issue is the differentiating role of gender in the context of moral reasoning, with women perceiving hate speech more negatively than men, who prioritize freedom of speech and the individual's right to express negative opinions (Cowan and Khatchadourian, 2003). We anticipate that the planned study will identify additional associations between variables conditioning aggressive behaviors online.

Keywords: online hate speech, moral development, personal factors, environmental factors, adolescence.

Bibliography:

- Cieciuch, J. i Zaleski, Z. (2011). Polska adaptacja Portretowego Kwestionariusza Wartości Shaloma Schwartza. *Czasopismo Psychologiczne*, 17(2), 251-262.
- Cowan, G. i Khatchadourian, D. (2003). Empathy, ways of knowing, and interdependence as mediators of gender differences in attitudes toward hate speech and freedom of speech. *Psychology of Women Quarterly*, 27(4), 300–308.
- Czyżowska, D. (2007). Kształtowanie się tożsamości a sposób rozważania dylematów społeczno-moralnych przez młodzież. *Psychologia Rozwojowa*, 12(3), 61–72.
- Ieracitano, F., Balenzano, C., Girardi, S., Gemmano, C. G. i Comunello, F. (2023). Online Hate Speech as a Moral Issue: Exploring Moral Reasoning of Young Italian Users on Social Network Sites. *Social Science Computer Review*, 08944393231161124.
- Lange, R., Wrońska, A., Ładna, A., Kamiński, K., Błażej, M., Jankiewicz, A., i Roślaniec, K. (2023). *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy.
-

VI

Nauki prawne

Legal Sciences

Rola i działalność Zespołu Prawa Karnego Materialnego i Wojskowego Komisji ds. Reformy Prawa Karnego w latach 1989-1994

Pomimo że obecnie obowiązujący Kodeks Karny został uchwalony ponad 25 lat temu, nie pojawiło się żadne kompleksowe opracowanie naukowe dotyczące prac nad stworzeniem jego projektu. Zasadniczym celem badawczym pracy jest przedstawienie roli i działalności Zespołu Prawa Karnego Materialnego i Wojskowego Komisji ds. Reformy Prawa Karnego, w tworzeniu Kodeksu Karnego z dnia 6 czerwca 1997 roku. Początki Zespołu wiążą się z powstaniem Komisji ds. Reformy Prawa Karnego we wrześniu 1987 roku. Początkowo w wyniku podziału Komisji w październiku 1987 roku, powstały dwa odrębne Zespoły: Zespół Prawa Karnego Materialnego i Zespół Prawa Karnego Wojskowego. Ich pierwotnym celem było przedstawienie projektu reformy Kodeksu Karnego z dnia 19 kwietnia 1969 roku. Reforma ta miała dostosować prawo karne do nadchodzących zmian polityczno-społecznych, zmierzających do demokratyzacji w funkcjonowaniu państwa polskiego. Dopiero w październiku 1989 roku, gdy skład personalny Komisji uległ radykalnej zmianie, zdecydowano o połączeniu Zespołu Prawa Karnego Materialnego i Zespołu Prawa Karnego Wojskowego w jeden - Zespół Prawa Karnego Materialnego i Wojskowego. Dodatkowo postanowiono, że nowo utworzony Zespół będzie pracował nad całkowicie nową kodyfikacją karną, a nie tylko nad reformą obowiązującego kodeksu karnego. Stąd październik 1989 roku stanowi punkt wyjścia dla analizy działalności Zespołu Prawa Karnego Materialnego i Wojskowego. Badania obejmować będą okres do momentu przedstawienia przez Zespół ostatecznego projektu kodeksu karnego wraz z jego uzasadnieniem w 1994 roku. Praca skoncentruje się głównie na działalności Zespołu w latach 1989-1991, ponieważ ten okres był najbardziej intensywny i twórczy w procesie tworzenia nowej kodyfikacji karnej. Dowodem na to są dwa projekty kodeksów karnych wraz z ich uzasadnieniami, które powstały w tym okresie. Ostateczny projekt kodeksu karnego i jego uzasadnienie z 1994 roku w dużej mierze były powtórzeniem założeń i projektów z lat 1990 i 1991. Celem niniejszej pracy jest nie tylko dogłębne zbadanie procesu wczesnych prac nad obecnie obowiązującym kodeksem karnym, lecz także identyfikacja trudności, z jakimi zmagali się jego twórcy. Praca ta ma na celu ukazanie roli poszczególnych członków Zespołu w toku prac nad kodeksem, w tym analizę akceptowanych i odrzuconych koncepcji oraz wskazanie, czyje opinie cieszyły się największym uznaniem. Będzie ona także miała na celu zbadanie stopnia niezależności Zespołu oraz ewentualnego wpływu władzy wykonawczej na jego działalność, a także ustalenie czy sytuacja społeczna w kraju oddziaływała na jego działania. W ramach pracy zostanie przedstawiony proces formułowania poszczególnych norm karnych, co pozwoli na zrozumienie podstaw, na jakich się one opierały. Analiza ta obejmie również możliwe alternatywne rozwiązania oraz ewolucję norm w wyniku debat i dyskusji wśród członków Zespołu. Praca uwzględni także wykorzystanie rozwiązań prawnych z innych kodyfikacji karnych, które mogły być wykorzystane w procesie tworzenia projektu kodeksu. Istotnym elementem będzie również porównanie sposobu prac Zespołu Prawa Karnego Materialnego i Wojskowego z Sekcją Prawa Karnego Komisji Kodyfikacyjnej w tworzeniu od podstaw nowej kodyfikacji karnej. Ważnym aspektem pracy będzie zachowanie i opracowanie istniejących materiałów źródłowych, zwłaszcza tych przechowywanych w archiwach prywatnych, które z biegiem czasu mogą ulec zniszczeniu.

Dodatkowym celem pracy jest ukazanie różnic pomiędzy pierwotnym rozumieniem tworzonych norm przez jej twórców, a ich obecną interpretacją.

Słowa kluczowe: prawo karne, historia prawa, kodeks karny, reforma prawa karnego, kodyfikacja prawa karnego.

The role and activities of the Substantive and Military Criminal Law Team of the Criminal Law Reform Commission in 1989-1994

Despite the fact that the current Criminal Code was enacted more than 25 years ago, no comprehensive scholarly study of the work of creating its draft has appeared. The primary research objective of the work is to present the role and activities of the Substantive and Military Criminal Law Team of the Criminal Law Reform Commission, in the creation of the Criminal Code of June 6, 1997. The origins of the Team are associated with the establishment of the Commission on Criminal Law Reform in September 1987. Initially, as a result of the split of the Commission in October 1987, two separate Teams were formed: the Substantive Criminal Law Team and the Military Criminal Law Team. Their original purpose was to present a draft reform of the Criminal Code of April 19, 1969. The reform was intended to adapt criminal law to the upcoming political and social changes aimed at democratization in the functioning of the Polish state. It was not until October 1989, when the personnel composition of the Commission changed radically, that it was decided to merge the Substantive Criminal Law Team and the Military Criminal Law Team into one - the Substantive and Military Criminal Law Team. In addition, it was decided that the newly formed Team would work on an entirely new criminal codification, and not just on reforming the existing Criminal Code. Hence, October 1989 is the starting point for the analysis of the activities of the Substantive and Military Criminal Law Team. The research will cover the period up to the Team's presentation of the final draft of the Criminal Code with its justification in 1994. The work will focus mainly on the activities of the Team in 1989-1991, since this period was the most intense and creative in the process of creating a new criminal codification. This is evidenced by the two draft criminal codes with their justifications that were created during this period. The final draft of the criminal code and its 1994 justification were largely a repetition of the 1990 and 1991 assumptions and drafts. The purpose of this work is not only to examine in depth the process of early work on the current criminal code, but also to identify the difficulties faced by its creators. The work will aim to show the role of the various members of the Team in the course of work on the code, including an analysis of the accepted and rejected concepts and an indication of whose opinions were most respected. It will also seek to examine the degree of the Team's independence and the possible influence of the executive branch on its activities, as well as whether the social situation in the country influenced its actions. The work will outline the process of formulating the various criminal norms, which will allow an understanding of the basis on which they were based. The analysis will also include possible alternative solutions and the evolution of norms as a result of debates and discussions among Team members. The work will also take into account the use of legal solutions from other criminal codifications that could have been used in the process of creating the draft code. It will also be important to compare the way the Substantive and Military Criminal Law Team worked with the Criminal Law Section of the Codification Commission in creating a new criminal codification from scratch. An important aspect of the work will be the preservation and elaboration of existing source materials,

especially those stored in private archives, which may be destroyed over time. An additional purpose of the work is to show the differences between the original understanding of the created norms by its creators and their current interpretation.

Keywords: criminal law, legal history, criminal code, criminal law reform, criminal law codification.

Bibliography:

Bartoszewski J., Nowelizacja kodeksu karnego, *Nowe Prawo* 6/1981, s. 124-132

Buchała K., O co w gruncie rzeczy toczy się spór?, *Państwo i Prawo* 8/1990, s. 83-92

Buchała K., Prace nad nowym kodeksem karnym - próba podsumowania, *Państwo i Prawo* 10/1998, s. 3-9

Cieślak M., Zagadnienie reformy prawa karnego, *Palestra* 5/1988, s. 42-64

Gardocki L., O zakresie reformy prawa karnego, *Państwo i Prawo* 8/1981, s. 102-107 Gardocki L., Uszanować tradycję, *Palestra* 3-4/1993, s. 33-38

Mgr Natan Fischer

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Grzegorz Krawiec (IPEiA UKEN)

Ograniczenia stosowania przepisów RODO w działalności twórczej, jako próba znalezienia równowagi między przetwarzaniem danych osobowych a prawem do wolności wypowiedzi i informacji

Celem dysertacji jest próba przeprowadzenia standaryzacji ograniczeń stosowania przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (dalej: „RODO”) w działalności twórczej, przy pomocy poszczególnych celów szczegółowych. Badania przeprowadzone w niniejszej pracy odnoszą się do wielu aspektów związanych z dziedziną ochrony danych osobowych, których analiza jest niezbędna do właściwego przedstawienia tematu niniejszej pracy. Pierwszy z obranych celów będzie dotyczyć określenia zakresu stosowania prawa do bycia zapomnianym jako ograniczenia pośredniego, w stosunku do wszystkich enumeratywnie wymienionych rodzajów działalności w art. 2 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (dalej: „UODO”). Wskazanie to ma za zadanie określić specyfikę tego prawa i jego ingerencji w przetwarzane (w szczególności przechowywane) dane. Następnie zostanie przeprowadzona kategoryzacja kolizji praw na przykładach wybranych rodzajów działalności związanych z wolnością wypowiedzi i informacji z perspektywy miejsc, w których dana wypowiedź jest utrwalana i rozpowszechniana. Dysertacja ma również na celu konkretyzację podmiotów uprawnionych do skorzystania z wyłączeń i ograniczeń w stosowaniu przepisów przy działalności związanej z materiałami prasowymi, działalności literackiej, artystycznej oraz wypowiedzi akademickiej. Właściwe wyodrębnienie podmiotów, które mogą skorzystać z odstępstw w stosowaniu przepisów wskazywanych przez UODO jest kluczowe, gdyż pomimo uwzględnienia konkretnych rodzajów działalności, w przepisach szczegółowych widoczny jest brak precyzyjnego określenia podmiotów, które daną działalność mogą wykonywać. Podstawowymi metodami badawczymi w niniejszej pracy będą: (i) metoda dogmatyczno-prawna, przy użyciu której zostaną poddane badaniu prawnemu przepisy poszczególnych aktów prawnych, judykatury, piśmiennictwa w tym komentarzy i glos; (ii) metoda

prawnoporównawcza, która pozwoli na określenie relacji z perspektywy postawionych hipotez badawczych, różnych systemów prawnych, orzecznictwa krajowego oraz międzynarodowego, a także poszczególnych instytucji krajowych i zagranicznych; oraz (iii) metoda historyczno-prawna, która pozwoli przanalizować zmiany prawa w kontekście historycznym. Realizacja powyższych celów, przy pomocy przedstawionych metod badawczych umożliwi sformułowanie wskazań do zestandaryzowania ograniczeń stosowania przepisów RODO, a przez to odnalezieniem równowagi między przetwarzaniem danych osobowych a prawem do wolności wypowiedzi i informacji, czego wynikiem będzie zwiększenie pewności obrotu prawnego związanego z przetwarzaniem danych osobowych.

Słowa kluczowe: dane osobowe, RODO, przetwarzanie danych osobowych, prawo do bycia zapomnianym.

Limitations on the application of GDPR provisions in creative activities, as an attempt to achieve a balance between the processing of a personal data and the right to freedom of speech and information

The dissertation aims to standardize the restrictions on implementing the provisions of Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and the Council dated 27 April 2016 (hereinafter referred to as "GDPR") in creative activity, using specific detailed objectives. The research conducted in this thesis covers various aspects concerning the realm of personal data protection, the analysis of which is necessary for the proper presentation of the subject of this work. The first of the selected objectives will focus on determining the scope of the right to be forgotten as an indirect limitation, in relation to all exhaustively listed types of activities in Article 2 of the Act of 10 May 2018 on the Protection of Personal Data (hereinafter referred to as "UODO"). This indication aims to specify the nature of this right and its interference with processed (particularly stored) data. Then, using examples of selected types of activities related to freedom of expression and information, a classification of rights clashes is made from the perspective of the places where a particular expression is recorded and disseminated. Additionally, the dissertation seeks to define the entities eligible to utilize exclusions and limitations concerning the application of regulations in activities related to press materials, literary work, artistic creation, and academic discourse. The proper identification of entities entitled to benefit from exemptions in the application of the regulations identified by UODO is crucial because, despite the consideration of specific types of activities, in the detailed provisions, there is a noticeable lack of precise identification of entities that can engage in a particular activity. The fundamental research methods in this work will include: (i) Dogmatic-legal method: This method examines legal provisions of individual acts, jurisprudence, literature including commentaries and opinions; (ii) Legal-comparative method: This approach makes it possible to identify relationships from the perspective of the research hypotheses, different legal systems, national and international jurisprudence, and individual domestic and foreign institutions; and (iii) Historical-legal method: This method facilitates the analysis of legal changes within a historical context. Achieving the above objectives through the presented research methods will enable the formulation of recommendations for standardizing limitations on the application of GDPR provisions. This will lead to finding a balance between personal data processing and the

right to freedom of speech and information. As a result, there will be an increase in legal certainty associated with personal data processing.

Keywords: personal data, GDPR, processing of personal data, right to be forgotten.

Bibliography:

- Fajgielski P., Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2022.
- Litwiński P., Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) [w:] P. Litwiński (red.) Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Wybrane przepisy sektorowe. Komentarz, Warszawa 2021.
- Sakowska –Baryła M., Ochrona danych osobowych a dostęp do informacji publicznej i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego, Warszawa 2022.
- Zawadzka N. [w:] E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz (red.), RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz, Warszawa 2018.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE. L nr 119, s.1).
- Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Hurbain przeciwko Belgia z dnia 22 czerwca 2021 r., skarga nr 57292/16, LEX nr 3189123.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 lutego 2023 r., sygn. akt III OSK 6781/21.
- Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie Google Spain SL, Google Inc. Przeciwko Agencia Espanola de Proteccion de Datos (AEPD), Mario Costeja Gonzalez, z dnia 13 maja 2014 r., sygn. akt C-131/12.

Mgr Nicole Deneka

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Inga Kawka (IPEiA UKEN)

Unijne prawo pomocy państwa wobec międzynarodowych kryzysów

XXI wiek to czas, w którym obserwujemy jednocześnie wzmocnienie się integracji europejskiej, jak i przejawy jej dezintegracji. Jest to jednak również okres, w którym przyszło nam się mierzyć z międzynarodowymi kryzysami – m.in. z kryzysem finansowym w latach 2007-2009, pandemią COVID-19 czy agresją Rosji wobec Ukrainy. W odpowiedzi na wyzwania spowodowane powyższymi wydarzeniami, Unia Europejska zdecydowała się każdorazowo na wdrożenie pewnych szczególnych regulacji z zakresu pomocy państwa – tymczasowych kryzysowych ram prawnych. Głównym celem projektu badawczego jest ustalenie roli powyższych regulacji w Unii Europejskiej w przypadku wystąpienia międzynarodowych kryzysów. W ramach prowadzonych badań zostanie również podjęta próba określenia, czy krótkoterminowe cele realizowane w ramach pomocy państwa w sytuacjach kryzysowych nie zagrażają spójnej i długoterminowej polityce konkurencji Unii Europejskiej, która stanowi podstawę osiągnięcia jej celu, jakim jest rynek wewnętrzny, o którym mowa w art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, a także czy regulacje te

zapewniają dostateczne przestrzeganie zasad konkurencji na wewnętrznym rynku Unii Europejskiej, a ich wprowadzenie jest zgodne z celami i wartościami Unii Europejskiej. Wnioski w powyższym zakresie zostaną wyciągnięte głównie na podstawie badania właściwych aktów, ale również istniejącej literatury naukowej, orzecnictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz praktyki decyzyjnej Komisji Europejskiej. Projekt będzie opierał się na analizie aktów wydawanych głównie przez instytucje unijne, a uzasadnione jest to kluczową rolą działań podejmowanych przez nie w zakresie prawa konkurencji, w tym pomocy państwa. W dyskusjach o zasadności wprowadzania takich szczególnych regulacji w zakresie pomocy państwa w przypadku występowania kryzysów z jednej strony podkreśla się konieczność zapewnienia większej elastyczności prawa pomocy państwa i możliwości jej dostosowywania do zmieniających się warunków zarówno społecznych, jak i gospodarczych, a z drugiej zwraca się uwagę na fakt, że wprowadzanie dodatkowych regulacji w powyższym zakresie może prowadzić do zbyt dużego zakłócenia konkurencji i nieefektywnego wykorzystania środków publicznych. Autorzy badań w zakresie pomocy państwa skupiają się jednak zasadniczo na analizie regulacji indywidualnie w kontekście poszczególnych kryzysów, do tej pory badając jedynie te dotyczące kryzysu finansowego z lat 2007-2009 i pandemii COVID-19. Obecnie nie jest dostępne opracowanie, w którym w kompleksowy sposób przeanalizowano unijne regulacje pomocy państwa w kontekście występujących w ostatnim piętnastoleciu kryzysów. Dzięki przeprowadzonej w ramach realizacji projektu pogłębionej analizie i interpretacji regulacji w zakresie pomocy państwa obowiązujących w czasie kryzysów, takich jak kryzys finansowy, pandemia COVID-19 czy agresja Rosji wobec Ukrainy, możliwe będzie uaktualnienie i dopełnienie dotychczasowych badań w niniejszym zakresie. Kompleksowe badanie odpowiednich regulacji pozwoli również na wykrycie potencjalnych luk lub nieścisłości w dotychczas stosowanych tymczasowych regulacjach kryzysowych w zakresie unijnej pomocy państwa. Na tej podstawie możliwe będzie sformułowanie postulatów *de lege ferenda*, które będą mogły w przyszłości posłużyć decydentom unijnym w kształtowaniu prawa pomocy państwa. Do niniejszych badań zostaną wykorzystane następujące metody badawcze: metoda dogmatyczno-prawna, a w jej ramach językowo-logiczna i aksjologiczna wykładnia prawa oraz metoda historyczno-prawna i prawno-porównawcza. Projekt ma zatem zasadniczo dwójaki charakter i z jednej strony zmierza do sformułowania teoretycznych odpowiedzi na postawione pytania badawcze, a z drugiej będzie mógł prowadzić do przedstawienia praktycznych rozwiązań w zakresie kształtowania unijnego prawa pomocy państwa.

Słowa kluczowe: pomoc państwa, prawo konkurencji, prawo unijne, tymczasowe kryzysowe ramy prawne, Unia Europejska, pandemia COVID-19, agresja Rosji wobec Ukrainy, kryzys finansowy.

EU state aid law in times of international crises

The 21st century is a time in which we are seeing both the strengthening of European integration and the manifestations of its disintegration. However, it is also a period in which we have faced international crises - including the financial crisis of 2007-2009, the COVID-19 pandemic and Russia's aggression against Ukraine. In response to the challenges caused by the aforementioned events, the European Union decided each time to implement some specific regulations in the field of state aid - the temporary crisis frameworks. The main objective of the research project is to determine the role of the above regulations in the European Union in the event of

international crises. The research will also attempt to determine whether the short-term objectives pursued in the frameworks in crisis situations do not jeopardize the European Union's coherent and long-term competition policy, which is the basis for achieving its goal of an internal market, as stated in Article 3(3) of the Treaty on European Union, and whether these regulations ensure sufficient compliance with the principles of competition in the European Union's internal market, and whether their introduction is consistent with the goals and values of the European Union. Conclusions in the above regard will be drawn mainly on the basis of a study of the relevant acts, but also of the existing academic literature, the case law of the Court of Justice of the European Union and the decision-making practice of the European Commission. The project will be based on the analysis of acts issued mainly by EU institutions, and this is justified by the key role of their activities in the field of competition law, including state aid. In discussions about the legitimacy of introducing such special regulations on state aid in the occurrence of crises, on the one hand, emphasizes the need to ensure greater flexibility of state aid law and the possibility of its adaptation to changing conditions, both social and economic, on the other hand, it is pointed out that the introduction of additional regulations in the above area can lead to too much distortion of competition and inefficient use of public funds. However, the authors of state aid studies have generally focused on analyzing regulations individually in the context of particular crises, so far examining only those related to the 2007-2009 financial crisis and the COVID-19 pandemic. Currently, there is no study available that comprehensively analyzes EU state aid regulations in the context of the crises that have occurred in the last fifteen years. Thanks to the in-depth analysis and interpretation of state aid regulations in effect during crises such as the financial crisis, the COVID-19 pandemic and Russia's aggression against Ukraine, carried out as part of the project, it will be possible to update and complete the existing research in this area. A comprehensive study of the relevant regulations will also make it possible to detect potential gaps or inaccuracies in the temporary crisis rules for EU state aid applied to date. On this basis, it will be possible to formulate *de lege ferenda* postulates that can serve EU policymakers in shaping state aid law in the future. The following research methods will be used for this study: the dogmatic-legal method, and within its framework, the linguistic-logical and axiological interpretation of the law, as well as the historical-legal and legal-comparative method. Thus, the project is essentially twofold in nature and, on the one hand, aims to formulate theoretical answers to the research questions posed and, on the other hand, will be able to lead to the presentation of practical solutions for the formation of EU state aid law.

Keywords: state aid, competition law, European Union law, temporary crisis frameworks, European Union, COVID-19 pandemic, Russian aggression against Ukraine, financial crisis.

Bibliography:

- Communication from the Commission – Temporary Crisis Framework for State Aid measures to support the economy following the aggression against Ukraine by Russia (2022/C 426/01).
- Communication from the Commission - Temporary Framework for State aid measures to support the economy in the current COVID-19 outbreak (2020/C 91 I/01).
- Communication from the Commission - Temporary Union framework for State aid measures to support access to finance in the current financial and economic crisis (2011/C 6/05).
- Cseres K., Reyna A., EU State Aid Law and Consumer Protection: An Unsettled Relationship in Times of Crisis, *Journal of European Competition Law & Practice*, Volume 12, Issue 8,

- October 2021, pp. 617–629, <https://doi.org/10.1093/jeclap/lpab037> Accessed 10 January 2024.
- D'Sa R., "Instant" State Aid Law in a Financial Crisis – A U-Turn?, *European State Aid Law Quarterly*, vol. 8, no. 2, 2009, pp. 139–44, JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/26683025> Accessed 10 January 2024.
- Heimler A., Frédéric J., The Limitations of European Union Control of State Aid, *Oxford Review of Economic Policy*, vol. 28, no. 2, 2012, pp. 347–67, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/43741300> Accessed 10 January 2024.
- Lopez J. J. P., EU competition law, Volume IV- state aid, *European Law Review*, 2017, vol. 42 no. 6, pp. 921–923, <https://search.informit.org/doi/10.3316/agispt.20230227083893> Accessed 10 January 2024.
- Luja R., State Aid and the Financial Crisis: Overview of the Crisis Framework, *European State Aid Law Quarterly*, vol. 8, no. 2, 2009, pp. 145–60, JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/26683026> Accessed 10 January 2024.
- Maczkovics C., How Flexible Should State Aid Control Be in Times of Crisis?, *European State Aid Law Quarterly*, vol. 19, no. 3, 2020, pp. 271–83, JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/48685809> Accessed 10 January 2024.
- Riedel P. et al., Learnings from the Commission's Initial State Aid Response to the COVID-19 Outbreak, *European State Aid Law Quarterly*, vol. 19, no. 2, 2020, pp. 115–26, JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/48685977> Accessed 10 January 2024.

Mgr Artur Orzeł

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Inga Kawka (IPEiA UKEN)

Struktura kapitałowa banku – regulacje krajowe i międzynarodowe

Głównym problemem badawczym niniejszej pracy jest pytanie o zależność polskiego prawa bankowego od aktów normatywnych wydawanych przez organy międzynarodowe (w tym także przez organy Unii Europejskiej), które odnoszą się do kształtowania struktury kapitałowej banków. Dynamicznie postępujący proces globalizacji sprawia, że podmioty danego sektora (w tym przypadku sektora bankowego), choć prowadzą działalność w różnych państwach, wywierają na siebie wzajemny wpływ. Problemy jednej instytucji finansowej mogą mieć bezpośrednie przełożenie na prawidłowe funkcjonowanie drugiej. Międzynarodowy system finansowy oraz funkcjonujące w jego strukturach sektory bankowe poszczególnych państw, potrzebują więc silnej harmonizacji regulacji prawnych. Z tego powodu instytucje międzynarodowe, np. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego, po kryzysie finansowym w roku 2008 wprowadziły szereg wymogów kapitałowych, mających na celu zwiększenie odporności kapitałowej instytucji finansowych. Celem prowadzonych badań jest zatem ustalenie w jakim stopniu regulacje prawa międzynarodowego wpłynęły na normy ostrożnościowe dla banków w Polsce. Analiza ta pozwoli ocenić jak bardzo polskie prawo bankowe jest zależne od regulacji zewnętrznych, a także czy polskie ustawodawstwo jest w stanie samodzielnie przyjąć nowe rozwiązania, dostosowane do specyfiki polskiego rynku. Po przeanalizowaniu obowiązujących w Polsce przepisów prawa bankowego oraz ustaleniu jaki wpływ na jego tworzenie ma prawo międzynarodowe, zostaną wskazane postulaty *de lege ferenda*, które mogłyby rozwiązać problemy, z którymi mierzą się banki, a które byłyby zgodne z prawem Unii Europejskiej oraz rekomendacjami organów nadzoru. Metodologia badań oparta będzie przede wszystkim na wykładni norm prawa oraz metodzie

prawnoporównawczej, która pozwoli ustalić sposoby implementacji poszczególnych aktów prawnych zarówno w Polsce, jak i innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: bank, struktura kapitałowa, prawo Unii Europejskiej, Bazylea III, prawo bankowe, prawo międzynarodowe.

Bank capital structure – national and international regulations

The main research problem of this thesis is the question of the dependence of Polish banking law on normative acts issued by international entities (including European Union authorities) that relate to shaping the capital structure of banks. The dynamically progressing process of globalization means that entities in a given sector (in this case, the banking sector), although they operate in different countries, exert mutual influence on each other. Problems of one financial institution may have a direct impact on the proper functioning of another. The international financial system and the banking sectors of individual countries functioning within its structures therefore need strong harmonization of legal regulations. For this reason, international institutions, such as the Basel Committee on Banking Supervision, introduced a number of capital requirements after the 2008 financial crisis, aimed at increasing the capital resilience of financial institutions. The aim of the research is therefore to determine the extent to which international law regulations have influenced prudential standards for banks in Poland. This analysis will allow us to assess how dependent Polish banking law is on external regulations, as well as whether Polish legislation is able to independently adopt new solutions, adapted to the specificity of the Polish market. After analyzing the banking law provisions in force in Poland and determining the impact of international law on its creation, *de lege ferenda* postulates will be identified that could solve the problems faced by banks and which would be consistent with European Union law and the recommendations of supervisory authorities. Therefore, the research methodology will be based primarily on the interpretation of legal norms and the comparative law method, which will allow determining the methods of implementing individual legal acts both in Poland and other European Union member states.

Keywords: bank, capital structure, European Union law, Basel III, banking law, international law.

Bibliography:

Act of 29 August 1997 – the Banking Law (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2324 z późn. zm.).

Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012 Text with EEA relevance.

Regulation (EU) 2019/876 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards the leverage ratio, the net stable funding ratio, requirements for own funds and eligible liabilities, counterparty credit risk, market risk, exposures to central counterparties, exposures to collective investment undertakings, large exposures, reporting and disclosure requirements, and Regulation (EU) No 648/2012 (Text with EEA relevance).

Braun T., *Unormowania compliance w korporacjach*, Wolters Kluwer Polska, Warsaw 2017.

Koleśnik J., *Adekwatność kapitałowa banków. Standardy regulacyjne*, Wydawnictwo Difin, Warsaw 2014.

- Kruszka M., Strukturalne zmiany sektora bankowego Unii Europejskiej w latach 2004-2019, „Społeczeństwo i Polityka” 2021, nr 4(69).
- Marcinkowska M., Standardy kapitałowe banków. Bazylejska Nowa Umowa Kapitałowa w polskich regulacjach nadzorczych, Regan Press, Warsaw 2010.
- Marcinkowska M. (red.), Wdowiński P. (red.), Wpływ regulacji kapitałowych i płynnościowych sektora bankowego na wzrost gospodarczy Polski, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Lodz 2010.
- Nieborak T., Realizacja zaleceń Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego dotyczących procesu powstawania i funkcjonowania banku w polskim prawie bankowym, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2001, nr 1-2.
-

VII

Nauki o polityce i administracji

Political Science and Public Administration

Mgr Francis Salawu

Academic supervisor #1: prof. dr hab. Jacek Sroka (IDiSM UKEN)

Academic supervisor #2: dr hab. prof. UKEN Beata Ziębińska (IZiSS UKEN)

Skuteczność pomocy humanitarnej Organizacji Narodów Zjednoczonych w promowaniu rozwoju społecznego i bezpieczeństwa międzynarodowego w Nigerii: analiza roli wyspecjalizowanych agencji w Organizacjach Narodów Zjednoczonych w latach 2011-2021

Przez dziesięciolecia Nigeria była domem dla różnego rodzaju konfliktów, począwszy od konfliktów plemiennych, łamania praw człowieka, a także przemocy politycznej. Wielu mieszkańców Nigeryjczyków zostało wysiedlonych z miejsc, które kiedyś nazywali swoimi domami, do obcych krain, co spowodowało, że zostali zubożeni w zakresie dostępu do podstawowych artykułów pierwszej potrzeby, żywności, odzieży, schronienia i na dłuższą metę, dostępu do dobrego życia, dobrego systemu opieki zdrowotnej, dobrej edukacji, a także bezpiecznej przyszłości. Terroryzm nęka północno-wschodnią część Nigerii, propagowany przez sektę Boko Haram i inne grupy terrorystyczne, w wyniku czego wysiedlono tysiące ludzi, którzy obecnie żyją w obozach dla przesiedleńców wewnętrznych w innych regionach kraju lub krajach sąsiednich. Wszystko to doprowadziło do ubóstwa, niedożywienia, wskaźników przestępczości, złego stanu zdrowia, analfabetyzmu, ignorancji i niestabilności politycznej w Nigerii. Pomoc humanitarna Organizacji Narodów Zjednoczonych okazała się zbawczą łaską i powiewem świeżego powietrza dla tych wysiedleńców, aby mogli zdobyć żywność, opiekę zdrowotną, odzież, a czasem i edukację, aby ocalić trudności, jakie napotykają ci ludzie, istnieją pewne wyspecjalizowane agencje korzystające z Celów Zrównoważonego Rozwoju, stworzone w celu poprawy dobrostanu ludzi, którzy doświadczają ubóstwa i niedorozwoju. Moje badania mają na celu ocenę skuteczności pomocy humanitarnej Organizacji Narodów Zjednoczonych w rozwoju człowieka i bezpieczeństwie międzynarodowym, badając rolę wyspecjalizowanych agencji w tym kursie. Rozwój społeczny pod kątem tego, jak odsetek osób dotkniętych atakami terrorystycznymi i konfliktami był w stanie pokonać ubóstwo wynikające z pomocy humanitarnej otrzymywanej od agencji darczyńców, a także inne wskaźniki, takie jak edukacja, zdrowie i schronienie. Bezpieczeństwo międzynarodowe w aspekcie pandemii migracji, czy pomoc humanitarna udzielona wysiedleńcom z Nigerii ograniczyła nielegalny napływ Nigerii do Europy i innych części Afryki? ponieważ zdecydowanie, gdy w danym momencie występuje duża imigracja ludzi do kraju, stanowi to zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Wymienione wcześniej wskaźniki będą istotne dla oceny stopnia, w jakim pomoc humanitarna uratowała zacofanie i brak bezpieczeństwa w Nigerii. Metodologia; Aby osiągnąć pożądany rezultat, w badaniu zostaną zastosowane techniki jakościowe i ilościowe; Metody ilościowe obejmują wykorzystanie danych wtórnych na temat istniejących zbiorów danych z baz danych wyspecjalizowanych agencji ONZ i źródeł rządu Nigerii, które dostarczają odpowiednich informacji na temat wskaźników rozwoju społecznego i danych dotyczących bezpieczeństwa. Będzie to obejmować analizę statystyczną wskaźników rozwoju społecznego, takich jak wskaźniki skolaryzacji, poziom alfabetyzacji, dostęp do opieki zdrowotnej, wskaźniki zatrudnienia, wskaźniki śmiertelności spowodowanej działalnością terrorystyczną, incydentami związanymi z bezpieczeństwem i operacjami pokojowymi, a metoda jakościowa będzie wykorzystywać

wywiady, dyskusje w grupach fokusowych i studia przypadków w celu zebrania dogłębnych spostrzeżeń i perspektyw od kluczowych interesariuszy; personel stały i adhoc Federalnego Ministerstwa Spraw Humanitarnych, Zarządzania Katastrofami i Rozwoju Społecznego w Nigerii, Pracownicy (pracownicy organizacji humanitarnych) wyspecjalizowanych agencji ONZ Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF), Światowy Program Żywnościowy Uchodźców (UNHCR), Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Spraw Humanitarnych (OCHA), beneficjenci Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM), którzy skorzystali z pomocy humanitarnej ONZ, a także mężczyźni i kobiety w obozy dla przesiedleńców wewnętrznych zlokalizowane odpowiednio w stanach Benue, Adamawa i Borno, przywódcy społeczności będący przedstawicielami społeczności, które skorzystały z interwencji humanitarnych ONZ lub ich doświadczyły, eksperci akademicki (badacze, pracownicy naukowci i uczeni posiadający wiedzę specjalistyczną w zakresie spraw humanitarnych, rozwoju międzynarodowego, nauki społeczne i dziedziny pokrewne) Dziennikarze i media zajmujące się kwestiami humanitarnymi i rozwojowymi w Nigerii. Wygenerowana hipoteza to H0: Nie ma istotnego związku pomiędzy pomocą humanitarną ONZ a rozwojem kapitału ludzkiego i bezpieczeństwem międzynarodowym w Nigerii w latach 2010-2021. H1: Skuteczność pomocy humanitarnej ONZ w promowaniu rozwoju kapitału ludzkiego i bezpieczeństwa międzynarodowego w Nigerii na który wpływa dostosowanie interwencji pomocowych do celów i priorytetów zrównoważonego rozwoju w latach 2011–2021. Głównym rezultatem tych badań będzie wpływ lub wpływ, negatywny lub pozytywny, pomocy humanitarnej Organizacji Narodów Zjednoczonych na rozwój ludzki dotkniętej ludności w Nigerii, jak również ogólnie na bezpieczeństwo międzynarodowe. Jest pewne, że podejście całościowe będzie przyjęte w wyniku ustaleń, dadzą nam pożądany rezultat.

Słowa kluczowe: pomoc humanitarna ONZ, skuteczność, rozwój kapitału ludzkiego, bezpieczeństwo międzynarodowe, Nigeria, interwencje rozwojowe, rozwój społeczno-gospodarczy, rozwiązywanie konfliktów, budowanie pokoju, edukacja, opieka zdrowotna, Szkolenie umiejętności, Łagodzenie ubóstwa, Utrzymywanie pokoju, Wyszędlenia, bezpieczeństwo żywnościowe, cele zrównoważonego rozwoju (SDG), pomoc humanitarna, perspektywy interesariuszy, rozwiązania instytucjonalne, zarządzanie, przejrzystość, Odpowiedzialność.

The Effectiveness of United Nations Humanitarian Aid in Promoting Human Development and International Security in Nigeria: An Analysis of the Role of Specialized agencies in the United Nations Organizations from 2011-2021

Nigeria has been the home for various kind of conflicts over the decades ranging from tribal conflicts, human rights violations and also political violence, many of the inhabitants of Nigerians have been displaced from where they once called their homes to strange lands and with this effect, they have been impoverished from accessing the basic necessities of life, food, clothing, shelter and the long run, access to good life, good health care system, good education as well as a secured future. Terrorism has plagued the north eastern part of Nigeria propagated by the Boko Haram sect and other terrorist groups which has displaced over thousands of people who now live in internally displaced camps in other regions of the country or neighboring countries. All these have led to poverty, malnutrition, crime rates, bad health well being, illiteracy, ignorance

and political instability in Nigeria, the Humanitarian aid from United Nations have been the saving grace and breath of fresh air for these displaced persons to have food, health care attention, clothing and sometimes education to salvage the hardship that these people encounter, there are some specialized agencies using the Sustainable Development Goals created schemes to improve well being of people and that are experiencing poverty and underdevelopment. My research seeks to evaluate the effectiveness of the United Nations humanitarian aid in human development and international security investigating the roles of specialized agencies for this course. Human development in the way on how the percentage of people affected by terrorist attacks and conflicts have been able to conquer poverty resulting from the humanitarian aids they receive from these donor agencies as well as other indicators like education, health and shelter. The international security in terms of pandemic of migration, has the humanitarian aid provided to Nigeria displaced persons reduced the influx of Nigeria to Europe and other parts of Africa illegally? because definitely when there is high immigration of people into a country at a time, it poses a threat to the international security. These indicators enumerated earlier will be important to access the degree in which humanitarian aid has salvaged the underdevelopment and insecurity in Nigeria. Methodology; The research will adopt both qualitative and quantitative techniques to reach the desired outcome; Quantitative methods involve Utilizing Secondary Data on existing datasets from the UN specialized agencies databases and Nigerian government sources that provide relevant information on human development indicators and security data. This will involve statistical analysis of human development indicators such as education enrollment rates, literacy levels, healthcare access, employment rates, mortality rates caused by terrorist activities, security incidents, and peacekeeping operations and the qualitative method will utilize interviews, focus group discussions, and case studies to gather in-depth insights and perspectives from key stakeholders; permanent and adhoc staff of the Federal Ministry of Humanitarian Affairs, Disaster Management and Social Development in Nigeria, Staff members (humanitarian workers) of the UN specialized agencies United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Children's Fund (UNICEF), World Food Programme (WFP), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), International Organization for Migration (IOM) beneficiaries who have benefited from the UN humanitarian aids as well as men and women in the internally displaced camps located in Benue, Adamawa and Borno states respectively, Community leaders who are representatives of the communities who have benefited or experienced the UN humanitarian interventions, Academic Experts (Researchers, academics, and scholars with expertise in humanitarian affairs, international development, social sciences, and related fields) Journalists and media outlets covering humanitarian and development issues in Nigeria. The generated hypothesis are H0: There is no significant relationship between UN humanitarian aid and human capital development and international security in Nigeria during the period of 2010-2021. H1: The effectiveness of UN humanitarian aid in promoting human capital development and international security in Nigeria is influenced by the alignment of aid interventions with Sustainable Development Goals and priorities during the period 2011-2021. The main outcome from this research will be an effect or impact either negatively or positively of the United Nations Humanitarian aid on the Human development of the affected population in Nigeria as well as the International security generally, it is certain that the holistic approach will which be adopted through the findings will give us this desired outcome.

Keywords: UN humanitarian aid, Effectiveness, Human capital development, International security, Nigeria, Development interventions, Socioeconomic development, Conflict resolution, Peace building, Education, Healthcare, Skills training, Poverty alleviation, Peacekeeping, Displacement, Food security, Sustainable Development Goals (SDGs), Humanitarian assistance, Stakeholder perspectives, Institutional arrangements, Governance, Transparency, Accountability.

Bibliography:

- Ada, J. E., & Abdullahi, M. (2022). The impact of humanitarian aid on post conflict development in Borno State. *International Journal of Peace and Development Studies*, 13(1), 1-16.
- Aigbe, E., & Justin, U. (2018). Patron-client network and its implications for good governance in Nigeria: An X-Ray. *Afro Asian Journal of Social Sciences*, 9(1).
- Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. Columbia University Press.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, 94, S95-S120.
- Johnson, M. K. (2019). *Humanitarian Aid and Development in Nigeria: Challenges and Opportunities*. Oxford University Press.
- Lall, R. (2023). *Making international institutions work: The politics of performance*. Cambridge University Press.
- Omoroghomwan, O. B., Isahya'u, U., & Bafeto, A. A. (2018). Politics, Insecurity And Internally Displaced Persons (IDPS) In North-Eastern Nigeria, 2009-2015: A Critical Review. *Inquiry*, 3(1).
- Moran, M., Rein, M., & Goodin, R. E. (Eds.). (2008). *The Oxford handbook of public policy*. Oxford University Press.
- Smith, J. A. (2015). Assessing the Impact of UN Humanitarian Aid on Education in Nigeria. *International Journal of Humanitarian Studies*, 7(2), 123-145. doi:10.1234/ijhs.2015.0072

Mgr Piotr Fołta

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Piotr Długosz (IDiSM UKEN)

Efektywność polityczna ugrupowań antysystemowych w Polsce w XXI wieku

Na polskiej scenie politycznej coraz częściej mówi się o partiach, ugrupowaniach politycznych, które nazywane są jako antysystemowe czy również mające cechy antysystemowe. Głównym celem badań jest analiza polskich ugrupowań politycznych w XXI wieku (lata 2001-2024), które spełniają kryteria kategorii antysystemowości i sprawdzenie, w jakim stopniu realizują swoje wyznaczone cele. Analiza ma również na celu uporządkować dotychczasowy stan wiedzy dotyczący zagadnienia antysystemowości na polskiej scenie politycznej. Badania będą dotyczyć ugrupowań startujących w wyborach parlamentarnych, samorządowych, oraz do Europarlamentu, które miały zarejestrowane listy w całym kraju. Nad problematyką antysystemowości skupiał uwagę między innymi politolog Giovanni Sartori. Według niego podstawową cechą antysystemowości politycznych ugrupowań jest to, że kwestionują obowiązujące obecnie reguły. Ujmuje on antysystemowość w dwojaki sposób: szeroki i wąski. Natomiast badacz Bartłomiej Michalak twierdzi, że nie wszystkie partie antysystemowe wyróżniają się taką samą antysystemowością. Mimo że różnice pomiędzy nimi mogą być duże,

powodują podobne skutki polityczne. Michalak ze względu na siłę antysystemowości dzieli dodatkowo ugrupowania na mocne i słabe. Głównymi pytaniami badawczymi są: Czy ugrupowania antysystemowe mogą mieć wpływ na sprawowanie władzy oraz, czy ich działania są skuteczne? Jakie ugrupowania robiły to najefektywniej? Jakie partie na polskiej scenie politycznej o tym charakterze występowały? Jaką tendencję miała ich skuteczność na przestrzeni lat? Czy ich udział wzrastał na polskiej sceny politycznej, czy zmienił się ich charakter (czy zmniejszyła się ich cecha antysystemowości)? Wstępna hipoteza badawcza: w Polsce jest słaba efektywność tych ugrupowań, ze względu, na to, iż partie te nie rządzą obecnie, co chwilę powstają nowe. W ramach badania przewiduje się wykorzystanie metody analizy systemowej, porównawczej, ilościowej (statystycznej), historycznej. Zastosowane techniki badawcze: to analiza dokumentów, źródeł (na przykład programów ugrupowań), raportów oraz opracowanie wskaźników i analiza danych statystycznych. Do opracowania wyników zostaną zastosowane programy statystyczne do analizowania danych ilościowych: Statistica i SPSS oraz program MAXQDA, który analizuje dane mieszane oraz jakościowe. Praca ma szansę wyróżnić się, jak i wnieść coś nowatorskiego, między innymi poprzez zastosowanie i połączenie różnych metod badawczych, a także dzięki temu, że analizie zostanie poddane więcej niż jedno ugrupowanie.

Słowa kluczowe: antysystemowość, ugrupowania, partie polityczne, efektywność, system polityczny, scena polityczna.

Political effectiveness of anti-system groups in Poland in the 21st century

On the Polish political scene, there is more and more talk about parties and political groupings called anti-system or have anti-system features. The main aim of the research is to analyze Polish political groups in the 21st century (2001-2024) that meet the criteria of the anti-systemic category and to check to what extent they achieve their goals. The analysis also aims to organize the current state of knowledge regarding the issue of anti-systems on the Polish political scene. The research will cover groups running in parliamentary, local government, and European Parliament elections, with registered lists throughout the country. The issue of anti-systemism was focused on, among others, by political scientist Giovanni Sartori. According to him, the essential feature of anti-systemic political groups is that they question the currently applicable rules. He approaches anti-systemism in two ways: broad and narrow. However, researcher Bartłomiej Michalak claims that not all anti-systemic parties are characterized by the exact anti-systemic nature. Although their differences may be significant, they produce similar political effects. Michalak additionally divides groups into strong and weak groups based on the strength of anti-systemism. The main research questions are: Can anti-system groups influence the exercise of power, and are their actions practical? Which groups did it most effectively? What parties of this nature existed on the Polish political scene? What has been the trend in their effectiveness over the years? Has their participation increased on the Polish political scene? Has their character changed (has their anti-systemic nature decreased)? Initial research hypothesis: In Poland, the effectiveness of these groups could be higher because these parties are not currently in power, and new ones are being created all the time. The study envisages systemic, comparative, quantitative (statistical), and historical analysis methods. Research techniques used: analysis of documents, sources (for example, group programs), and reports, as well as the development of indicators and analysis of statistical data. Statistical programs to analyze data

will be used to develop the results. Quantitative: Statistica, SPSS, and the MAXQDA program analyze mixed and qualitative data. The work has a chance to stand out and contribute something innovative, among others, by using and combining various research methods and analyzing more than one grouping.

Keywords: anti-systemism, groups, political parties, political system, political scene.

Bibliography:

- Cappocia, Giovanni (2002). Anti-system Parties. A Conceptual Reassessment, *Journal of Theoretical Politics*, 14(1).
- Helnańska, K, J (2009). Podstawowe metody badawcze w politologicznych pracach doktorskich, *Zeszyty Naukowe AON3*, (76).
- Lewandowski, A, (2017). Antysystemowość ruchu Kukiz'15 w okresie kampanii wyborczej 2015 roku, [in]: Katarzyna Walecka, Kinga Wojtas (red). *Nowe partie i ruchy polityczne. Praktyka i idee współczesnej demokracji*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, pp. 179-190.
- Michalak, B, (2014). Antysystemowość partii protestu, *Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK*, <https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/1576/Antysystemowo%C5%9B%C4%87%20partii%20protestu.pdf>.
- Piskorski, M. (2010). Samoobrona RP w polskim systemie partyjnym, *Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa*.
- Pyszka, A, (2015). Istota efektywności. Definicje i wymiary, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 230, pp 13-25.
- Rafałowski, W, (2014). Fragmentacja i polaryzacja systemów partyjnych w krajach pokomunistycznych, Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Filozofii i Socjologii.
- Rajczyk, R, Tyrała, M i in. (2018). *Współczesne partie i systemy partyjne państw grupy wyszehradzkiej w procesie demokratyzacji*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Sartori, Giovanni (1976). *Parties and Party Systems. A Framework for Analysis*. Cambridge.

Mgr Aleksandra Dudzik

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Marek Klimek (IZiSS UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Krzysztof Chaczko (IZiSS UKEN)

Od nurtu osłonowego do nurtu usługowego. Przeobrażenia w systemie pomocy społecznej w Polsce po roku 1989

Głównym założeniem projektu jest ustalenie pod wpływem jakich nurtów ideowych ewoluował system pomocy społecznej w Polsce od transformacji ustrojowej do chwili obecnej. Praca doktorska posłuży do uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze: 1. Czym charakteryzowały się nurty ideowe dominujące w systemie pomocy społecznej w okresie III Rzeczypospolitej? 2. Jakie były związki przyczynowo-skutkowe występujące między dokonującymi się przeobrażeniami społeczno-politycznymi a ewolucją systemu pomocy społecznej w III Rzeczypospolitej Polskiej? 3. W jaki sposób nurty ideowe wpływały na wprowadzane rozwiązania organizacyjne i zasady funkcjonowania systemu pomocy społecznej w Polsce? 4. Jakie są perspektywy rozwoju systemu pomocy społecznej w Polsce? Praca doktorska zostanie podzielona

na osiem części. Pierwszą z nich stanowić będzie wstęp, w którym opisane zostaną główne ustalenia metodologiczne i założenia pracy. W rozdziale pierwszym pt. „Pomoc społeczna w ujęciu teoretycznym” scharakteryzowane będą zagadnienia dotyczące systemu pomocowego Polski oraz jego struktury organizacyjnej. Przedmiotem analizy stanie się miejsce pomocy społecznej w systemie polityki społecznej państwa. W kolejnym rozdziale omówiona zostanie charakterystyka systemu pomocowego w Polsce do roku 1989 z podziałem na cztery okresy: średniowiecze, działalność pod zaborami, okres po odzyskaniu przez Polskę niepodległości oraz etap po zakończeniu II wojny światowej. Przedmiotem analizy w czwartej części stanie się nurt osłonowy. Przedstawione zostaną ustalenia dotyczące pomocy społecznej podczas obrad Okrągłego Stołu, a także jakie zmiany wniosła ustawa o pomocy społecznej z 29 listopada 1990 r. Niezwykle istotnym elementem będzie wskazanie przeobrażeń wynikających z reformy administracyjnej. Wyznaczone zostaną wady i zalety występowania nurtu osłonowego w systemie pomocowym Polski. W piątej części określone będzie znaczenie nurtu aktywizacyjnego w pomocy społecznej. Ukazane zostanie znaczenie Unii Europejskiej dla rozwoju wspomnianego nurtu w Polsce oraz jak wprowadzone rozwiązania sprawdziły się w wydobywaniu człowieka z trudnej sytuacji życiowej. Przedmiotem analizy kolejnego rozdziału będzie nurt usługowy. Zbadane zostaną nowe zjawiska w realizowaniu polskiej polityki społecznej - usługi społeczne, socjalne, a także zagadnienie deinstytucjonalizacji. Wskazane zostaną szanse i zagrożenia w perspektywie rozwoju pomocy społecznej w omawianym nurcie. Siódma część pracy to zakończenie, w którym zostaną zweryfikowane hipotezy oraz sformułowane wnioski wynikające z badań. W podsumowaniu znajdują się także rekomendacje, które będą pomocne w tworzeniu polskiego systemu pomocowego. Ostatnią część stanowić będzie bibliografia, w której zostaną uwzględnione materiały źródłowe wykorzystane na potrzeby pracy doktorskiej. W ramach projektu badawczego przewiduje się wykorzystanie metod: analizy instytucjonalno-prawnej, badania dokumentów, metody porównawczej. Metody badawcze posłużą do pomiaru zachodzących zjawisk w pomocy społecznej od 1989 do dziś. Tak szeroki zakres badań będzie wymagał wykorzystania obszernego materiału źródłowego oraz literatury z dziedziny polityki społecznej w szczególności z obszaru pomocy społecznej. Projekt badawczy prowadzi do poznania i ukazania nowych wyników na temat koncepcji przemian po obradach Okrągłego Stołu (1989) w polityce społecznej, przede wszystkim od nurtu osłonowego przez aktywizujący do nurtu usługowego. Wnioski i postulaty mają za zadanie posłużyć dalszemu rozwojowi polityki społecznej, przede wszystkim w obszarze pomocy społecznej.

Słowa kluczowe: polityka społeczna, pomoc społeczna, praca socjalna.

From the shielding trend to the service trend. Transformations in the social assistance system in Poland after 1989

The main aim of the project is to determine under what ideological trends the social assistance system in Poland has changed from political transformation to the present. The doctoral dissertation will be used to answer the following research questions: 1. What were the characteristics of the ideological trends dominating the social assistance system in the period of the III Republic of Poland? 2. What were the cause-and-effect relationships between the socio-political transformations taking place and the evolution of the social assistance system in the III Republic of Poland? 3. How did ideological trends influence the implemented organizational

solutions and the principles of the social assistance system in Poland? 4. What are the prospects for the development of the social assistance system in Poland? The doctoral thesis will be divided into eight parts. The first of them will be an introduction, in which the main methodological findings and assumptions of the work will be described. In the first chapter, "Social assistance in theoretical terms" will characterize issues related to the Polish aid system and its organizational structures. The subject of the analysis will be the place of social assistance in the social policy system of the state. The next chapter will discuss the characteristics of the aid system in Poland until 1989, divided into four periods: medieval, activity under partitions, etc.; the period after Poland regained its independence; and the stage after the end of World War II. The subject of analysis in the fourth part will be the shielding trend. The findings on social assistance during the Round Table meeting will be presented, as well as the changes brought about by the Social Assistance Act of November 29, 1990. An extremely important element will be to indicate the transformations resulting from the administrative reform. The advantages and disadvantages of the presence of the cover note in the Polish aid system will be determined. In the fifth part, the importance of the activation trend in social assistance will be defined. The importance of the European Union for the development of this trend in Poland will be indicated, as will how the implemented solutions have proven themselves in extracting a man from a difficult life situation. The subject of the analysis in the next chapter will be the service stream. New phenomena in the implementation of Polish social policy will be examined - social and social services, as well as the issue of deinstitutionalization. Opportunities and threats from the perspective of the development of social assistance in this trend will be indicated. The seventh part of the work is the ending, in which the hypotheses and conclusions resulting from the research will be verified. The summary will also include recommendations that will be helpful in creating a Polish assistance system. The last part will be a bibliography, which will take into account the source materials used for the doctoral thesis. As part of the research project, it is envisaged to use the following methods: institutional and legal analysis, document research, and the comparative method. Research methods will be used to measure the phenomena occurring in social assistance from 1989 to today. Such a wide range of research will require the use of extensive source material and literature in the field of social policy, in particular in the area of social assistance. The research project will lead to learning and showing new results on the concept of change after the Round Table (1989) in social policy, from the shielding trend by activating to the service trend. The conclusions and postulates are intended to serve in the further development of social policy, including social assistance.

Keywords: social policy, social assistance, social work.

Bibliography:

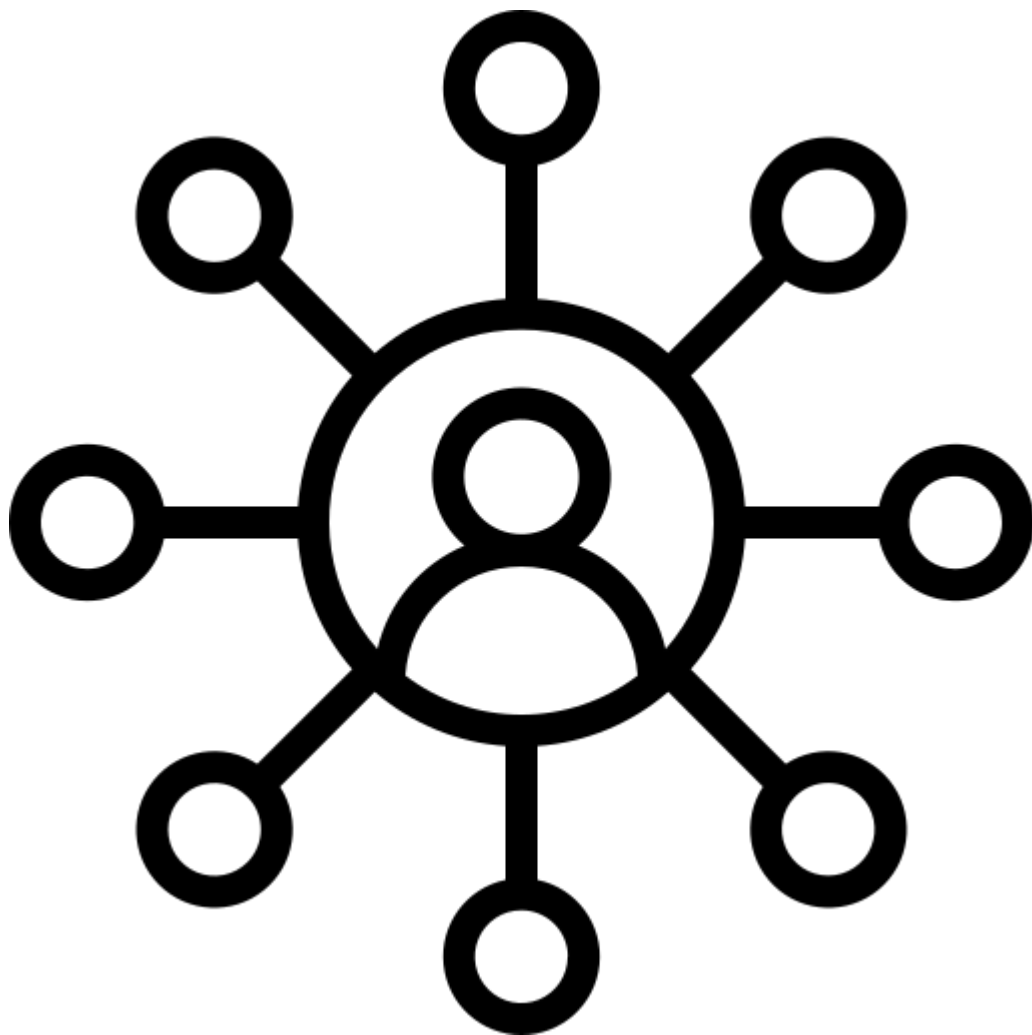
- Bojanowska E., Chaczko K., Krzyszkowski J., Zdebska E. (red.). (2022). Pomoc społeczna: idea – rozwój – instytucje. Warszawa: PWN.
- Bojanowska E., Grewiński M., Rymśa M., Uścińska G. (red.). (2018). Stulecie polskiej polityki społecznej 1918-2018. Warszawa: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej: Narodowe Centrum Kultury.
- Brenk M., Chaczko K., Płask R. (2018). Organizacja pomocy społecznej w Polsce 1918-2018. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

- Ciura G., Kłos B. (red.). (2017). *Polityka społeczna w Polsce*. Warszawa: Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu.
- Golinowska S. (red.). (2000). *Dekada polskiej polityki społecznej*, Warszawa: Wydawnictwo IPIŚ.
- Grata P. (red.). (2013). *Od kwestii robotniczej do nowoczesnej kwestii socjalnej*. Studia z polskiej polityki społecznej XX i XXI wieku. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Leś E. (red.). (2003). *Pomoc społeczna od klientyzmu do partycypacji*. Warszawa: ASPRA JR.
- Nitecki S. (2008). *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Rymsza M. (2013). *Aktywizacja w polityce społecznej. W stronę rekonstrukcji europejskich welfare states*, Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.
- Sierpowska I. (2023). *Pomoc społeczna. Komentarz, wyd. VI*, Warszawa: Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska.
- Szarfenberg R. (red.). (2008). *Krytyka i afirmacja polityki społecznej*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii PAN.
- Zalewski D. (2005). *Opieka i pomoc społeczna. Dynamika instytucji*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
-

VIII

Sztuki plastyczne

Fine Arts

Mgr Grzegorz Bugaj

Academic supervisor: prof. dr hab. Małgorzata Wielek (IMiEA UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Radosław Strzelecki (Uniwersytet Jagielloński)

Freeride MTB i sztuka – somatoestetyka w praktyce

Wiek XX przynosi teoretyczny przełom w filozofii, polegający na przełamaniu pokartezjańskiej ontologii dualistycznej. Paradygmat podmiotu i przedmiotu, subiektywności i obiektywności, bytu i nie-bytu zostaje zastąpiony nową myślą, którą odnajdujemy m. in. u Martina Heideggera, Hansa-Georga Gadamera czy Johna Deweya. Znajduje to również odbicie w działaniach sztuki neoawangardowej. Zatarciu ulegają granice pomiędzy artystą i odbiorcą, jak też granice dzieła sztuki i sztuki w ogóle, czego przykładem może być np. kultura konwergencji. W obliczu tych zjawisk filozofia sztuki Deweya jest coraz bardziej aktualna. Współczesny człowiek oddalił się od doświadczenia natury, a przedmiotom go otaczającym nadał miano sztucznych. Sztuka, która była połączona z życiem codziennym, oderwała się od niego, przez co stała się niepraktyczna. W ten sposób człowiek czuje się wyobcowany ze swojego środowiska. Koniecznym jest doznawanie doświadczeń pełnych, spajających ze środowiskiem, doświadczeń o wyraźnym piętnie estetycznym. Takie doświadczenie rzeczywiste może być źródłem sztuki, sztuki tkwiącej w rytmie życia. Sztuka tak uprawiana może przynieść odpowiedź na podstawowe pytanie etyczne – „Jak żyć?” Jak również – „Czym jawi się sztuka?” We współczesnym kryzysie egzystencjonalnym człowieka, w obliczu przewartościowywania się sztuki „wysokiej”, sport przeżywa swój renesans. Wśród wielu nowych dziedzin, na szczególną uwagę zasługują sporty ekstremalne. Na ich popularność wpływa zacieśnianie relacji międzyludzkich, brak ograniczeń, rola kreatywności, aspekt przygody, myślenie proekologiczne i aktywne przebywanie w naturze. Wspólną przestrzenią sportu i sztuki jest radzenie sobie za pomocą różnych mediów z wyzwaniem filozoficznymi. Dziedziny te z pomocą tzw. somatoestetyki, mogą odpowiedzieć na problemy egzystencjalne współczesnego człowieka. W projekcie nawiązującym do tej idei zamierzam połączyć trzy ważne elementy dotyczące mojego rytmu życia tj. Freeride MTB, sztukę wizualną i literaturę. Swoje badania oprę na metodologii Art Based Research. Będą to badania autoetnograficzne, w których skupię się na twórczości, podejmowanej względem lub zaraz po aktywności związanej z Freeride MTB takiej jak np. zjazd czy wytyczanie nowej trasy. Głównym motywem badań są zadane wyżej pytania – „Jak żyć?” Oraz – „Czym jawi się sztuka?” Ekstremalna jazda na rowerze wywołuje przemianę świadomości. Ujawniająca się zwłaszcza jako ekstaza z gr. ekstasis czyli „bycie na zewnątrz”. Kategorie estetyczne, które ujawniają się z Freeride MTB, to m. in. polisensoryczność, synestetyczność, intensywność. Bliskie stanowi ekstatycznemu jest pojęcie flow z pogranicza psychologii pozytywnej i psychologii motywacji. Prace wizualne i literackie pragnę zestawić z pracami innych artystów i myślicieli, którzy łączyli twórczość ze sportem ekstremalnym lub po prostu z ruchem w naturze. Są to np. Witkacy, Wróblewski, Długosz, Wyczółkowski, Filek czy Nietzsche. Jako że twórczość jest dla mnie ciągłym procesem scalania świadomości z nieuświadomionym. Z tego powodu w projekcie celowo nie określam na tym etapie konkretnych tez czy granic efektu końcowego. Zebrane materiały posłużą zorganizowaniu wystawy indywidualnej.

Słowa kluczowe: freeride mtb, sztuka, somatoestetyka, paradygmat, ontologia, filozofia, sport, ekstremalność, etyka, pragmatyzm, egzystencja, ekstaza, świadomość, byt, estetyka,

polisensoryczność, synestetyczność, intensywność, flow, twórczość, natura, nieświadomość, autoetnografia.

Freeride MTB and art – somatoesthetics in practice

The 20th century brought a theoretical breakthrough in philosophy, involving a break with post-Cartesian dualistic ontology. The paradigm of subject and object, subjectivity and objectivity, being and non-being is being replaced by a new thought, which we find in Martin Heidegger, Hans-Georg Gadamer and John Dewey, among others. This is also reflected in the activities of neo-avant-garde art. The boundaries between artist and viewer are blurred, as well as the boundaries of the artwork and art in general, an example of which is, for example, the culture of convergence. In the face of these developments, Dewey's philosophy of art is increasingly relevant. Modern human beings have distanced themselves from the experience of nature, and have given the objects around them an artificial name. Art, which was connected to everyday life, has become detached from it, making it impractical. This makes a person feel alienated from his environment. It is necessary to experience full, bonding experiences with the environment, experiences with a clear aesthetic stigma. Such real-life experience can be the source of art, art that is embedded in the rhythm of life. Art practiced in this way can bring an answer to the fundamental ethical question - "How to live?" As well as - "What does art appear to be?" In the modern human existential crisis, in the face of the reevaluation of "high" art, sports are experiencing a renaissance. Among the many new fields, extreme sports deserve special attention. Their popularity is influenced by the enhancement of interpersonal relationships, the lack of restrictions, the role of creativity, the adventure aspect, eco-friendly thinking and active being in nature. The common space of sports and art is dealing with philosophical challenges through various media. These fields, with the help of so-called somatoesthetics, can answer the existential problems of modern man. In a project related to this idea, I intend to combine three important elements pertaining to my rhythm of life, i.e. Freeride MTB, visual art and literature. I will base my research on Art Based Research methodology. This will be an autoethnographic study, in which I will focus on creativity, undertaken in relation to or immediately after a Freeride MTB activity such as downhill riding or making a new trail. The main theme of the research is the questions asked above - "How to live?" And - "What does art appear to be?" Extreme cycling triggers a transformation of consciousness. It reveals itself especially as ecstasy from the Greek ekstasis meaning "being outside." Aesthetic categories that reveal themselves with Freeride MTB include polysensory, synesthetic, intensity. Close to the ecstatic state is the concept of flow from the intersection of positive psychology and motivational psychology. I want to juxtapose visual and literary works with those of other artists and thinkers who have combined creativity with extreme sports or simply with movement in nature. These include, for example, Witkacy, Wroblewski, Długosz, Wyczółkowski, Filek and Nietzsche. As creativity for me is a continuous process of merging the conscious with the unconscious. For this reason, in the project I deliberately do not specify at the type stage specific theses or limits of the final result. The collected materials will be used to organize a solo exhibition.

Keywords: freeride mtb, art, somatoesthetics, paradigm, ontology, philosophy, sport, extreme, ethics, pragmatism, existence, extensiveness, consciousness, being, aesthetics, polysensory, synesthesia, instances, flow, creativity, nature, unconscious, autoethnography.

Bibliography:

- Shusterman R., Myślenie ciała: eseje z zakresu somaestetyki. Instytut Wydawniczy Książka i Prasa. Warszawa 2016.
- Shusterman R., Estetyka pragmatyczna. Żywe piękno i refleksja nad sztuką. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław 1998.
- Witkiewicz S., Na przełęczy. Wrażenia i obrazy z Tatr. Wydawnictwo LTW. Dziekanów Lesny 2021.
- Długosz J., Flirt z Czarną Panią. Tom II Utworów Zebranych. Wydawnictwo ATI. Kraków 1995.
- Csikszentmihalyi M., Flow. Stan przepływu. Wydawnictwo Feeria. Łódź 2022.
- Filek J., Etyka, reinterpretacja. Wydawnictwo Homini. Kraków 2014.
- Nietzsche F., Narodziny tragedii czyli hellenizm i pesymizm. Wydawnictwo Vis-a-Vis Etiuda. Kraków 2019.
- Nietzsche F., Ecce homo. Wydawnictwo Vis-a-Vis Etiuda. Kraków 2002.
- Baran B., Filozofia dialogu. Wydawnictwo Znak. Kraków 1991.
- Edgar A., Sport and Art: An Essay in the Hermeneutics of Sport. Routledge. London 2013.

Mgr Kinga Burek-Domżańska

Academic supervisor: dr hab. Michał Zawada (Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie)

Auxiliary supervisor: dr Weronika Plińska (ISiD UKEN)

Dziennik rysunkowy jako narzędzie do poszerzania wyobrażeń na temat niesamowitości w I ćwierci XXI wieku

Teza: W społeczeństwie pierwszej ćwierci XXI wieku (społeczeństwie zmęczenia) niesamowitość wyraża się inaczej, niż w społeczeństwie II połowy XX wieku (społeczeństwie dyscyplinarnym), widoczna jest bowiem przemiana w źródłach ją wywołujących. Jeszcze w latach 30. XX w. Andre Breton uznał, że źródła niesamowitości zmieniają się z każdą epoką. Szukając nowych źródeł niesamowitości można przeanalizować stopień w jakim uległa przemianie. Autorem terminu niesamowitość (niem. das Unheimliche) był psychiatra E. Jentsch w 1906 roku. Unheimliche jest czynnikiem wywołującym specyficzne uczucie niepokoju, a zarazem zaciekawienia. Powodują go znajome przedmioty występujące w nieznanym kontekście. Przyczyny zaistniałego wrażenia wymykają się racjonalnemu wyjaśnieniu. Wśród tego typu odczuć pojawiają się dziecięce fantazje i lęki, często nieracjonalne dla dorosłego człowieka. Koncepcja ta została pogłębiona przez S. Freuda, który podkreślił jej wizualny charakter i nadał nadrzędną wartość, mówiącą o zjawiskach szerszych społecznie. Koncepcja niesamowitości była badana i przez cały XX w. a także początek XXI w. w obszarze dziedzin takich jak literatura, film, technologia („uncanny valley”) i sztuki wizualne. Na gruncie fenomenologii szczególnie wpływowe jest ujęcie M. Heideggera dotyczące Unheimlichkeit jako wyróżnionego, właściwego nastroju. W kontekście sztuk wizualnych nie udało mi się dotrzeć do badań dotyczących artystów pokolenia Y, zarówno tych wczesnych, urodzonych w latach 80., jak i późniejszych z lat 90. Dotychczas badano występowanie źródeł niesamowitości u artystów wkraczających w dorosłość w XX w. Uważam, że w poszukiwaniu odpowiedzi na moje pytania badawcze, analiza twórczości milenialsów będzie kluczowa, dlatego przeprowadzę ją w ramach mojej dysertacji. W części artystycznej projektu zrealizuję ponad 1250 prac, które powstawać będą w ramach codziennego szkicowania przeżytych dni, cienkopisem kreślarskim na papierze 9 x 9 cm. Prace zebrane zostaną w formie artbooków. W oparciu o

dziennik i zauważone niesamowitości w życiu społecznym, stworzę kolejne prace. Moja diagnoza będzie kompilacją własnych przeżyć oraz doświadczeń innych rozmówczyń i ich sztuki. Pracom wizualnym i pracy teoretycznej towarzyszyć będą literackie opisy stworzone na podstawie dziennika rysunkowego. Stosowana przeze mnie metoda badawcza opiera się na metodzie auto-ethnografii. Powstałe teksty literackie lokować się będą na pograniczu: dziennika, opowiadania i terenowej notatki etnograficznej. Główną koncepcją, na której chcę budować swoje rozpoznania jest zdefiniowane przez B. Hanę społeczeństwo zmęczenia. W badaniach zamierzam zawęzić grono swoich rozmówców do kobiet artystek, debiutujących w I ćw. XXI w. zarówno tych dostrzeżonych przez szeroko pojęty świat sztuki, jak i tych jeszcze nieodkrytych. Podejrzewam, że takie aspekty jak nowy wizerunek kobiety, depresja ekonomiczna i psychiczna, nowe technologie, AI, cybernetyzacja, nowe tryby pracy, przemiany w kulturze wizualnej a także społeczne: wzmagające się podejścia ksenofobiczne, rasistowskie i homofobiczne muszą wywoływać powstawanie nowych źródeł niesamowitości, które chciałabym zbadać.

Słowa kluczowe: niesamowitość, dziennik, auto-ethnografia, rysunek, antropologia sztuki, społeczeństwo zmęczenia, społeczeństwo dyscyplinarne, pokolenie Y, cybernetyzacja, fenomenologia.

A drawing journal as a tool to expand the ideas about the uncanny in the 1st quarter of the 21st century

Thesis: In the society of the 1st quarter of the 21st century (the Burnout Society), the uncanny is represented in a way other than in the society of the 2nd half of the 20th century (the disciplinary society). The change in the sources causing the uncanny can be seen. The sources of uncanny have changed within the times. We can analyse the changes that occurred by searching for new sources of the uncanny. The psychiatrist E. Jentsch described, in 1906, the term *uncanny* (das Unheimliche in German) as a factor causing a peculiar feeling of anxiety while arousing interest at the same time. This is caused by familiar objects occurring in an unknown context. The causes of an aroused impression do not have a rational explanation. These impressions constitute a child's fantasies and fears, often irrational for an adult. S. Freud broadened this conception. He stressed its visual character and gave it a superior value with a broader social sense. The term will be examined in the 20th and at the beginning of the 21st century in literature, film, the Uncanny Valley technology, and visual arts. Unfortunately, I have not found any research focusing on the "millennial" artists born in the 1980s and 90s. This generation will be crucial for my research. So far, the artists entering adulthood have been examined within the 21st century. The artistic component of the project will consist of my 1250 drawings. They will contain events from a particular day and be made with a fine liner on 9 × 9 cm paper. The 2024–2026 drawings will come in the form of art books. Further works will be prepared based on the journal noticing the uncanny in the social context. My diagnosis is a compilation of my and other female artists' experiences and the art we create. Literary descriptions of the drawing journal accompany the theoretical and visual works. The method used is based on autoethnography. The texts were created to combine literary styles such as journals, storytelling and anthropological notes. The scope of the research focuses on aspects of twenty-first century philosophy – the main concept of my research in B. Han's theory of Burnout Society. I plan to narrow the group of my interlocutors to female artists debuting in the 1st quarter of the 21st century, both individuals

well-known in the art world and unappreciated talents. I assume that aspects such as the new image of a woman, economic and psychological depression, new technologies, AI, cybernetisation, new modes of work, transformations within visual culture, social transformations, and increasing xenophobic, racist, and homophobic approaches must have resulted in the appearance of new sources of the uncanny.

Keywords: uncanny, journal, auto-ethnography, drawing, society, Anthropology of art, the Burnout Society, the disciplinary society, generation Y, cybernetisation, phenomenology.

Bibliography:

- Balanzategui J., *The Uncanny Child in Transnational Cinema. Ghosts of Futurity at the Turn of the Twenty-first Century*, Amsterdam 2017.
- Berardi B. B., *The Age of Impotence and the Horizon of Possibility*, New York 2019.
- Brach-Czaina J., *Szczeliny istnienia*, Warszawa 2022.
- Brach-Czaina J., *Błony umysłu*, Warszawa 2022.
- Brach Czaina J., *Rzeczywistość komponowana*, Warszawa 2023.
- Kokoli A. M., *The Feminist Uncanny in Theory and Art Practice*, London 2017.
- Han B., *Psychopolitics: Neoliberalism and New Technologies of Power*, New York 2017.
- Han B., *Expulsion of the Other” Society, Perception and Communication Today*, Cambridge 2018.
- Han B., *Saving Beauty*, Cambridge 2021.
- Han B., *Spółeczeństwo zmęczenia i inne eseje*, Warszawa 2022.
- Han B., *Kryzys narracji i inne eseje*, Warszawa 2024.
- May S., *Cute and the Uncanny*, Princeton 2019.

Mgr Karol Patoła

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Małgorzata Niespodziewana-Rados (ISiD UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Bartosz Zaskórski (ISiD UKEN)

Gra fabularna jako transmedialne narzędzie do kreowania autorskiej narracji powieści graficznej

Podstawowym celem mojego projektu badawczego jest zdefiniowanie specyfiki gry fabularnej jako artystycznego intermedium. Gry RPG (ang. role-playing games) są nowym zjawiskiem transmedialnym, które w dużym stopniu wpłynęło na różne dziedziny współczesnej kultury, w tym literaturę, film oraz gry wideo. Postaram się odpowiedzieć na pytanie, czy gry fabularne mogą być narzędziem do tworzenia narracji o innym charakterze, np. w powieści graficznej? W jaki sposób doświadczenie uczestniczenia w grach fabularnych może wpłynąć na kwestie narracyjne lub dobór środków przekazu? Możemy zaobserwować, jak wirtualna przestrzeń gier komputerowych może stać się alternatywnym narzędziem dla artystów, umożliwiającą im zaprezentowanie swojej twórczości w cyfrowej przestrzeni. Czy gry fabularne również mogą być potraktowane w podobny sposób np. w kontekście twórczości artystycznej wystawianej w instytucjach kultury? Zakres moich poszukiwań kreatywnych obejmuje zbadanie relacji między fandomem gier RPG a polem sztuk wizualnych. Zamierzam przebadać projekty oraz formy przekazu w obecnie istniejących na rynku gier fabularnych, które zostaną również podane ocenie w kontekście spójności z tematyką gatunkową. Interesują mnie także wpływy sztuki komiksowej na projektowanie gier fabularnych we wszystkich ich aspektach (narracyjnych i projektowych),

jak również nowatorskie rozwiązania projektowe stosowane w niezależnych wydawnictwach gier fabularnych. Celem podjętych badań będzie również określenie funkcji, jaką może pełnić artysta/artystka w uniwersum gier fabularnych oraz zbadanie statusu autora/autorki gry jako odbiorcy. Gdzie należy wyznaczyć granicę pomiędzy odbiorcą a twórcą, np. w kontekście tworzenia autorskiej narracji między graczami lub w przypadkach twórczości fanowskiej. W swoim projekcie badawczym chciałbym skupić się na grach stworzonych za granicą, jak również zwrócić uwagę na polskich twórców, projektantów i wydawnictwa niezależne. Projektem artystycznym będzie zaprojektowanie autorskiej gry fabularnej w formie artystycznej książki oraz fizycznych komponentów do gry. Projekt będzie próbą znalezienia sposobów na intencjonalne przełamanie granic konwencji projektowania gry fabularnej, poprzez dobór elementów np. komiksowych lub narracyjnych oraz będzie stanowić narzędzie do kreowania dalszej, autorskiej narracji, np. w charakterze powieści graficznej.

Słowa kluczowe: projektowanie gier, sztuka komiksowa, powieść graficzna, gry fabularne, game studies, visual novels, role-playing games, game design.

A role-playing game as a transmedia tool for creating an original graphic novel narrative

The primary goal of my research project is to define the specificity of a role-playing game as an artistic medium. Role-playing games (RPGs) are a new trans medium phenomenon that have largely influenced various areas of contemporary culture, including literature, film and video games. I will try to answer whether role-playing games can be a tool for creating a different narrative, e.g. in a graphic novel? How can participating in role-playing games influence narrative issues, and how can an experience of this type influence the choice of media? We can see how the virtual space of computer games can become an alternative tool for artists, enabling them to present their work. Can role-playing games also be treated similarly, e.g. in the context of artistic works exhibited in cultural institutions? The scope of my creative exploration includes examining the relationship between the RPG fandom and the field of visual arts. I intend to examine the designs and forms of communication in role-playing games currently available on the market, which will also be assessed in the context of consistency with the genre theme. I am also interested in the influence of comic book art on the design of role-playing games in all their aspects (narrative and design), as well as innovative design solutions used in independent role-playing game publishing houses. The aim of the research will also be to determine the function that an artist can perform in the universe of role-playing games, and to examine the status of the game's author as a recipient. Where should the line be drawn between the recipient and the creator, e.g. in the context of creating an original narrative between players or in cases of fan art. In my research project, I would like to focus on games created abroad, as well as pay attention to Polish creators, designers and independent publishers. The artistic project will be to design an original role-playing game in the form of an artistic book and physical game components. The project will be an attempt to find ways to intentionally break the boundaries of role-playing game design conventions, through the selection of elements, e.g. comics or narrative ones, and will be a tool for creating further, original narrative, e.g. in the form of a graphic novel.

Keywords: game design, comic art, graphic novel, role-playing games, game studies, visual novels, role-playing games, game design.

Bibliography:

- David Kushner, Koren Shadmi, Rise of the Dungeon Master: Gary Gygax and the Creation of D&D, Perseus Books Group 2017.
- Dick Higgins Statement on Intermedia, Something Else Newsletter 1, Something Else Press, New York 1966.
- Gilles Roussel, Joann Sfar, Donjon, Timof Comics 2019.
- Hans-Georg Gadamer, Aktualność piękna. Sztuka jako gra, symbol i święto, tł. Krystyna Krzemieniowa, Oficyna Naukowa, Warszawa 1993.
- Johan Huizinga, Homo ludens: a study of the play-element in culture, Angelico Press 2016.
- J. Z. Szeja, Gry fabularne - nowe zjawisko kultury współczesnej, Wydawnictwo Rabid 2004.
- Kamila Tuszyńska, Narracja w powieści graficznej, Wydawnictwo PWN, 2014.
- Krzysztof M. Maj, Michał Kłosiński, Przyczajony dyskurs, ukryta narracja. W stronę uświadomionego interdyscyplinarnie groźnawstwa, Dyskursy gier wideo Perspektywy Ponowoczesności, vol. 8, Ośrodek Badawczy FACTA FICTA Wrocław 2019.
- Krzysztof M. Maj, Słowo gra znaczy świat. Przestrzeń gry wideo w kognitywnej teorii narracji. teksty drugie 2017, nr 3, s. 192–209,
- Linda Candy, Practice Based Research: A Guide Creativity & Cognition Studios, Sydney 2006.
- Marta Kosińska, Między autonomią a epifanią, Art based research, Badania jakościowe i teoria sztuki, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Kulturoznawstwa 2016.
- Michael Witer, Kyle Newman, Art & Arcana - a visual history of Dungeons&Dragons, Wizard of the Coast 2018.
- Mieke Bal, Narratologia. Wprowadzenie do teorii narracji, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012.
- Patricia Leavy, Method Meets Art, The Guilford Press, New York 2008.
- Roger Caillois, Man, Play and Games, University of Illinois Press, 2001.

Mgr Sebastian Segura Espinel

Academic supervisor: prof. dr hab. Alicja Panasiewicz (ISiD UKEN)

Namacalna zabawa - zabawki i introspekcja kulturowa

W świecie rosnącej sieci niematerialnych połączeń i kształtowanym przez rozdzielającą nas od siebie cyfryzację, konieczne staje się poświęcenie czasu i energii na zastanowienie się nad tym, co stanowi dla nas kontrpunkt. Na zastanowienie się nad bezpośrednią i dotykową rzeczywistością, która staje się dla nas jako społeczeństwa drugoplanowa. Jednym ze sposobów, w jaki ludzie doświadczają i wchodzą w interakcję ze światem fizycznym, jest tworzenie kultury materialnej, a w jej ramach być może żadne inne przedmioty nie reprezentują tej interakcji wyraźniej niż zabawki; przedmioty, które ucieleśniają haptyczność, troskę, dbałość o rozwój duchowy i, co ważniejsze, pobudzają zmysł zabawy. Obiekty te są zarówno medium, jak i tematem tego opartego na praktyce badania, w którym chciałbym udowodnić, że zabawki są czymś więcej niż pospolitymi przedmiotami, że jeśli są tworzone z troską, mogą stać się rodzajem schronienia dla naszego człowieczeństwa, a także ważnym medium ekspresji artystycznej i komunikacji złożonych idei. Pomysły te prowadzą nas do drugiego wymiaru tego projektu; w trakcie mojej praktyki jako twórcy kultury materialnej kilkakrotnie stawałem przed pewnymi

pytania: które elementy mojego pochodzenia i tożsamości powinny wpływać na moją praktykę? I jak mogą sprawić, że będzie ona bardziej odpowiednia nie tylko dla mnie, ale także dla odbiorców, do których chciałbym skierować ten projekt? Pytania te są szczególnie istotne z dwóch powodów: po pierwsze ze względu na moją pozycję jako obcokrajowca rozwijającego swoją twórczość tu, w Polsce, w innym kontekście kulturowym, a po drugie jako artysty wizualnego pochodzącego z Ameryki Łacińskiej, peryferii kulturowych naznaczonych historią wyzysku kolonialnego. Zamierzam odpowiedzieć na te pytania poprzez metaforyczne spojrzenie w lustro i dokonanie swego rodzaju „introspekcji kulturowej”. Spodziewam się znaleźć styl i ikonografię, które mógłbym naprawdę nazwać moimi, a wraz z nimi opracować eksperymentalne dzieła, które stanowią rezultaty tego projektu. Przy okazji zamierzam także zdefiniować pojęcie zabawy nie tylko w zgodzie ze specyfiką projektu, ale w pewnym stopniu także z moim osobistym odbiorem świata. Spodziewam się, że badania teoretyczne w połączeniu z moim doświadczeniem z pierwszej ręki w tej dziedzinie oraz nowymi strategiami tworzenia i rozpowszechniania zabawek zaowocują dalszym rozszerzaniem granic tego medium. Badania te nie byłyby pełne, gdyby równoległe nie zajęto się takimi kwestiami, jak znaczenie doświadczenia somatycznego we współczesnej kulturze materialnej oraz to, czy zabawki są właściwym medium do jego zapewnienia. A także rozważenie konsekwencji tworzenia zabawek dla odbiorców nie ograniczając się do dzieci oraz tego, jak może to wpłynąć na sposób, w jaki definiujemy i rozumiemy te przedmioty.

Słowa kluczowe: zabawki, kultura materialna, projektowanie, badania oparte na praktyce, introspekcja kulturowa, tożsamość i ekspresja artystyczna, latynoamerykańskie sztuki wizualne, postkolonializm w sztuce, doświadczenie somatyczne, zabawki eksperymentalne, specyficzne medium.

Tangible play - toys and cultural introspection

In a world of increasing immateriality, and shaped by the alienating effects of digitalization, it becomes imperative to devote time and energy to think about what provides us with a counterpoint, to think about the immediate and tactile reality that as a society we are relegating to a second place. One of the ways in which humans experience and interact with the physical world is through the production of material culture, and within it, perhaps no other objects represent that interaction more clearly than toys; the objects that embody hapticity, care, a concern for the edification of the soul and more importantly the instinct to play. These objects are both the medium and the subject of this practice-based research, which wants to prove that playthings are more than mundane objects, that if created with care, they can become a sort of refuge for our humanity, as well as a valid medium for artistic expression and the communication of complex ideas. These ideas lead us to the second dimension of this project; throughout my practice as a creator of material culture, I have ended up confronted with certain questions several times: which elements of my background and identity should influence my practice? and how can they make it more relevant not only for myself but for the audience that I am interested in addressing? These questions have particular relevance for two reasons, firstly because of my position as an outsider who is developing his career in a different cultural context (Poland) and secondly as a Visual Artist who comes from Latin America (Colombia), a cultural periphery marked by a history of colonial exploitation. I intend to address these questions by

metaphorically looking at the mirror and performing a kind of “cultural introspection”. What I expect to find is a style and iconography that I could truly call mine, and with it develop the experimental pieces that constitute the results of this project. In the process I also intend to define the idea of playfulness in accordance not only to the specifics of the project, but to a certain degree to my subjective experience of the world. I expect that theoretical research when combined with my first-hand experience in the field, and new strategies of creation and dissemination of toys will have the effect of pushing the boundaries of the medium further. This research wouldn't be complete without parallelly addressing some questions such as the relevance of the somatic experience in contemporary material culture and whether toys are a valid medium to provide it. As well as considering the implications of creating toys for an audience not limited to children and how that can impact the way we define and understand these objects.

Keywords: Toys Playthings, Material Culture Design, Practice-Based Research Cultural Introspection, Identity and Artistic Expression Latin American Visual Arts, Post-Colonialism in Art Somatic Experience Experimental Toys Medium-specific.

Bibliography:

- Barbieri, Daniele. *Semiotics of Design: From Aesthetic to Communicative Experience*. London: Bloomsbury Academic, 2011.
- Barthes, Roland. *Mythologies*. London: Vintage Books, 1993.
- Birks, Kimberlie. *Design for Children*. London: Phaidon Press Limited, 2018.
- Bordes, Juan. *Toys of the Avant-garde*. Málaga: Fundación Museo Picasso Málaga, 2010.
- Bruthansová, Tereza. *Libuše Niklová*. Prague: Arbor vitae, 2010.
- Heljakka, Katriina. *From Wow to Flow to Glow: Principles of adult play(fulness) in contemporary toy cultures*. Doctoral dissertation, University of Turku, 2013.
- Huizinga, Johan. *Homo Ludens: A Study of the Play Element in Culture*. Beacon Press, Boston, 1955 (originally published in 1938).
- Kinchin, Juliet. *Century of the Child*. New York: Museum of Modern Art, 2012.
- Krippendorff, Klaus. *The Semantic Turn: A New Foundation for Design*. Boca Raton, FL: Taylor & Francis, 2006.
- Mann, Charles C. *1491: New Revelations of the Americas Before Columbus*. Vintage Books, 2006.
- Mann, Charles C. *1493: Uncovering the New World Columbus Created*. Vintage Books, 2012.
- Mann, Charles C. *The Atlantic Monthly*, March 2002.
- Mulender, Aura. *La escuela de Joaquín Torres-García y su tesis americanista: Buscar a América*, IDEIA, Issue Nº 9, December 2014.
- Rojas-Mix, Miguel. *América Imaginaria*. Barcelona: Lumen.
- Rojas-Mix, Miguel. *Los Cien nombres de América*. Barcelona, España: Editorial Lumen, 1991.
- Shusterman, Richard. *Body Consciousness: A Philosophy of Mindfulness and Somaesthetics*. Cambridge University Press, 2008.
- Sicart, Miguel. *Play Matters*. Cambridge, MA: MIT Press, 2014.
- Sutton-Smith, Brian. *The Ambiguity of Play*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1997.
- Sutton-Smith, Brian. *Toys as Culture*. New York: Gardner Press, 1986.
- Thibault, Mattia, and Heljakka, Katriina. *Toyfication. A Conceptual Statement*. 8th International Toy Research Association World Conference, International Toy Research Association (ITRA), Paris France, 2018.
-

IX

Nauki o sztuce

Arts studies

Mgr Magdalena Furmaniuk

Academic supervisor: dr hab. prof. ucz. Izabela Kowalczyk (Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu)

Auxiliary supervisor: dr Małgorzata Kaźmierczak (ISiD UKEN)

Tkanina zaangażowana. Obiekty tkackie powstałe w Polsce po 2000 roku

W ramach planowanej pracy doktorskiej zbadane zostaną obiekty tkackie powstałe po 2000 roku w Polsce. Pojęcie „obiekty tkackie” definiuję jako działania artystyczne w medium tkaniny (uwzględniając zarówno gotowe tworzywa tkackie, tkaninę artystyczną operującą splotem włókien, jak i tzw. rękodzieło – m.in. haft, wyszywanie, szydełkowanie, patchwork) oraz działania performatywne wykorzystujące tkaninę. Współczesne polskie obiekty tkackie, będące przedmiotem badań, zostaną sproblematyzowane jako medium społecznie zaangażowane, o potencjale krytycznym i interwencyjnym. Tkanina zostanie przedstawiona jako specyficzne medium służące wyrażaniu współczesnych treści, konstruowaniu podmiotowości i recepcji współczesnych teorii. W pracy doktorskiej postawione zostaną pytania badawcze dotyczące trzech głównych problemów, wokół których zorganizowane są prace związane z tkaniną: spektrum kobiecości / dziewczynkości / płciowości, wspólnototwórczego potencjału tkaniny oraz oporu. Przyjęta metodologia zakłada podejście interdyscyplinarne, elastycznie dostosowujące aparaturę pojęciową do omawianego tematu, ze szczególnym uwzględnieniem teorii feministycznej, nowomaterialistycznej oraz idei haptycznej wyobraźni. Dobranie współczesnych narzędzi teoretycznych (krytycznie zweryfikowanych i dostosowanych do specyfiki przedmiotu badań i problemów badawczych) pozwoli na wyczerpujące rozpoznanie postawionych w pracy problemów badawczych. Tym samym możliwe będzie zrealizowanie następujących celów badawczych: zbadanie potencjału interwencyjnego, społecznego i krytycznego, tkwiących w medium tkackim; rozpoznanie potencjału tkaniny w wyrażaniu osobistych i zbiorowych przeżyć; wpływ specyfiki surowca na wybory osób artystycznych i jego rola w podkreśleniu treści i wymowy dzieła; zmapowanie tkaniny artystycznej jako medium o potencjale wywrotowym; systematyzację obszernego materiału historycznego dotyczącego niezbadanych dotychczas obiektów tkackich w Polsce oraz wzbogacenie istniejącej już w globalnej historii sztuki refleksji nad tkaniną artystyczną o realizacje polskich osób tworzących, przy uwzględnieniu lokalnego kontekstu powstania dzieł. W pracy zostanie poddana analizie twórczość między innymi: Iwony Demko, Moniki Drożyńskiej, Małgorzaty Kalinowskiej, Małgorzaty Markiewicz, Pawła Matuszewskiego, Elwiry Sztetner, Anny Zajdel.

Słowa kluczowe: obiekty tkackie, feminizm, sztuka zaangażowana, wspólnota, nowy materializm.

Textiles Engaged. Weaving objects created in Poland after 2000

The projected research will examine weaving objects from 2000-2024 created in Poland. I define the term "weaving objects" as artistic activities in the medium of fabric (taking into account both ready-made weaving materials, artistic fabric operating with fiber weave, as well as the so-called "handicraft" - including embroidery, crochet, patchwork) and performative activities using weaving material. The subject of the study is contemporary Polish weaving objects. It will be problematized as a socially engaged medium with critical and interventionist potential. Fabric will be recognized as a specific medium for the expression of contemporary content, construction

of subjectivity and reception of theoretical currents. The exploration of this will be informed by questions about the three main problem centers around which the works of contemporary fabric artists are organized: the spectra of femininity/girlhood/gender, the community-forming potential of fabric, and resistance. The work will use an interdisciplinary approach, flexibly adapting the conceptual apparatus to the topic at hand, with a particular focus on feminist theory, new-materialist theory, and the idea of haptic imagination. The planned use of research methods also includes interviews with artistic individuals, critical discourse analysis, as well as critical study of archival materials. The selection of contemporary theoretical tools (critically validated and adapted to the specifics of the research subject and research problems) will allow the above research problems to be comprehensively identified. Thus, it will be possible to realise the following research objectives: to explore the interventionist, social and critical potential inherent in the medium of weaving; to recognise the potential of fabric in expressing personal and collective experiences; the influence of the specificity of the raw material on the choices of artistic individuals and its role in emphasising the content and meaning of the work; to map artistic fabric as a medium with subversive potential; to systematise the extensive historical material on hitherto unexplored weaving objects in Poland and to enrich the existing reflection on artistic fabric in the global history of art with the realisations of Polish artists, together with the local context in which the works were created.

Keywords: weaving objects, feminism, new materialism, community, socially engaged art.

Bibliography:

- J. Bryan-Wilson, Fray. Art+Textile Politics, Chicago 2017.
- J. C. Esquivel, Feminist Subjectivities in Fiber Art and Craft. Shadows of Affect, New York London 2019.
- M. Farinosi, L. Fortunati, Knitting Feminist Politics: Exploring a Yarn-Bombing Performance in a Postdisaster City, "Journal of Communication Inquiry" 2018, s. 1-28.
- Feministyczne nowe materializmy, red. O. Cielemecka, M. Rogowska-Stangret, Lublin 2018.
- B. Greer, Craftivist history, [w:] Extra/Ordinary: Craft and Contemporary Art, red. M. E. Buszek, Durham 2011, s. 175-183.
- E. Kępa, Knitting – (Wo)Men’s Occupation, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 70, 2019, s. 71-83.
- R. Parker, The Subversive Stitch. Embroidery and the Making of the Feminine, New York 1984.
- C. Groth, Making Sense Through Hands. Design and Craft Practise Analysed as Embodied Cognition, Helsinki 2017.

Mgr Monika Koziół

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Beata Cyboran (ISiD UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Bernadeta Stano (IMiEA UKEN)

Rozwój środowiska artystów wizualnych w Nowej Hucie w II połowie XX wieku w kontekście przemian społeczno-kulturowych

Przedmiotem projektu badawczego jest przygotowanie opracowania monograficznego dotyczącego rozwoju od lat 50. do końca lat 80. XX wieku środowiska artystycznego (sztuk wizualnych) w Nowej Hucie, wraz z omówieniem dorobku najważniejszych przedstawicieli i

reprezentowanych przez nich kierunków artystycznych. Przedmiotem rekonstrukcji będą również wydarzenia artystyczne, w tym przede wszystkim wystawy, interpretowane w kontekście kształtujących te zjawiska czynników społeczno-kulturowych. Dodatkowo, w kontekście badań dziedzictwa kulturowego Nowej Huty, zostanie ukazany rozwój innych środowisk artystycznych w miastach o rodowodzie industrialnym w Polsce. Pośrednie cele tego projektu badawczego to pokazanie mechanizmów wspierania środowisk artystycznych w PRL przez władze na stopniu centralnym i lokalnym oraz powiązań środowiska nowohuckiego z krakowskim. Zakres czasowy opracowania z jednej strony wyznaczają daty pierwszej fali osiedlania się w dzielnicy twórców kultury (koniec lat 50.), z drugiej przemiany ustrojowe w Polsce (rok 1989). Opracowanie monograficzne zostanie oparte przede wszystkim na analizie materiałów źródłowych z Archiwum Centrum Kultury Norwida, Archiwum Narodowego w Krakowie, Archiwum Urzędu Miasta Krakowa, kwerendzie w prasie codziennej przede wszystkim: i czasopismach o kulturze, wywiadach ze świadkami (artystami, organizatorami i uczestnikami wydarzeń kulturalnych w Nowej Hucie) i na desk research'u.

Słowa kluczowe: Nowa Huta, sztuka współczesna, środowisko artystyczne.

Development of the visual artists' environment in Nowa Huta in the second half of the 20th century in the context of socio-cultural transformations

The subject of this research project is the preparation of a monograph on the development of the artistic community (visual arts) in Nowa Huta between the 1950s and the end of the 1980s, with a discussion of the achievements of the most important representatives and their artistic directions. The subject of the reconstruction will also include artistic events, including primarily exhibitions, interpreted in the context of socio-cultural factors shaping these phenomena. In addition, in the context of research on the cultural heritage of Nowa Huta, the development of other artistic communities in industrial cities in Poland will be presented. The indirect objectives of this research project are to showcase the mechanisms of supporting artistic circles in the People's Republic of Poland by the authorities at the central and local levels, and explore the links between the Nowa Huta community and that of Kraków. The time range of the project is determined by two main factors - the dates of the first wave of culture creators settling in the area (i.e. the late 1950s), and also the political changes in Poland (1989). The monograph will be based primarily on the analysis of source materials from the Archive of the Norwid Culture Centre, the National Archive in Kraków, the Archive of the City of Krakow, daily press sources (primarily: culture magazines, interviews with witnesses, such as artists as well as organisers and participants of cultural events in Nowa Huta) and desk research.

Keywords: Nowa Huta, contemporary art, artistic environment.

Bibliography:

- Biedrzycka A. (red.) Nowa Huta - architektura i twórcy miasta idealnego: niezrealizowane projekty, Kraków 2006.
- Grochowska A., Kultura w nowym mieście. O rozwoju życia kulturalnego w Nowej Hucie w latach 1949–1956, „Rocznik Bibliotek Kraków” 2019, R. III.
- Jagło P., Kultura w Nowej Hucie na przestrzeni 70 lat (teatry, kina, muzea, domy kultury), „Renowacje i Zabytki” 2019, nr 1 (69).

- Klaś J. (red.), Nowa Huta: architektoniczny portret miasta drugiej połowy XX wieku, Kraków 2018.
- Klaś J., Skindzier-Wąchała M. (red.), Nowa Huta w kulturze – kultura w Nowej Hucie, Kraków 2019.
- Siatkowska A., Życie kulturalne Nowej Huty w latach 1949-1980, Dziedzictwo kulturowe Nowej Huty w rozwoju obszaru strategicznego Kraków-Wschód. Materiały konferencyjne, Kraków 1997.
- Stano B., Wystawy zapamiętane, wystawy zapomniane: życie artystyczne Krakowa, Nowej Huty, Rzeszowa i Zakopanego w okresie Odwilży, Kraków 2007.
- Stano B., Artysta w FABRYCE. Dwa oblicza mecenatu przemysłowego w PRL, Kraków 2019.
- Tarabuła M. (red.), Malarstwo materii 1958–1963. Grupa Nowohucka, Kraków 2000.
- Zientara M., Sztuka krakowska 1945-2000 Tom 1. Socrealizm i czas "odwilży" (1945-1959/1960), Kraków 2020.
- Zientara M., Sztuka krakowska 1945-2000, Tom 2, Mała stabilizacja i dekada złudzeń (1960-1980), Kraków 2022.

Mgr Piotr Sikora

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Beata Cyboran (ISiD UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Łukasz Białkowski (ISiD UKEN)

Środkowoeuropejskie Biennale jako niezależne obiegi sztuki w kontekście współczesnej polityki kulturalnej państw Grupy Wyszehradzkiej

Poniższy projekt badawczy skupia się na analizie trzech środkowoeuropejskich biennale sztuki (OFF Biennale, Biennale Warszawa i Matter of Art Biennale) w kontekście zmieniającej się sytuacji politycznej w Polsce, Czechach i na Węgrzech. W ostatnich piętnastu latach region ten doświadczył zmian władzy, co objawiało się m.in. odwołaniami dyrektorów, cenzurą i ograniczaniem funduszy na kulturę. Projekt skupia się na określeniu warunków istnienia i funkcjonowania niezależnych inicjatyw artystycznych w latach 2015-24. Czy progresywne cele tych inicjatyw - takie jak inkluzywność, ponadnarodowość i eksperyment społeczny mogą być osiągnięte w obliczu polityki kulturalnej bazującej na wartościach konserwatywnych? Badania skoncentrują się na proveniencji, roli sceny artystycznej, radzeniu sobie z wyzwaniami kulturowymi, programie, współpracy międzyinstytucjonalnej, prognozach, a także strategiach promowania demokracji liberalnej. Ponieważ każde z biennale proklamuje chęć tworzenia inkluzywnych, równościowych i zrównoważonych przeglądów sztuki współczesnej, metodą do prowadzenia analizy badawczej będzie koncepcja feministycznej instytucji kultury. Praca ma za zadanie opisywać, jak wyżej wspomniane inicjatywy reagują na wyzwania, takie jak narastająca wojna kulturowa, populizm czy zmiana klimatu, jak również analizować, jak utrzymują swoje cele progresywne w trudnym kontekście politycznym Europy Środkowej. Projekt jest oryginalną próbą opisu fenomenu środkowoeuropejskich biennale i ma znaczenie dla przyszłości instytucji kultury w regionie, biorąc pod uwagę trudne warunki społeczno-ekonomiczne i zmieniającą się politykę kulturalną.

Słowa kluczowe: Europa Środkowo-wschodnia, feministyczna instytucja kultury, polityka kulturalna, niezależne instytucje kultury, sztuka współczesna, grupa wyszehradzka.

Central European Biennales as Independent Art Circuits in the Context of Contemporary Cultural Policies of the Visegrad Group Countries

The following research project focuses on the analysis of three Central European art biennials (OFF Biennale, Biennale Warszawa, and Matter of Art Biennale) in the context of the changing political situation in Poland, the Czech Republic, and Hungary. Over the past fifteen years, this region has experienced changes in power, manifested in director dismissals, censorship, and the limitation of funds for culture. The project aims to determine the conditions for the existence and functioning of independent artistic initiatives between 2015 and 2024. Can the progressive goals of these initiatives, such as inclusivity, transnationalism, and social experimentation, be achieved in the face of a cultural policy based on conservative values? The research will focus on the provenance, role of the artistic scene, dealing with cultural challenges, program, interinstitutional cooperation, forecasts, and strategies for promoting liberal democracy. As each biennial declares its intention to create inclusive, egalitarian, and sustainable reviews of contemporary art, the feminist concept of a cultural institution will serve as the method for conducting the research analysis. The aim of the project is to describe how the aforementioned initiatives respond to challenges such as the growing cultural war, populism, or climate change, and to analyze how they maintain their progressive goals in the challenging political context of Central Europe. The project is an original attempt to describe the phenomenon of Central European biennials and is significant for the future of cultural institutions in the region, taking into account the difficult socio-economic conditions and changing cultural policy.

Keywords: Central and Eastern Europe, feminist institution of culture, cultural policy, independent cultural institutions, contemporary art, Visegrad Group.

Bibliography:

- Gierat-Bieroń B., (2018), Cultural Policy of the European Union, UJ Publishing, Krakow. Gierat-Bieroń B., (2016), Directions of Cultural Policy Development in Poland after 1989. Ministerial Concepts (II), "Management in Culture" 2016, vol. 17, no. 2, pp. 91–105.
- Gierat-Bieroń B., (2015), Directions of Cultural Policy Development in Poland after 1989. Ministerial Concepts (I), "Management in Culture" 2015, vol. 16, no. 3, pp. 205–219.
- Kottová K., (2020), InSTITUTE a divák, Display.
- Barša P., Slačálek O., Hesová Z (eds.), (2020) Central European Culture Wars: Beyond Post-Communism and Populism, Faculty of Arts, Charles University.
- Macháčková M., (2014), Kulturní politika ČR, Philosophical Faculty, University of South Bohemia in České Budějovice.
- Stejskalová T.(2017), Feminist Art Institution. A Code of Practice
- Bozóki A., (2017), Mainstreaming the Far Right: Cultural Politics in Hungary, vol. 10, no. 1, pp. 83–89.
-

X

Geografia & Ekonomia
Geography & Economics

Mgr Michał Jabłoński (geography)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Sławomir Kurek (IPEiA UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Wioletta Kilar (IPEiA UKEN)

Wpływ kapitału ludzkiego i czynników lokalizacji na rozwój przemysłów innowacyjnych oraz ich konkurencyjność w Polsce w okresie 2000-2022

Współcześnie zmieniający się świat oraz postępująca globalizacja, wpływają na gospodarki krajowe, a co za tym idzie na rozwój i funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych. Coraz większe znaczenie, odgrywają przedsiębiorstwa przemysłowe związane z innowacjami. Ważnym zasobem, w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa innowacyjnego staje się człowiek oraz zespoły pracowników, które mają bezpośredni wpływ na rozwój działalności. Ponadto, lokalizacja przedsiębiorstwa wpływa na jego konkurencyjność, dostęp do rynków zbytu oraz zdolność do przyciągania i utrzymania wysoko wykwalifikowanych pracowników. Celem naukowym projektu badawczego, jest zbadanie wpływu kapitału ludzkiego i lokalizacji geograficznej przedsiębiorstw na proces rozwoju przemysłów oraz stopień ich innowacyjności w Polsce od początku XXI wieku do 2022 roku. W pracy zmierzać się będzie do określenia elementów kapitału ludzkiego w organizacjach (przedsiębiorstwach, instytucjach), które w mierzalny sposób są skorelowane i wpływają na innowacyjność wybranych działów przemysłu. W badaniu zostaną przeanalizowane wybrane przedsiębiorstwa zaliczane do innowacyjnych przemysłów, ze względu na ich lokalizacje oraz ich wzajemne powiązania. Projekt oparty będzie o zróżnicowane metody badawcze, które obejmować będą m.in. analizę literatury, badania empiryczne oraz analizę danych. Zapoznanie się z literaturą obejmującą zagadnienia dotyczące zasobów ludzkich w organizacjach, psychologicznego dobrostanu w środowisku pracy, geografii ekonomicznej, zarządzania oraz ekonomii, umożliwi przedstawienie kluczowych z punktu widzenia celu badań teorii w poszczególnych obszarach. Badania empiryczne, które zostaną przeprowadzone na rzecz projektu badawczego, pozwolą na ukazanie wpływu kapitału ludzkiego oraz czynników lokalizacji na działalność innowacyjną w wybranych działach przemysłowych. Ponadto, pozwolą na przeprowadzenie głębokiej analizy opartej na badaniach zależności przyczynowo skutkowych oraz dostarczą dowodów naukowych w omawianym temacie. Dzięki analizie danych i obserwacji, będzie można bardziej precyzyjnie i dogłębnie zrozumieć, w jaki sposób kapitał ludzki i lokalizacja wpływają na działalność innowacyjną. Wykorzystane zostaną metody statystyczne i proste metody ekonometryczne tj. obliczanie współczynnika dynamiki, korelacji i zmienności, a także obliczanie modelu regresji. Dane uwzględnione w pracy zostaną pozyskane z takich źródeł statystycznych jak EUROSTAT, GUS, roczniki statystyczne, a badania jakościowe zostaną pozyskane poprzez pogłębione wywiady, w oparciu o kwestionariusz badawczy. Autor pracy dążyć będzie do zidentyfikowania relacji pomiędzy kapitałem ludzkim i lokalizacją, a zdolnością do generowania innowacji w przedsiębiorstwach. Badanie obejmie ocenę skuteczności działań podejmowanych w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi, które mają bezpośredni wpływ na kreatywność i innowacyjność pracowników.

Słowa kluczowe: kapitał ludzki, lokalizacja geograficzna, przemysł, przedsiębiorstwa innowacyjne, innowacje, konkurencyjność, specjalizacja, cyfryzacja (digital technologies).

The impact of human capital and location factors on the development of innovation industries and their competitiveness in Poland in the period 2000-2022

Today's changing world and increasing globalization, affect national economies and, consequently, the development and operation of industrial enterprises. Increasingly important, play industrial enterprises related to innovation. An important resource, in the operation of an innovation enterprise becomes people and teams of employees, which have a direct impact on the development of the business. In addition, the location of the enterprise affects its competitiveness, access to markets and the ability to attract and retain highly skilled employees. The scientific objective of the research project is to study the impact of human capital and geographic location of enterprises on the process of development of industries and their degree of innovation in Poland from the beginning of the 21st century to 2022. The study will aim to identify the elements of human capital in organizations (enterprises, institutions) that are measurably correlated and influence the innovativeness of selected industries. The study will analyze selected enterprises classified as innovative industries, given their locations and their interrelationships. The project will be based on diverse research methods, which will include literature analysis, empirical research, and data analysis, among others. Studying the literature covering issues of human resources in organizations, psychological well-being in the work environment, economic geography, management, and economics will enable the presentation of key theories in each area from the point of view of the research objective. The empirical research that will be performed for the research project will make it possible to show the influence of human capital and location factors on innovation activities in selected industrial departments. In addition, they will allow an analysis based on the study of cause-and-effect relationships to be carried out in depth and provide scientific evidence on the topic at hand. Through data analysis and observation, it will be possible to understand more precisely and in-depth how human capital and location affect innovation activities. Statistical methods and simple econometric methods will be used, i.e. calculating the coefficient of dynamics, correlation, and volatility, as well as calculating the regression model. Data included in the work will be obtained from such statistical sources as EUROSTAT, GUS, statistical yearbooks, and qualitative research will be obtained through in-depth interviews, based on a research questionnaire. The author of the study will seek to identify the relationship between human capital and location and the ability to generate innovation in enterprises. The study will include an assessment of the effectiveness of measures taken in the area of human resource management, which have a direct impact on employee creativity and innovation.

Keywords: human capital, geographic location, industry, innovative enterprises, innovation, competitiveness, specialization, digitization (digital technologies).

Bibliography:

- Bagieńska, A. (2010). Rozwój kapitału ludzkiego determinantą innowacyjności i konkurencyjności regionu. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, (27 Rozwój lokalny i regionalny: innowacyjność i rozwój przedsiębiorczości), 61-71.
- Beck-Krala, E., Duda, J. (2014). Zarządzanie kapitałem ludzkim a innowacyjność przedsiębiorstw. Przegląd Organizacji, (5), 13-19.

- Bielski, I. (2007). Zasoby ludzkie w kreowaniu zdolności konkurencyjnej przedsiębiorstwa produkcyjnego. *Zarządzanie Zasobami Ludzkimi*, (3-4), 72-87.
- Borowiec, M., Dorocki, S., & Jenner, B. (2009). Wpływ zasobów kapitału ludzkiego na kształtowanie społeczeństwa informacyjnego i innowacyjności struktur przemysłowych. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, (13), 95-109.
- Budner W. (2004). Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczne, przestrzenne i środowiskowe. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.
- Kilar W. (2008). Zatrudnienie w działalności badawczej i rozwojowej jako czynnik rozwoju gospodarki opartej o wiedzę, *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 4, 60-69.
- Przybylska, K. (2014). Uwarunkowania innowacyjności polskich przedsiębiorstw, PWN, Warszawa.
- Szymańska, A. I., Płaziak, M. (2014). Klasyczne czynniki w procesie lokalizacji przedsiębiorstwa na wybranych przykładach. *Przedsiębiorczość-Edukacja*, 10, 71-84.
- Wallis, A. (2016). Innowacyjność narzędziem kształtowania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa XXI wieku. *Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych*, 1(20), 311-325.

Mgr Tomasz Klemensiewicz (geography)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Danuta Piróg (IPEiA UKEN)

Wpływ uwarunkowań społeczno-gospodarczych na kształtowanie się i przestrzenne oraz strukturalne przemiany rynku niepublicznych usług edukacyjnych w Polsce

Edukacja stanowi najistotniejszy czynnik wzrostu kapitału ludzkiego i jest uznawana za kluczową determinantę rozwoju ekonomicznego regionów, zwłaszcza w gospodarkach opartych na wiedzy. W społeczeństwach wysoko rozwiniętych obywatele mają dużą świadomość konieczności inwestowania w wykształcenie, w związku z czym rosną oczekiwania rodziców, co do jakości i efektywności kształcenia ich dzieci. Przemiany społeczno-gospodarcze, skutkujące podniesieniem majątności gospodarstw domowych, w powiązaniu z, nie zawsze satysfakcjonującym poziomem edukacji publicznej prowadzą do wzrostu zainteresowania korzystaniem ze skomercjalizowanych usług edukacyjnych. W Polsce istotnym czynnikiem są również niedobory kadrowe nauczycieli, potwierdzone m.in. w raporcie Najwyższej Izby Kontroli, dotyczącym organizacji pracy nauczycieli w szkołach publicznych. Wskazane czynniki kształtują zmiany w skali, strukturze oraz przestrzennym zróżnicowaniu popytu na świadczenie prywatnych usług. Wstępne analizy danych oświatowych pozwalają stwierdzić, że na rynku usług edukacyjnych wzrasta liczba szkół niepublicznych i ich uczniów. W 2005 roku szkoły niepubliczne stanowiły 5,7% wszystkich szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a w 2022 roku było ich 13,4%, co oznacza wzrost o 7,7 pp. W tym samym czasie liczba szkół publicznych zmalała z blisko 29 do 18 tys. Studia literatury wskazują, że występuje luka w wiedzy, o skali i dynamice kształtowania się przestrzennych oraz strukturalnych przemian rynku niepublicznych usług edukacyjnych w Polsce. Zagadnienie to jest istotne, ponieważ edukacja stanowi ważny obszar polityki państwa i wszelkie zmiany zachodzące w oświacie powinny zostać poddane pogłębionym analizom struktury, sposobu i skali oddziaływania na społeczeństwo. Problem badawczy stanowią następujące kwestie: Które uwarunkowania społeczno-gospodarcze i w jakim stopniu, mają

wpływ na kształtowanie rynku usług edukacyjnych? W których regionach Polski odsetek osób korzystających z niepublicznych szkół jest największy i czym jest to determinowane? Co skłania rodziców do korzystania z usług szkół niepublicznych, a nauczycieli do podjęcia w nich zatrudnienia? W jaki sposób rozwój szkolnictwa niepublicznego wpływa na funkcjonowanie społeczeństwa i równy dostęp do edukacji? Celem pracy będzie kompleksowe przeanalizowanie wpływu czynników społeczno-gospodarczych na kształtowanie się i przestrzenne oraz strukturalne przemiany rynku niepublicznych usług edukacyjnych w Polsce w latach 2005-2025. W zakresie uwarunkowań rozwoju tego obszaru usług zostaną ustalone czynniki popytowe determinujące zmiany w liczbie, strukturze oraz przestrzennym zróżnicowaniu szkolnictwa niepublicznego. Ważnym komponentem tych analiz będzie ustalenie wewnętrznych i zewnętrznych motywów, zarówno korzystania z niepublicznych usług edukacyjnych, jak i otwierania tego typu placówek, a także podejmowania zatrudnienia w szkołach niepublicznych przez nauczycieli. W obszarze przemian w sieci szkolnictwa niepublicznego dokonane zostaną analizy czasowe, strukturalne i przestrzenne, które zaszły w zaplanowanym okresie badawczym, czyli w ciągu 20 lat. Oba obszary badań: popytowy i podażowy, będą podstawą do syntezy wyników w postaci modelu faz rozwoju sieci szkolnictwa niepublicznego. Założony cel badawczy Autor planuje zrealizować, stosując następujące metody gromadzenia oraz analizy danych: kwerenda literatury, badania sondażowe przeprowadzone techniką wywiadu autobiograficzno-narracyjnego, analiza i interpretacja danych statystycznych, analiza treści wywiadów metodą pól semantycznych oraz opracowania kartograficzne wykonane za pomocą narzędzi GIS.

Słowa kluczowe: geografia usług; rynek usług edukacyjnych; struktura przestrzenna szkolnictwa; sieć szkolnictwa niepublicznego; usługi społeczne.

The impact of socio-economic conditions on the formation, spatial and structural changes of the market of non-public educational services in Poland

Education is the most important factor in the growth of human capital and is considered a key determinant of the economic development of regions, especially in knowledge-based economies. In highly developed societies, citizens are very aware of the need to invest in education, and therefore parents' expectations regarding the quality and effectiveness of their children's education are growing. Socio-economic changes resulting in an increase in the wealth of households, combined with the not always satisfactory level of public education, lead to an increase in interest in using commercialized educational services. In Poland, staff shortages of teachers are also an important factor, confirmed by, among others, a report of the Supreme Audit Office on the organization of teachers' work in public schools. The above-mentioned factors shape changes in the scale, structure and spatial diversity of demand for the provision of private services. Preliminary analyses of educational data allow to conclude that the number of non-public schools and their students is increasing on the educational services market. In 2005, non-public schools accounted for 5.7% of all primary and secondary schools, and in 2022 they accounted for 13.4%, which means an increase of 7.7 percentage points. At the same time, the number of public schools decreased from nearly 29,000 to 18,000. Literature studies indicate that there is a gap in knowledge about the scale and dynamics of spatial and structural changes in the market of non-public educational services in Poland. This issue is important because education is an important area of state policy and all changes taking place in education should

be subject to in-depth analysis of the structure, method and scale of impact on society. The research problem is the following: Which socio-economic conditions, and to what extent, influence the shaping of the educational services market? In which regions of Poland is the percentage of people attending non-public schools the highest and what is it determined by? What encourages parents to use the services of non-public schools and teachers to take up employment there? How does the development of non-public education affect the functioning of society and equal access to education? The aim of the work will be to comprehensively analyse the impact of socio-economic factors on the formation, spatial and structural changes of the market of non-public educational services in Poland in the years 2005-2025. In terms of the conditions for the development of this area of services, demand factors determining changes in the number, structure and spatial diversification of non-public education will be determined. An important component of these analyses will be determining internal and external motives for using non-public educational services and opening such institutions, as well as for teachers to take up employment in non-public schools. In the area of changes in the non-public education network, temporal, structural and spatial analyses will be made that took place during the planned research period, i.e. over 20 years. Both research areas: demand and supply will be the basis for the synthesis of results in the form of a model of the development phases of the private education network. The author plans to achieve the assumed research goal using the following methods of data collection and analysis: literature query, survey research conducted using the autobiographical-narrative interview technique, analysis and interpretation of statistical data, analysis of the content of interviews using the semantic field method and cartographic studies made using GIS tools.

Keywords: geography of services; educational services market; spatial structure of education; non-public school network; social services.

Bibliography:

- Bajerski, A. (2015). Klasyfikacja typologiczna sieci szkół podstawowych w gminach Polski. *Przegląd Geograficzny*, 86(4), pp. 541-566.
- Bajerski, A. (2021). Osadniczo-ludnościowe uwarunkowania organizacji przestrzennej szkolnictwa podstawowego w Polsce. Ujęcie ilościowe. *Studia i Prace z Geografii* nr 94. Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Bourn, D. (2016). Teachers as agents of social change. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 7(3), pp. 63-77.
- Herbst, M., Sobotka, A. (2014). Mobilność społeczna i przestrzenna w kontekście wyborów edukacyjnych. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych
- Kłóska, R. (2012). Regionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce. *Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Ekonomiczne Problemy Usług*, 101, pp. 113-120.
- Kłosowski, F. (2021). *Podstawy geografii usług*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kościńska, J. (2019). Społeczne skutki nierównomiernego dostępu do usług publicznych w przestrzeni miejskiej w świetle badań naukowych. *Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa*, 10, pp. 198-209.
- Piróg, D. (2022). Powstawanie niedoborów kadrowych w szkolnictwie. *Przegląd stanu badań oraz rekomendacje dla lokalnej polityki w zakresie usług edukacyjnych. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 61, pp. 127–144.

Mgr Agnieszka Wolska (geography)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Danuta Piróg (IPEiA UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Agnieszka Świątek (IPEiA UKEN)

Modele funkcjonowania ukraińskich uczniów z doświadczeniem migracyjnym w polskim systemie edukacji

Przemieszczanie się ludności, powodujące stałą lub czasową zmianę miejsca zamieszkania, jest określane terminem migracji. W zależności od uwarunkowań społecznych, politycznych i gospodarczych, migracje posiadają określony charakter i zachodzą z większą lub mniejszą intensywnością. Należy podkreślić, iż migracja nie dotyczy wyłącznie zmiany miejsca zamieszkania jednostki, ale silnie oddziałuje na nią w płaszczyznach: kulturowych, społecznych czy bytowych. Może mieć ona zarówno charakter dobrowolny jak i przymusowy, spowodowany zdarzeniami krytycznymi. Emigracja zagraniczna to nowe i nietatwe doświadczenie dla całej rodziny, które wiąże się z koniecznością funkcjonowania jej członków w środowisku odmiennym kulturowo. Warto zaznaczyć, iż decyzję o migracji podejmują rodzice, często nie uwzględniając w tym zakresie opinii potomstwa. W konsekwencji, dzieci i młodzież muszą funkcjonować w nowym kraju, społeczeństwie i przestrzeni szkolnej. W związku z tym dochodzi do zmiany kluczowych uwarunkowań procesu socjalizacji, który rozpoczął się w ich kraju pochodzenia. W zależności od motywu, doświadczenia migracyjne dzieci i młodzieży mogą być odmienne i w różnym zakresie wpływać na poziom inkluzji. Polska w ostatnich latach stała się głównym państwem przyjmującym migrantów pochodzących z Ukrainy. Przyczyny emigracji obywateli Ukrainy do naszego kraju, w poprzednich latach miały najczęściej charakter ekonomiczny, a w ostatnim okresie związane są, przede wszystkim, z agresją Federacji Rosyjskiej. Tempo i skala wzrostu liczby uczniów ukraińskich w polskich szkołach, będące efektem tej migracji, ma charakter unikatowy. Ukraińscy uczniowie posiadają indywidualne doświadczenia migracyjne oraz są odmienni kulturowo od społeczności przyjmującej. Nadto, środowisko szkolne, w którym przebiega znaczna część procesu ich socjalizacji, w tym adaptacji kulturowej, tworzy inny zbiór determinant, w tym: organizacja systemu edukacji, plany i programy kształcenia, swoiste metody nauczania i oceniania, środki dydaktyczne oraz grupy rówieśnicze. Niezwykle istotną strategią przyspieszającą proces adaptacji kulturowej nowych uczniów jest edukacja włączająca. Celem rozprawy doktorskiej będzie rozpoznanie doświadczeń migracyjnych dzieci i młodzieży pochodzącej z Ukrainy oraz specyfiki ich funkcjonowania w polskim systemie edukacji. Analiza zróżnicowania uwarunkowań tych procesów posłuży do oceny, dotychczas wypracowanych w krajach mających największe doświadczenie w inkluzji migrantów, modeli funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym. Problemy i wyzwania związane z praktycznym realizowaniem i skutecznością edukacji inkluzyjnej mieszczą się w obszarze założeń koncepcji geografii „ciszy” oraz geografii spotkania, dlatego stanowią one ramę teoretyczną dla planowanych badań. Do osiągnięcia celu zostaną wykorzystane następujące metody gromadzenia i analizy danych: kwerenda literatury, sondaż diagnostyczny, wywiady eksperckie oraz autobiograficzno-narracyjne, metody socjometryczne, analiza i interpretacja uzyskanych danych statystycznych, analiza treści wywiadów oraz ankiet.

Wyniki badań empirycznych, prowadzonych wśród uczniów reprezentujących dwie subpopulacje, tj. osoby, które wyemigrowały do Polski w ramach migracji dobrowolnej oraz tych, dla których powodem do opuszczenia kraju była agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w 2022 roku, pozwolą na rozpoznanie przyjętych przez polskie szkoły strategii adaptacyjnych a także próbę ich oceny i klasyfikacji. Elementem aplikacyjnym dysertacji będzie wypracowanie autorskiej propozycji modelu inkluzji szkolnej ukraińskich uczniów z doświadczeniem migracyjnym w warunkach polskiego systemu edukacyjnego.

Słowa kluczowe: migracje, geografia społeczna, geografia „ciszy”, geografia spotkania, różnice kulturowe, modele edukacji inkluzyjnej.

Models of functioning of Ukrainian students with migration experience in the Polish education system

The movement of people resulting in a permanent or temporary change of place of residence is known as migration. Depending on social, political and economic conditions, migrations have a specific character and occur with greater or lesser intensity. It should be emphasized that migration does not only concern the change of an individual's place of residence, but also has a strong impact on the individual on the cultural, social and living levels. It may be both voluntary and compulsory, caused by critical events. Emigrating abroad is a new and difficult experience for the entire family, which requires its members to function in a culturally different environment. It is worth noting that the decision to migrate is made by parents, often without taking into account the opinions of their offspring. As a consequence, children and young people must function in a new country, society and school space. Therefore, the key conditions of the socialization process that began in their country of origin change. Depending on the motive, the migration experiences of children and young people may be different and affect the level of inclusion to varying degrees. In recent years, Poland has become the main country receiving migrants from Ukraine. The reasons for emigration of Ukrainian citizens to our country in previous years were most often of an economic nature, and recently they are related, first of all, to the aggression of the Russian Federation. The pace and scale of the increase in the number of Ukrainian students in Polish schools, resulting from this migration, is unique. Ukrainian students have individual migration experiences and are culturally different from the host community. Moreover, the school environment, in which a significant part of the process of their socialization, including cultural adaptation, takes place, creates a different set of determinants, including: the organization of the education system, education plans and programs, specific teaching and assessment methods, teaching resources and peer groups. An extremely important strategy that accelerates the process of cultural adaptation of new students is inclusive education. The aim of the doctoral dissertation will be to identify the migration experiences of children and young people from Ukraine and the specificity of their functioning in the Polish education system. The analysis of the differences in the determinants of these processes will be used to assess the models of students' functioning in the school environment that have so far been developed in countries with the greatest experience in the inclusion of migrants. Problems and challenges related to the practical implementation and effectiveness of inclusive education fall within the assumptions of the concepts of the geography of "silence" and the geography of encounter, therefore they constitute the theoretical framework for the planned research. The results of

empirical research conducted among students representing two subpopulations, i.e. people who emigrated to Poland as part of voluntary migration and those whose reason for leaving the country was the aggression of the Russian Federation against Ukraine in 2022, will allow us to identify the strategies adopted by Polish schools. adaptive systems as well as an attempt to assess and classify them. To achieve the goal, the following methods of data collection and analysis will be used: literature search, diagnostic survey, expert and autobiographical-narrative interviews, sociometric methods, analysis and interpretation of the obtained statistical data, content analysis of interviews and surveys. The application element of the dissertation will be the development of an original proposal for a model of school inclusion for Ukrainian students with migration experience in the conditions of the Polish educational system.

Keywords: migrations, social geography, geography of "silence", geography of encounter, cultural differences, models of inclusive education.

Bibliography:

- Błeszyńska, K. (2010). Dzieci obcokrajowców w polskich placówkach oświatowych- perspektywa szkoły. Ośrodek Rozwoju Edukacji, pp. 149 ss., Warszawa.
- Januszewska, E. (2010). Dziecko czeczeńskie w Polsce. Między traumą wojenną a doświadczeniem uchodźstwa. Wydawnictwo Adam Marszałek. 390 ss., Toruń.
- Panek, K. (2022). Prezentacja wybranych form kształcenia dzieci polskich obywateli przebywających za granicą. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Didacticam Litterarum Polonarum et Linguae Polonae Pertinentia*, 13, pp. 142-153.
- Piróg, D. (2008). Rola edukacji międzykulturowej w przygotowaniu dzieci i młodzieży polskiej do funkcjonowania w przestrzeni Unii Europejskiej, [w:] A. Zduniak, T. Smal (red.), *Edukacja XXI wieku. Edukacja bez granic – mimo barier*. Wydawnictwo WSB, pp. 62–73. Poznań.
- Strzemecka, S. (2015). School integration in the eyes of migrant children. Based on the polish migration to Norway. *Łódzkie Towarzystwo Naukowe*, pp. 1-21. Łódź.
- Świątek, A., Brusik, K. (2022). Kultura islamu w kształceniu geograficznym w Polsce jako egzemplifikacja koncepcji „geografii ciszy” *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica* 18, pp. 37-57.
- Tomczewska-Popowycz, N. (2014). Geografia jako przedmiot nauczania w systemie oświaty na Ukrainie. *Prace Komisji Geograficznej t.3*, pp. 87-104.
- Valentine, G. (2008). Living with difference: reflections on geographies of encounter. *Progress in Human Geography*, lecture 32, pp. 323-337.
- Wu, J., Sun, L. (2020). A social adaptation model for migrant children in China based on grounded theory. *Children and Youth Services Review*. Social support networks and adaptive behaviour choice: Heilongjiang.

Mgr Anna Calik (economics)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Dorota Murzyn (IPEiA UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Wojciech Maciejewski (IPEiA UKEN)

Koła gospodyń wiejskich jako podmioty ekonomii społecznej oraz kierunki ich wpływu na rozwój lokalny w Małopolsce

Koła gospodyń wiejskich (KGW) to jedna z najstarszych form organizacji społecznych i jedna z najbardziej popularnych form samoorganizacji mieszkańców (głównie kobiet) obszarów wiejskich. Do 2018 r. działały one głównie na podstawie ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników, dopiero ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich określiła formy i zasady funkcjonowania kół i zrzeszania się członków. W myśl ustawy, KGW są organizacjami o charakterze dobrowolnym i niezależnym od podmiotów administracji publicznej – rządowych i terytorialnych, wspierającymi rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającymi na rzecz środowisk wiejskich. KGW są zaliczane do podmiotów ekonomii społecznej, które, zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, działają na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub świadczenia usług społecznych. Poprzez swoje różnorodne kierunki działalności KGW mogą wpływać na rozwój obszarów wiejskich, który ma charakter rozwoju lokalnego (Kutkowska 2012). Rozwój lokalny rozumiany jest jako „proces zróżnicowania i wzbogacania, przez lokalnych aktorów, działalności ekonomicznej i społecznej na określonym terytorium, polegający na mobilizacji i koordynacji własnych zasobów i energii” (Chądzyński, 2007). Celem projektu badawczego jest identyfikacja i analiza potencjału kół gospodyń wiejskich jako podmiotów ekonomii społecznej, oraz określenie kierunków wpływu KGW na rozwój lokalny na terenie Małopolski. W ramach projektu poszukiwane będą odpowiedzi na następujące pytania badawcze: W jakich obszarach koła gospodyń wiejskich realizują swoją działalność, jaki jest zakres i formy tej działalności? Jaki jest potencjał rozwojowy KGW jako podmiotów ekonomii społecznej? Jaki wpływ mają koła gospodyń wiejskich na rozwój lokalny i jakie są instrumenty tego wpływu? W ramach pracy badawczej przewiduje się wykorzystanie metody analizy prawnoinstytucjonalnej, analizy dokumentów, analizy danych zastanych i pierwotnych. Dane pierwotne zostaną pozyskane poprzez badania ilościowe przeprowadzone za pomocą kwestionariusza ankiety wśród przedstawicieli KGW działających na terenie Małopolski oraz badania jakościowe: indywidualne wywiady pogłębione z liderkami KGW i przedstawicielami samorządu terytorialnego, i zogniskowane wywiady grupowe z członkami KGW. Koła Gospodyń Wiejskich, pomimo że są jedną z najstarszych form organizacji działających w Polsce, do dziś nie doczekały się zbyt wielu publikacji naukowych. Niewiele jest także badań na temat ich funkcjonowania jako podmiotu ekonomii społecznej i ich wpływu na rozwój lokalny. Planowany projekt badawczy wypełnia tym samym lukę badawczą w tym zakresie, sugerując, że KGW są wciąż nie odkrytą przestrzenią, a ich analiza dostarczyć może dużej wartości poznawczej.

Słowa kluczowe: koła gospodyń wiejskich, rozwój lokalny, ekonomia społeczna.

Koła gospodyń wiejskich (country housewives' associations) as social economy entities and directions of their impact on local development in Małopolska

Koła gospodyń wiejskich (KGW; eng. country housewives' associations), represent one of the oldest forms of social organizations and are among the most popular forms of self-organization for residents, primarily women, in rural areas. Until 2018, their activities were primarily governed by the law of October 8, 1982, on socio-occupational organizations of farmers. It was only with the law of November 9, 2018, on KGW that the forms and principles of the functioning of the associations and the organisation of members were specified. According to the law, KGW are voluntary organizations independent from public administration entities—both governmental and territorial—supporting the development of entrepreneurship in rural areas and actively working for rural communities. KGW are classified as entities within the social economy, which, in accordance with the law on social economy of August 5, 2022, operate for the benefit of the local community in the areas of social and occupational reintegration, job creation for those at risk of social exclusion, or the provision of social services. Through their diverse directions of activity, KGW can influence the development of rural areas, which has a local character (Kutkowska, 2012). Local development is understood as the "process of diversification and enrichment, by local actors, of economic and social activities in a specified territory, involving the mobilization and coordination of their own resources and energy" (Chądyński, 2007). The objective of the research project is to identify and analyze the potential of KGW as entities within the social economy, and to determine the directions of their influence on local development in the Małopolska region. The project aims to answer the following research questions: In which areas do country housewives' associations carry out their activities, and what is the scope and nature of these activities? What is the developmental potential of KGW as entities within the social economy? What impact do KGW have on local development, and what are the instruments of this influence? The research methodology includes the use of legal-institutional analysis, document analysis, analysis of existing and primary data. Primary data will be obtained through quantitative research conducted with a questionnaire survey among representatives of KGW in the Małopolska region, as well as qualitative research involving in-depth individual interviews with KGW leaders and representatives of local government, and focused group interviews with KGW members. Despite being one of the oldest forms of organizations in Poland, country housewives' associations have not been the subject of many scientific publications to date. There is also limited research on their functioning as entities within the social economy and their impact on local development. The planned research project thus addresses this research gap, suggesting that they are still an undiscovered area that, and their analysis could provide significant cognitive value.

Keywords: country housewives' associations, social economy, local development.

Bibliography:

- Chądyński, J. (2007), Nowe koncepcje rozwoju – w kierunku rozwoju lokalnego, [w:] Region i jego rozwój w warunkach globalizacji. Wydawnictwo CeDeWu.
- Księżyk, M. (Ed.). (2013). *Ekonomia podejście historyczne i perspektywne*. Oficyna Wydawnicza AFM. Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne.

- Kutkowska, B.(2012), Przemiany funkcjonalne na obszarach wiejskich w kontekście zróżnicowanego rozwoju (przegląd teorii i piśmiennictwa), [w:] A. Rosner (red.), Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne, IRWiR PAN.
- Levitt, T. (1973). The third sector: New tactics for a responsive society. AMACOM.
- Murzyn, D., Pach, J. (2018). Ekonomia społeczna. Między rynkiem, państwem a obywatelem. Difin.
- Nagel, K. (2013). Teoretyczne i definicyjne ujęcie ekonomii społecznej. Studia Ekonomiczne, (129), pp. 68-79.
- Płonka, M. (2015). Ekonomia społeczna a koncepcje polityki społecznej państwa. Model polski. Ekonomia Społeczna, (2/2015), pp. 85–100.
- Rogowska, B. (2015). Ekonomia społeczna a współczesna heterodoksja. Studia Ekonomiczne, (210), pp. 209-221.
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, Ustawa nr Dziennik Ustaw 2022 poz. 1812 (2023) (Polska).
- Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich, Ustawa nr Dziennik Ustaw 2018 poz. 2212 (2024) (Polska).
- Zalewski, A. (2000). Ekonomia rozwoju lokalnego, wybrane zagadnienia. Samorząd terytorialny a rozwój lokalny, Monografie i opracowania, SGH, Warszawa.

Mgr Teymur Valiyev (economics)

Academic supervisor: dr hab. Igor Britchenko (IPEiA UKEN)

Dynamika Brexitu po transformacji: bezrobocie, imigracja, handel i makroekonomiczne trendy w rozwijającej się gospodarce Wielkiej Brytanii

Oddziaływanie Brexitu na gospodarkę Wielkiej Brytanii wywołało znaczne zainteresowanie i złożoność. Niniejsze badanie przeprowadza wszechstronną analizę wielowymiarowych konsekwencji Brexitu, obejmując różnorodne istotne obszary, takie jak imigracja, dynamika rynku pracy, handel i makroekonomiczne trendy. Głównymi celami tej pracy badawczej są zrozumienie ewoluującego społecznego nastawienia do Brexitu, wyodrębnienie jego odrębnych skutków od równoczesnych globalnych zmian (takich jak post-covidowy wzrost inflacji i wydarzenia geopolityczne), analiza ewoluujących wzorców imigracji, zidentyfikowanie dynamiki rynku pracy, ocena umów handlowych po Brexicie, zgłębienie szerszych makroekonomicznych implikacji i dostarczenie wniosków, które mogą informować i wzbogacać politykę rządową. Problem badawczy leżący u podstaw tego badania wynika z kłębowiny skutków Brexitu splecionych z szerszym kontekstem równoczesnych globalnych czynników. Aby uporać się z tym wyzwaniem, badanie stosuje kompleksową metodologię, która obejmuje analizę danych, badania ankietowe mające na celu uchwycenie społecznego nastawienia i doświadczeń, dogłębne studia przypadków mające na celu zdobycie praktycznych wglądów, integrację istniejących wyników badań w celu rozwinięcia istniejącej wiedzy, zaawansowane techniki analityczne do rozdziału skutków, modele predykcyjne do przewidywania przyszłych trendów oraz analizę scenariuszy w celu zbadania potencjalnych trajektorii ekonomicznych na podstawie różnych założeń i zmiennych. To wielowymiarowe podejście ma na celu wyodrębnienie i zrozumienie konkretnych skutków Brexitu, przyczyniając się tym samym do subtelniejszego zrozumienia jego wpływu. Znaczenie tego badania leży w jego potencjale do wzbogacenia naszego zrozumienia wielowymiarowych ekonomicznych konsekwencji Brexitu i sposobu, w jaki oddziałują one z złożonym szeregiem

globalnych wydarzeń. Poprzez wypełnienie istniejącej luki informacyjnej, badanie może dostarczyć cennych wniosków dla przedsiębiorstw, inwestorów, decydentów politycznych i ogółu społeczeństwa. Uzbroja ono te interesariuszy w wszechstronne zrozumienie krajobrazu gospodarczego po Brexicie, umożliwiając im podejmowanie świadomych decyzji i nawigowanie skomplikowanymi dynamikami zmieniającego się otoczenia gospodarczego. Ponadto, to badanie dostarcza ramy do analizy podobnych globalnych zdarzeń i ich długoterminowych implikacji gospodarczych, przyczyniając się do rozbudowy wiedzy w tym istotnym obszarze.

Słowa kluczowe: Brexit, zatrudnienie, imigracja, handel, gospodarka Wielkiej Brytanii, rynek pracy, Unia Europejska.

Dynamics of Post-Transition Brexit: Unemployment, Immigration, Trade, and Macroeconomic Trends in the Evolving UK Economy

Brexit's impact on the UK economy has generated substantial interest and complexity. This study undertakes a comprehensive examination of the multifaceted implications of Brexit, encompassing various critical areas such as immigration, labour market dynamics, trade, and macroeconomic trends. The primary objectives of this research are to understand the evolving public sentiment regarding Brexit, disentangle Brexit's distinct impacts from concurrent global changes (such as the post-Covid inflation surge and geopolitical events), scrutinise the evolving immigration patterns, identify labour market dynamics, evaluate post-Brexit trade agreements, delve into the broader macroeconomic implications, and provide insights that can inform and enhance government policies. The research problem at the heart of this study arises from the intricate web of Brexit's effects, intertwined with the broader context of concurrent global factors. To tackle this challenge, the study employs a comprehensive methodology that encompasses data analysis, surveys to capture public sentiment and experiences, in-depth case studies to gain practical insights, integration of existing research findings to build upon prior knowledge, advanced analytical techniques to disentangle the effects, predictive modelling to anticipate future trends and scenario analysis to explore potential economic trajectories based on various assumptions and variables. This multifaceted approach aims to isolate and understand the specific repercussions of Brexit, thereby contributing to a nuanced understanding of its impact. The significance of this research lies in its potential to enhance our understanding of the multifaceted economic consequences of Brexit and how they interact with a complex web of global events. By filling the existing information gap, the study can offer valuable insights for businesses, investors, policymakers, and the general public. It equips these stakeholders with a comprehensive understanding of the post-Brexit economic landscape, enabling them to make informed decisions and navigate the intricate dynamics of the changing economic environment. Furthermore, this research provides a framework for analysing similar global events and their long-term economic implications, adding to the body of knowledge in this critical area.

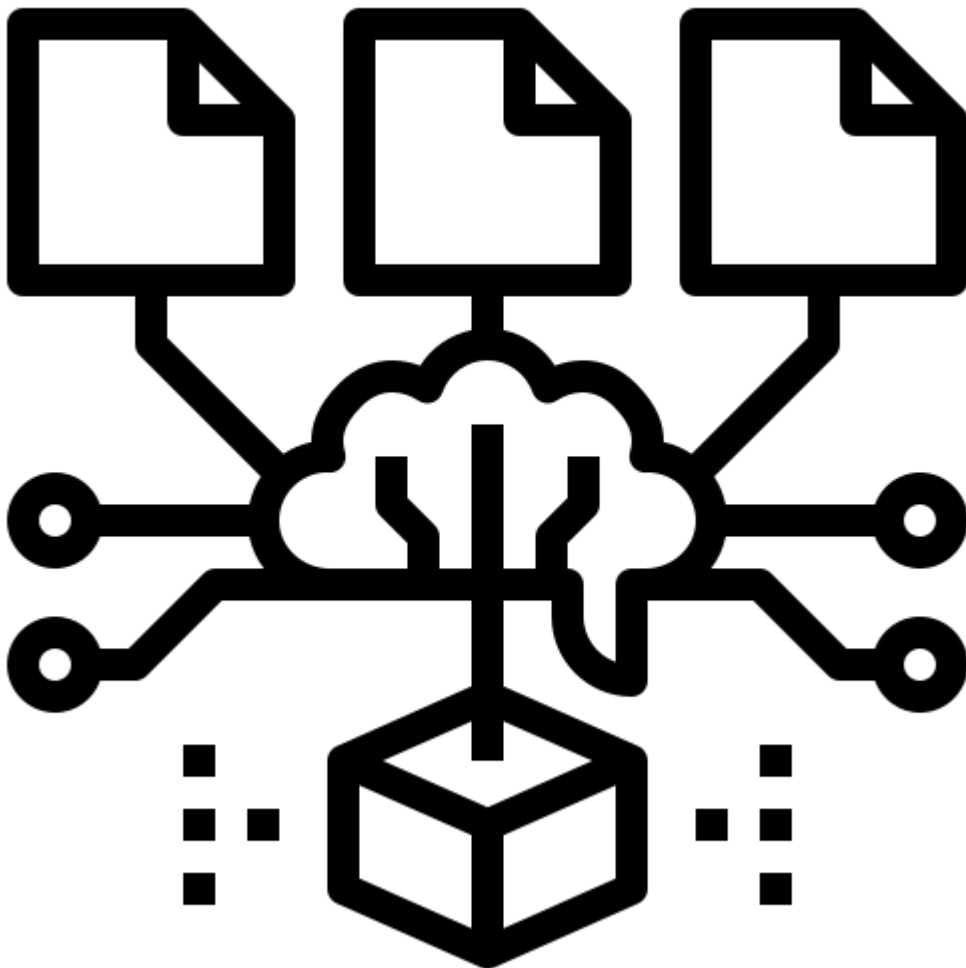
Keywords: Brexit, Employment, Immigration, Trade, UK Economy, Labour Market, European Union.

Bibliography:

- Freeman, R., Manova, K., Prayer, T. and Sampson, T., 2022. Unravelling deep integration: UK trade in the wake of Brexit. Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science.
- Khan, E., 2023. The Post-Brexit Paradigm: Investigating the Effects of Foreign Direct Investment on Economic Growth in the United Kingdom. *Archives of the Social Sciences: A Journal of Collaborative Memory*, 2(1), pp.94-110.
- Office of National Statistics 2022, 'Census 2021: Demography and Migration in England and Wales', November. Available at: <https://www.ons.gov.uk/releases/demographyandmigrationcensus2021inenglandandwales> [Accessed: 27 January 2024].
- Papyrakis, E., Pellegrini, L. and Tasciotti, L., 2023. Impacts of the Brexit referendum on UK employment: a synthetic control method approach. *Applied Economics Letters*, 30(11), pp. 1407-1410.
- Portes, J., 2016. Immigration after Brexit. *National Institute Economic Review*, 238(1), pp.R13-R21.
- Portes, J. and Springford, J., 2023. The impact of the post-Brexit migration system on the UK labour market. *Contemporary Social Science*, 18(2), pp.132-149.
- Portes, J., 2022. Immigration and the UK Economy after Brexit. *Oxford Review of Economic Policy*, 38(1), pp.82-96.
- UK in a Changing Europe 2021, 'Brexit and Beyond', January. Available at: <https://ukandeu.ac.uk/research-papers/brexit-and-beyond> [Accessed: 31 August 2023].
- Webb, D. (2023) Progress on UK free trade agreement negotiations, House of Commons Library. Available at: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9314/CBP-9314.pdf> [Accessed: 28 January 2024].
-

II

Multidyscyplinary Multidisciplinarny

Mgr Mihály Köntös (linguistics)

Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Joanna Dybiec-Gajer (IFA UKEN)

Poprawa znajomości słownictwa i zwiększenie świadomości kulturowej u uczniów szkół średnich poprzez tłumaczenie

Celem tego projektu jest weryfikacja wcześniejszych ustaleń dotyczących skuteczności zadań tłumaczeniowych i opracowanie solidnych ram metodologicznych dla wykorzystania tłumaczeń w nauczaniu języków obcych. Rola tłumaczenia w nauczaniu języków obcych jest tematem kontrowersyjnym. Kilkoro badaczy sugeruje, że tłumaczenie może być użytecznym narzędziem, szczególnie w zakresie przyswajania i utrwalania słownictwa, a także jest zgodne z komunikatywnym nauczaniem języków obcych. Niewiele jest jednak badań na temat tego, w jaki sposób zadania tłumaczeniowe mogą pomóc w przyswajaniu i utrwalaniu słownictwa. Ponadto rola ćwiczeń tłumaczeniowych w nabywaniu kompetencji kulturowych jest obszarem niedostatecznie zbadanym. Postawiono hipotezę, że tłumaczenie, obejmujące wyraźne uczenie się i opracowywanie, może być nieocenionym narzędziem do poszerzania wiedzy uczniów szkół średnich w zakresie słownictwa, jeśli zadania tłumaczeniowe są zaprojektowane tak, aby odpowiadały celom pedagogicznym danej sytuacji dydaktycznej i były zintegrowane z całym procesem nauki języka obcego. Co więcej, argumentuje się również, że świadomość kulturowa uczniów może zostać znacznie zwiększona dzięki starannie dobranym rodzajom tłumaczeń. Aby zbadać te kwestie, postawiono następujące pytania badawcze. a) Który kierunek tłumaczenia, L2-L1 czy L1-L2, jest bardziej skuteczny w krótkoterminowej retencji słownictwa receptywnego, długoterminowej retencji słownictwa receptywnego, krótkoterminowej retencji słownictwa produktywnego, długoterminowej retencji słownictwa produktywnego? b) Czy tłumaczenie L2-L1 pomaga w zrozumieniu i zachowaniu elementów związanych z kulturą w porównaniu z ćwiczeniami jednojęzycznymi? Badanie metodą mieszaną będzie wykonane w węgierskiej szkole średniej (prawdopodobnie w Budapeszcie), gdzie językiem ojczystym uczniów jest węgierski, a ich pierwszym językiem obcym jest angielski. Przewiduje się przeprowadzenie pogłębionych wywiadów z nauczycielami języków obcych w celu ujawnienia postaw nauczycieli i uczniów wobec tłumaczenia oraz sposobu nauczania kultury w danych sytuacjach w klasie. Metody ilościowe zostaną zastosowane do oceny retencji słownictwa. Skuteczność nauki słownictwa poprzez tłumaczenie będzie mierzona w porównaniu z wynikami grup kontrolnych uczonych tych samych elementów słownictwa metodami jednojęzycznymi. Bezpośrednio po wykonaniu zadań przeprowadzone zostaną dwa testy. Jeden z nich ma na celu zmierzenie krótkoterminowej retencji wiedzy na temat słownictwa (np. test wielokrotnego wyboru), a drugi ma na celu zmierzenie krótkoterminowej produktywnej retencji wiedzy na temat słownictwa (np. podanie angielskiego odpowiednika węgierskiego słowa). Sześć tygodni po wykonaniu zadań przeprowadzony zostanie ten sam rodzaj opóźnionych post-testów w celu pomiaru długoterminowej receptywnej/produktywnej znajomości słownictwa. Ta sama procedura zostanie wykorzystana do pomiaru nabywania elementów związanych z kulturą.

Słowa kluczowe: tłumaczenie pedagogiczne, posługiwanie się językiem ojczystym, tłumaczenie, przyswajanie i utrwalanie słownictwa, słownictwo receptywne i produktywne, wyraźne uczenie się, świadomość kulturowa, metoda mieszana.

Improving Vocabulary Knowledge and Increasing Cultural Awareness Through Translation in High Schools

The aim of this project is to verify previous findings on the effectiveness of translation tasks and to develop a solid methodological framework for using translation in the foreign language classroom. The role of translation in teaching foreign languages is a controversial topic. Several researchers suggest that it can be a useful tool, especially for vocabulary acquisition and retention and it is compatible with communicative language teaching. However, there is little research on exactly how translation tasks can help vocabulary acquisition and retention. Also, the role of translation exercises in acquiring cultural competence is an under-researched area. It is hypothesized that translation, involving explicit learning and elaboration, can be an invaluable tool for enhancing high school students' vocabulary knowledge if translation tasks are designed so that they suit the pedagogical purposes of the given teaching situation and are integrated into the whole process of foreign language learning. Furthermore, it is also argued that learners' cultural awareness can be greatly increased by carefully chosen types of translation. To examine these issues, the following research questions are raised. a) Which translation direction, L2-L1 or L1-L2 is more effective in short-term receptive vocabulary retention, long-term receptive vocabulary retention, short-term productive vocabulary retention, long-term productive vocabulary retention? b) Does L2-L1 translation help in understanding and retaining culture-bound elements, compared to monolingual exercises? A mixed method research will be conducted in a Hungarian high school (possibly in Budapest), where students' mother tongue is Hungarian, and their first foreign language is English. In-depth interviews with language teachers are envisaged to reveal the attitudes of teachers and students towards translation and how culture is taught in given classroom situations. Quantitative methods will be implemented in assessing vocabulary retention. The effectiveness of vocabulary learning through translation will be measured against the performance of control groups taught the same vocabulary items with monolingual methods. Two tests will be administered immediately after performing the tasks. One to measure short-term receptive vocabulary knowledge retention (e.g. multiple-choice test), and another one to measure short-term productive vocabulary knowledge retention (e.g. providing the English equivalent of the Hungarian word). Six weeks after the tasks, the same type of delayed post-tests will be conducted to measure long-term receptive/productive vocabulary knowledge. The same procedure could be used to measure the acquisition of culture-bound elements.

Keywords: pedagogical translation, first language use, translation, vocabulary acquisition and retention, receptive and productive vocabulary, explicit learning, cultural awareness, mixed method approach.

Bibliography:

- Anderson, J. R. (2009). *Cognitive Psychology and Its Implications* (7th ed.). Worth Publishers.
- Belpoliti, F., & Plascencia-Vela, A. (2013). Translation Techniques in the Spanish for Heritage Learners' Classroom: Promoting Lexical Development. In D. Tsagari & G. Floros (Eds.), *Translation in Language Teaching and Assessment* (pp. 65-93). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

- Butzkamm, W. (2003). We only learn language once. The role of the mother tongue in FL classrooms: death of a dogma. *Language Learning Journal*, (28), pp. 29-39. - <https://doi.org/10.1080/09571730385200181>
- Cook, G. (2010). *Translation in Language Teaching: An Argument for Reassessment*. Oxford University Press.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research Methods in Applied Linguistics*. Oxford University Press.
- Hall, G., & Cook, G. (2012). Own-language use in language teaching and learning: state of the art. *Language Teaching*, 45 (3), pp. 271-308. - <https://doi.org/10.1017/S0261444812000067>
- Heltai, P. (1989). Teaching Vocabulary by Oral Translation. *English Language Teaching Journal*, 43 (4), pp. 288- 293.
- Hummel, K. M. (2010). Translation and short-term L2 vocabulary retention: Hindrance or help? *Language Teaching Research*, 14 (1), pp. 61-74. - <https://doi.org/10.1177/1362168809346497>
- Martín-Martín, J. (2013). Do Translation Students Learn Vocabulary When They Translate? *Journal of the Spanish Association of Anglo-American Studies*, 35 (2), pp. 119-36.
- Nation, P. (2020). The Different Aspects of Vocabulary Knowledge. In Webb, S. (Ed.), *The Routledge Handbook of Vocabulary Studies*, (pp. 15-30). Routledge.

Mgr Martyna Jankowska (communication & media studies)

Academic supervisor: prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska (IFP UKEN)

Zewnętrzny employer branding w mediach społecznościowych jako metoda budowania wizerunku pracodawcy w opinii pokolenia Z

Praca doktorancka skupia się na roli mediów społecznościowych w procesie zewnętrznego employer branding oraz jego wpływie na kształtowanie wizerunku pracodawcy wśród przedstawicieli pokolenia Z. Badanie obejmuje analizę preferencji, oczekiwań i reakcji pokolenia Z na komunikację pracodawców w mediach społecznościowych. Przy użyciu metod ilościowych i jakościowych, praca bada skuteczność różnych strategii employer branding oraz identyfikuje kluczowe czynniki wpływające na pozytywną percepcję pracodawcy. Wyniki badania mają na celu dostarczenie praktycznych wskazówek dla firm w zakresie skutecznego wykorzystania mediów społecznościowych do budowania i utrzymywania atrakcyjnego wizerunku pracodawcy wśród pokolenia Z.

Słowa kluczowe: employer branding, media społecznościowe, pokolenie Z, wizerunek pracodawcy.

External Employer Branding in Social Media as a Method for Building Employer Image in the Opinion of Generation Z

The doctoral dissertation focuses on the role of social media in the process of external employer branding and its impact on shaping the employer image among Generation Z representatives. The study includes an analysis of preferences, expectations, and reactions of Generation Z to employer communication on social media. Using both quantitative and qualitative methods, the dissertation examines the effectiveness of various employer branding strategies and identifies key factors influencing a positive employer perception. The research aims to provide practical

insights for companies on effectively utilizing social media to build and maintain an attractive employer image among Generation Z.

Keywords: employer branding, social media, generation Z, employer image.

Bibliography:

- Kwiecińska, E. (2017). Building an employer brand as a key factor in attracting and retaining employees. HR management.
- Bidziński, M. (2016). Employer branding as a tool for shaping the employer's image. Scientific works of the Wrocław University of Economics.
- Sartain, L., & Schumann, D. W. (2006). Brand from the inside: Eight essentials to emotionally connect your employees to your business. John Wiley & Sons.
- Barrow, S., & Mosley, R. (2011). The Employer Brand: Bringing the Best of Brand Management to People at Work. John Wiley & Sons.
- Berthon, P., Ewing, M., & Hah, L. L. (2005). Captivating company: Dimensions of attractiveness in employer branding. International Journal of Advertising.
- Grasz, J. (2020). The Gen Z Frequency: How Brands Tune In and Build Credibility. KoganPage.
- Filiciak, M. (2018). Generation Z Goes to Work: Shaping the Future of the Workforce. Routledge.
- Doliński, D., Dolińska, B., & Kasprzak, M. (2020). Shaping generation Z identity in Poland: The impact of values and lifestyle on political and social choices. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Domański, H. (2019). Generation Z as beneficiaries of civilization change and the crisis of the competence model. In M. Niewęglowski & J. Ziółkowska (Eds.), Generation Z: The Polish Report (pp. 71-93). Difin Publishing House.
- Salminen, K., & Rintamäki, T. (2018). Employer branding on social media: Barriers to building an employer brand. Marketing Intelligence & Planning, 36(3), 316-328.

Mgr Kamil Rajkowski (philosophy)

Academic supervisor: prof. dr hab. Katarzyna Gruszczynska-Sady (IS UKEN)

Pojęcie anestetyki w perspektywie filozofii Wolfganga Welscha

Celem dysertacji jest teoretyczne opracowanie pojęcia anestetyki w kontekście współczesnej filozofii kultury oraz literatury. Pod uwagę zostanie wzięte stanowisko Wolfganga Welscha związane z antropologią filozoficzną oraz estetyką. Uwzględnione w opracowaniu zostaną również inne teorie postmodernistyczne, którymi niemiecki filozof zajmował się w toku swojej działalności akademickiej. Zrekonstruowane zostaną proponowane przez Welscha pojęcia techniczne, które wprowadzał w celu przeniesienia ciężaru badań anestetycznych z obszaru estetyki na antropologię filozoficzną oraz nauki społeczne. Estetyka w koncepcji Welscha postrzegana jest jako kategoria historycznie wcześniejsza względem estetyki sztuk pięknych. Powraca on w rozważaniach do greckiego *aisthetikos*, problematyzującego wszelkiego rodzaju postrzeżenia, w tym – obok zmysłowych – również duchowe. Projekt aistetyczny nie koncentruje się również na aktywności poznawczej, a zmierza raczej do ujęcia tego, co Welsch określa szeroką kategorią „sfery doznań” – również pasywnych. Zabieg ten powoduje szczególne otwarcie anestetyki na perspektywę antropologiczną raczej, aniżeli stricte estetyczną. Mając na względzie powyższe, do badania zagadnień wprowadzonych przez Welscha przydatniejsze od kategorii

estetycznych okażą się m.in. Heideggerowska kategoria nastroju (Befindlichkeit) i wydarzenia (Ereignis) oraz wskazane przez Gianni Vattimo pojęcia przeboleń (Verwindung) i rozpamiętywania (Andenken), które są mniej zależne od działalności samego podmiotu i uwzględniają możliwość zaistnienia w percepcji postaw bierności i zubożenia – obecnych i fundamentalnych dla Welschowskiego projektu anestetyki. Z tego powodu w pracy zostanie wykorzystana przede wszystkim metoda hermeneutyczna, pozwalająca na innowacyjne odczytanie teorii źródłowej przy jednoczesnym poszanowaniu jej pierwotnych założeń.

Słowa kluczowe: anestetyka, estetyka, postmodernizm, hermeneutyka, negatywność.

The Concept of Anaesthetics in the Perspective of Wolfgang Welsch's Philosophy

The dissertation aims to theoretically elaborate on the concept of anaesthetics within the context of contemporary philosophy of culture and literature. The focus will be on Wolfgang Welsch's position related to philosophical anthropology and aesthetics. The study will also consider other postmodern theories that the German philosopher engaged with during his academic career. The technical concepts proposed by Welsch, introduced to shift the emphasis of anaesthetic studies from aesthetics to philosophical anthropology and social sciences, will be reconstructed. In Welsch's conception, aesthetics is perceived as a category historically preceding the aesthetics of fine arts. He revisits the Greek *aisthetikos* in his considerations, problematizing all kinds of perceptions, including not only sensory but also spiritual perceptions. The aesthetic project does not solely focus on cognitive activity but rather aims to encompass what Welsch broadly defines as "spheres of experiences," including passive ones. This approach particularly opens the perspective of anaesthesia to an anthropological rather than a strictly aesthetic view. Considering the above, categories such as Heidegger's 'disposedness' (Befindlichkeit) and 'event' (Ereignis), as well as Gianni Vattimo's concepts of 'twisting' (Verwindung) and 'remembrance' (Andenken), prove more useful for investigating Welsch's issues than aesthetic categories. These concepts are less dependent on the subject's activity and consider the possibility of experiencing attitudes of passivity and indifference – present and fundamental to Welsch's anaesthesia project. Therefore, the hermeneutical method will be primarily employed in the study, allowing for an innovative interpretation of the source theory while respecting its original assumptions.

Keywords: anaesthetics, aesthetics, postmodernism, hermeneutics, negativity.

Bibliography:

- Deleuze, Gilles (2018), Francis Bacon. Logika wrażenia, trans. A.Z. Jaksender, Krakow: Eperons-Ostrogi.
- Heidegger, Martin (2013), Bycie i czas, trans. B. Baran, Warsaw: PWN.
- Waldenfels, Bernhard (2009), Podstawowe motywy fenomenologii obcego, trans. J. Siodorek, Warsaw: Oficyna Naukowa.
- Welsch, Wolfgang (1993), Unsere postmoderne Moderne, Berlin: Akademie Verlag.
- Welsch, Wolfgang (2005), Estetyka poza estetyką, trans. K. Guzalska, Krakow: Universitas.
- Welsch, Wolfgang (2011), Immer nur der Mensch?: Entwürfe zu einer anderen Anthropologie, Berlin: Akademie Verlag.
- Wiesing, Lambert (2005), Artificielle Präsenz. Studien zur Philosophie des Bildes, Frankfurt: Suhrkamp.
- Wittgenstein, Ludwig (2000), Dociekania filozoficzne, trans. B. Wolniewicz, Warsaw: PWN.

Vattimo, Gianni (2011), *Poza interpretacją*, trans. K. Kasia, Krakow: Universitas.

Virilio, Paul (1991) *The Aesthetics of Disaperance*, trans. P. Beitchman, Los Angeles: Semiotext(e).

Mgr Katarzyna Żabicka (philosophy)

Academic supervisor: prof. dr hab. Katarzyna Gruszczynska-Sady (IS UKEN)

Auxiliary supervisor: dr Łukasz Kołoczek (IS UKEN)

Czy mistyka ma płeć?

Czy postawienie hipotezy, że mistycyzm dzieli się na męski i żeński jest paradoksem, który zakładałby, że dusza oddzielona od ciała może mieć płeć? Czy oznaczałoby to, że Unio mystica zostaje uplasowane w konkretnym paradygmacie? Teza tejże pracy opiera się na założeniu, że mistycyzm ulega dyferencjacji, u której podstaw leży odmienność płciowa osoby doznającej przeżycia mistycznego. Niniejsze badania będą analizować doświadczenia mistyczne poszczególnych mistyczek, które zostaną nakreślone na filozoficzno-historycznym tle mistycyzmu zdominowanego przez męskich polihistorów. Hildegarda z Bingen, Julianna z Norwich, Edyta Stein i Simone Weil to myślicielki, które podjęły próbę wyrażenia na piśmie niewyraźnego przeżycia jedności z Absolutem. Dokonany wybór czterech mistyczek, z których dwie żyły w wiekach średnich, a pozostałe w wieku XX, ma na celu ujęcie uniwersalności przedstawianych przeżyć, przy jednoczesnym uwzględnieniu innych sytuacji życiowych, pozycji społecznych czy nabytej wiedzy. Założeniem nie jest jednak uwypuklenie *sui generis* doświadczenia mistycznego lub jego całkowitego zunifikowania. Jedną z idei tejże dysertacji jest wyłonienie spośród mistyków nowej grupy – kobiet mistyczek, których indywidualne przeżycia, rozdzielone na przestrzeni wieków, połączyła przynależność do płci kulturowej. Jeżeli taki podział w istocie występuje, to przy wykorzystaniu jakich opisów mistycznych można je rozróżnić? Na początku pracy zostaną wyselekcjonowane konkretne punkty na podstawie, których dokonana zostanie analiza wybranych prac. Do elementów poddanych badaniom zaliczać się będą między innymi aspekty: radykalnej bierności, którą mistyk przeżywa wobec rzeczywistości transcendentnej, idea całości jakiej doświadcza, czy też sposób pokonywania przez mistyka drabiny oczyszczenia. Praca będzie łączyła w sobie elementy interdyscyplinarne, gdyż oprócz odwoływania się do dzieł rozmaitych mistyków (Eckharta, Bonawentury, Św. Augustyna etc.) czy poszczególnych teorii filozoficznych (neoplatonizmu, fenomenologii etc.), nawiązywać będzie także do terminologii gender, w celu szerszego zobrazowania doświadczeń metafizycznych. Tematyka gender, choć obecna, nie będzie zajmowała centralnego miejsca dysertacji, bowiem zostanie ono przeznaczone skrupulatnej analizie tekstów wspomnianych mistyczek. Także dzieła innych mistyków zostaną potraktowane w sposób suplementarny, gdyż celem całej pracy będzie odtworzenie stanów sprzed przeżycia mistycznego, występujących w jego trakcie oraz następujących bezpośrednio po nim, z perspektywy żeńskiego podmiotu fenomenologicznego. Zastosowanie integracyjnego podejścia, które zsyntetyzuje fenomenologiczne dociekania z hermeneutyką kulturową, ułatwi w ten sposób zniuansowane badanie wzajemnych oddziaływań między mistycyzmem a płcią. Zapisane przez mistyczki przeżycia zostaną zbadane pod kątem egzegezy i przeanalizowane również w ujęciu komparatystycznym.

Słowa kluczowe: drabina oczyszczenia, mistyczki, unio mystica.

Does mysticism have a gender?

Would it be a paradox to hypothesize that mysticism is divided into masculine and feminine, assuming that a soul separated from the body can have a gender? Would this imply that Unio mystica is placed in a particular paradigm? The thesis of this dissertation is based on the assumption that mysticism undergoes a differentiation that is underpinned by the gender difference of the person having the mystical experience. This study will analyze in detail the mystical experiences of individual female mystics, which will be outlined against the philosophical and historical background of mysticism dominated by male polyhistorians. Hildegard of Bingen, Julianna of Norwich, Edith Stein and Simone Weil are thinkers who attempted to express in writing the ineffable experience of oneness with the Absolute. The selection made of four mystics, two of whom lived in the Middle Ages and the others in the 20th century, is intended to capture the universality of the experiences depicted, while taking into account different life situations, social positions or acquired knowledge. The premise, however, is not to highlight the sui generis mystical experience or its complete unification. One of the ideas of this dissertation is the emergence of a new group among mystics - women mystics whose individual experiences, separated over the centuries, were united by their cultural gender. And if such a division does in fact exist, then using which mystical descriptions can such a distinction be made? At the beginning of the thesis, specific points will be selected on the basis of which an analysis of the selected works will be made. Among the elements to be examined will be aspects of: the radical passivity that the mystic experiences in the face of transcendent reality, the idea of wholeness that the mystic experiences, or how the mystic climbs the ladder of purification. The work will combine interdisciplinary elements, because in addition to referring to the works of various mystics (Master Eckhart, Bonaventure, St. Augustine, etc.) or particular philosophical theories (neoplatonism, phenomenology, etc.), it will also refer to gender terminology, in order to illustrate metaphysical experiences more broadly. Gender themes, though present, will not occupy the central place of the dissertation, as this will be devoted to a meticulous analysis of the texts of the aforementioned female mystics. Also, the works of other mystics will be treated in a supplementary manner, since the goal of the entire work will be to reconstruct the states prior to the mystical experience, occurring during and immediately following it, from the perspective of the female phenomenological subject. The use of an integrative approach that synthesizes phenomenological inquiry with cultural hermeneutics will thus facilitate a nuanced study of the interplay between mysticism and gender. The experiences recorded by female mystics will be examined for exegesis and analyzed from a comparative perspective as well.

Keywords: ladder of purification, female mystics, unio mystica.

Bibliography:

Hildegarda z Bingen, Scivias. Tom 1, trans. Łukaszewska-Haberkowa J., Tyniec 2011.

Hildegarda z Bingen, Scivias. Tom 2, trans. Łukaszewska-Haberkowa J., Tyniec 2011.

Julianna z Norwich, Objawienia Bożej Miłości, trans. Skucińska A., Kraków 2022.

Julianna z Norwich, Wszystko będzie dobrze... Objawienia Julianny z Norwich, trans., Plichta P., Kraków 2020.

Stein E., Budowa osoby ludzkiej, trans. Sowinski G., Kraków 2022.

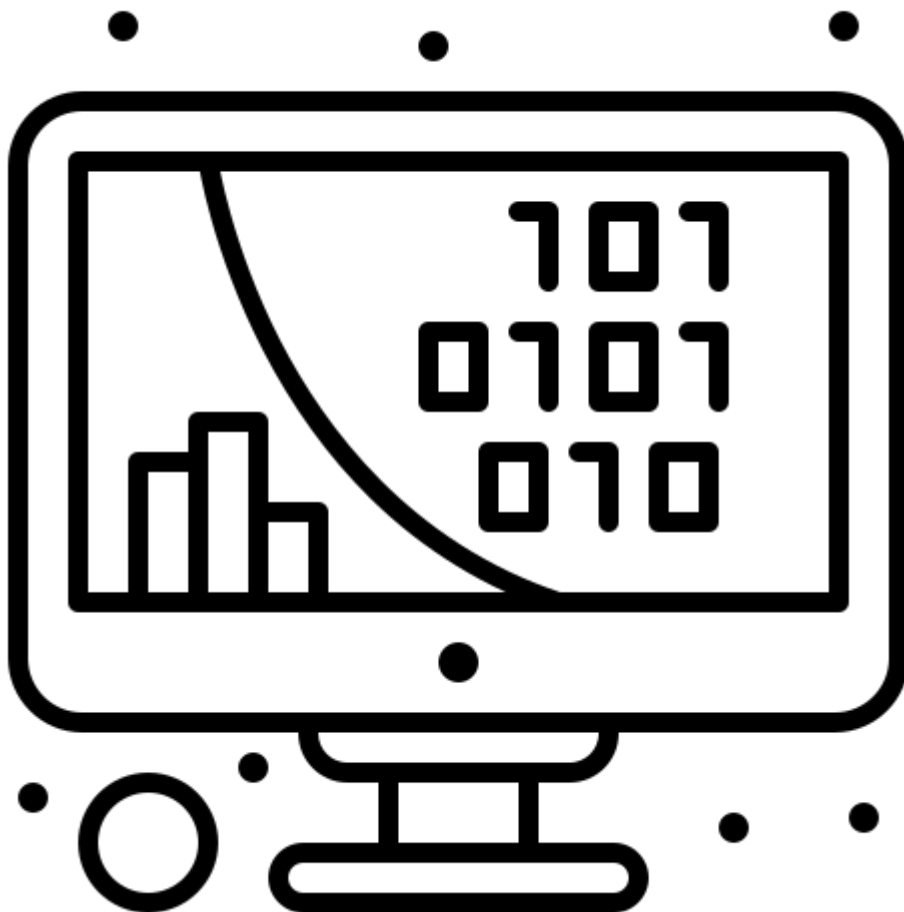
Stein E. Drogi poznania Boga Studium o Dionizym Areopagicie i przekład jego dzieł, trans.

Sowinski G., Kraków 2019.

Stein E. Wiedza Krzyża. Studium o św. Janie od Krzyża, Adamska I. J., Kraków 2022.

Weil S. Świadomość nadprzyrodzona. Wybór myśli, ed. Wielowieyski A., trans. Olędzka-Frybesowa A., Warszawa 1999.

PROGRAM PROGRAMME

**Publiczna Sesja
Sprawozdawcza
Doktorantów I roku
Szkoły Doktorskiej
UKEN**
Kraków 7-9 lutego 2024

**Public Reporting
Session of First Year
PhD Students of
Doctoral School
UNEC**
Krakow February 7-9, 2024

PROGRAM / PROGRAMME

7 LUTEGO 2024 (ŚRODA) / FEBRUARY 7, 2024 (WEDNESDAY)

12.00 – 12.15 Otwarcie / Opening

- Welcome – dr hab. prof. UKEN Michał Rogoż , Vice-Rector for Research
- Leading – dr hab. prof. UKEN W. M. Kolasa & dr hab. prof. UKEN Aleksandra Budrewicz

12.15-14.15 – Panel I – Literaturoznawstwo / Literary Studies

1. mgr Bartłomiej Dudek

- Academic supervisor: dr hab Anita Całek (Uniwersytet Jagielloński)
- Auxiliary supervisor: dr Marcina Sarna (IN UKEN)

2. mgr Gabriela Kasprzyk

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Renata Stachura-Lupa (IFP UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Przemysław Szczur (IN UKEN)

3. mgr Klaudia Klapuch

- Academic supervisor: prof. dr hab. Ryszard Nycz (Uniwersytet Jagielloński)

4. mgr Bartłomiej Koziół

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Magdalena Sadlik (IFP UKEN)

5. mgr Katarzyna Majca-Lipa

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Katarzyna Wądolny-Tatar (IFP UKEN)

6. mgr Aleksandra Polok

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Krystyna Latawiec (IFP UKEN)

Dyskusja / Discussion

14.15-14.30 – Przerwa / Break

14.30-16.30 – Panel II – Historia / History

7. mgr Michał Maciejewski

- Academic supervisor: prof. dr hab. Mariusz Wołos (IHiA UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr prof. UKEN Piotr Puchalski (IHiA UKEN)

8. Krystian Węgrzyniak

- Academic supervisor: prof. dr hab. Jerzy Rajman (IHiA UKEN)

9. mgr Artur Karpacz

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Halina Dudała (IHiA UKEN)
- Academic supervisor: dr Stanisław Witecki (Uniwersytet Jagielloński)

10. mgr Kamil Gleń

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Anna Zapalec (IHiA UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr hab. prof. UKEN Krzysztof Kloc (IHiA UKEN)

11. mgr Angelika Jamka

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Konrad Meus (IHiA UKEN)

12. mgr Karol Kordas

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Krzysztof Kloc (IHiA UKEN)

Dyskusja / Discussion

16.30-17.50 – Panel III – Nauki o bezpieczeństwie / Security Sciences

13. mgr Grzegorz Bator

- Academic supervisor: dr hab. Rafał Kopeć (IBiI UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Tomasz Wójtowicz (IBiI UKEN)

14. Aleksandra Gębacz

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Tomasz Skrzyński (IBiI UKEN)

15. mgr Edyta Pytel

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Józef Młyński (IZiSP UKEN)

16. mgr Dariusz Zapiór

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Danuta Kaźmierczak (IBiI UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Łukasz Czekał (IBiI UKEN)

Dyskusja / Discussion

12.00-14.00 – Panel IV – Nauki ścisłe / Natural Sciences

17. mgr Grzegorz Kozlik (physics)

- Academic supervisor: dr hab. inż. prof. UKEN Piotr Kulinowski (INT UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr inż. Ewelina Baran (INT UKEN)

18. mgr Klara Dorożyńska (biology)

- Academic supervisor #1: dr hab. inż. prof. UKEN Piotr Kulinowski (INT UKEN)
- Academic supervisor #2: prof. dr hab. Peter Massanyi (IBiNoZ UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Ewelina Baran (INT UKEN)

19. lek. med. Konrad Jabłoński (biology)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Robert Stawarz (IBiNoZ UKEN)

20. mgr Danuta Kadłub (biology)

- Academic supervisor: dr hab. Andrzej Górz (IBiNoZ UKEN)

21. mgr Zuzanna Mucha (biology)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Grzegorz Formicki (IBiNoZ UKEN)

22. mgr Izabela Wiśniowska (biology)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Łukasz J. Binkowski (IBiNoZ UKEN)

Dyskusja / Discussion

14.00-15.20 – Panel V – Pedagogika & Psychologia / Pedagogy & Psychology

23. mgr Wiktoria Cieślikiewicz (pedagogy)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Natalia Demeshkant (IP UKEN)

24. mgr Karolina Kilar (pedagogy)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Katarzyna Plutecka (IPS UKEN)

25. mgr Julia Małkowska (pedagogy)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Ireneusz Świtała (IPS UKEN)

26. mgr Monika Sobczak (psychology)

- Academic supervisor: dr hab. prof. ucz. Ewa Gurba (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II)

Dyskusja / Discussion

15.20-15.35 – Przerwa / Break

15.35-16.55 – Panel VI – Nauki prawne / Legal Sciences

27. mgr Krzysztof Szastok

- Academic supervisor: prof. dr hab. Włodzimierz Wróbel (Uniwersytet Jagielloński)

28. mgr Natan Fischer

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Grzegorz Krawiec (IPEiA UKEN)

29. mgr Nicole Deneka

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Inga Kawka (IPEiA UKEN)

30. mgr Artur Orzeł

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Inga Kawka (IPEiA UKEN)

Dyskusja / Discussion

16.55-17.55 – Panel VII – Nauki o polityce i administracji / Political Science

31. mgr Francis Salawu

- Academic supervisor #1: prof. dr hab. Jacek Sroka (IDiSM UKEN)
- Academic supervisor #2: dr hab. prof. UKEN Beata Ziębińska (IZiSS UKEN)

32. mgr Piotr Fołta

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Piotr Długosz (IDiSM UKEN)

33. mgr Aleksandra Dudzik

- Academic supervisor #1: dr hab. prof. UKEN Marek Klimek (IZiSS UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Krzysztof Chaczko (IZiSS UKEN)

Dyskusja / Discussion

9 LUTEGO 2024 (PIĄTEK) / FEBRUARY 9, 2024 (FRIDAY)

12.00-13.20 – Panel VIII – Sztuki plastyczne / Fine Arts

34. mgr Grzegorz Bugaj

- Academic supervisor: prof. dr hab. Małgorzata Wielek (IMiEA UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Radosław Strzelecki (Uniwersytet Jagielloński)

35. mgr Kinga Burek-Domżańska

- Academic supervisor: dr hab. Michał Zawada (Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie)
- Auxiliary supervisor: dr Weronika Plińska (ISiD UKEN)

36. mgr Karol Patoła

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Małgorzata Niespodziewana-Rados (ISiD UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Bartosz Zaskórski (ISiD UKEN)

37. mgr Sebastian Segura Espinel

- Academic supervisor: prof. dr hab. Alicja Panasiewicz (ISiD UKEN)

Dyskusja / Discussion

13.20-14.20 – Panel IX – Nauki o sztuce / Arts studies

38. mgr Magdalena Furmaniuk

- Academic supervisor: dr hab. prof. ucz. Izabela Kowalczyk (Uniwersytet Artystyczny im. M. Abakanowicz w Poznaniu)
- Auxiliary supervisor: dr Małgorzata Kaźmierczak (ISiD UKEN)

39. mgr Monika Koziół

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Beata Cyboran (ISiD UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Bernadeta Stano (IMiEA UKEN)

40. mgr Piotr Sikora

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Beata Cyboran (ISiD UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Łukasz Białkowski (ISiD UKEN)

Dyskusja / Discussion

14.20-14.35 – Przerwa / Break

14.35-16.15 – Panel X Geografia & Ekonomia / Geography & Economics

41. mgr Michał Jabłoński (geography)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Sławomir Kurek (IPEiA UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Wioletta Kilar

42. mgr Tomasz Klemensiewicz (geography)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Danuta Piróg (IPEiA UKEN)

43. mgr Agnieszka Wolska (geography)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Danuta Piróg (IPEiA UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Agnieszka Świętek (IPEiA UKEN)

44. mgr Anna Calik (economics)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Dorota Murzyn (IPEiA UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Wojciech Maciejewski (IPEiA UKEN)

45. mgr Teymur Valiyev (economics)

- Academic supervisor: dr hab. Igor Britchenko (IPEiA UKEN)

Dyskusja / Discussion

16.15-17.35 – Panel XI Multidyscyplinarny / Multidisciplinary

46. mgr Mihály Köntös (linguistics)

- Academic supervisor: dr hab. prof. UKEN Joanna Dybiec-Gajer (IFA UKEN)

47. mgr Martyna Jankowska (communication & media studies)

- Academic supervisor: prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska (IFP UKEN)

48. mgr Kamil Rajkowski (philosophy)

- Academic supervisor: prof. dr hab. Katarzyna Gruszczynska-Sady (IS UKEN)

49. mgr Katarzyna Żabicka (philosophy)

- Academic supervisor: prof. dr hab. Katarzyna Gruszczynska-Sady (IS UKEN)
- Auxiliary supervisor: dr Łukasz Kołoczek (IS UKEN)

Dyskusja / Discussion

Podsumowanie sesji / Summary